

BÖRZSÖNYI HELIKON

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

XII. évfolyam 1. szám, 2017. január

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Pásztor Péter fotója

Tartalom:

- Ketykó István:**Hagyd nálam végleg a dalt; (vers) 3
Dr. Koczó József: A Drégelypalánki Református Egyházmegye (1617–1952) eklézsiái VI.;
(képes helytörténeti írás) 4-29
Csáky Károly:Mózes nyomában; (vers) 30
Ádám Tamás: Folyás; (vers) 32
Németh Péter Mikola: Fekete vasárnapi beszélgetés a humanizmusról, Pázmándy Györggyel;
34-41
Horti Zoltán: Szomszéd falu; (írás) 42-45
Bemutatjuk:Görömbő kompánia; mesébe szőtt tánc, táncba szőtt mese; 46-49
Horváth Ödön:Égig érő tűz; Egy áldott kézből; Együtt; Éjfél körül; (versek) 50
Kovács T. István: Elment a déli gyors; (írás) 52-53
Pribojszky Mátyás: Veronika gyermekei I. rész; (írás) 54-66
Hörömpő Gergely:Évszakok; (vers) 68
H. Turi Klára: Mielőtt Kháronnal útra kél ; (vers) 70
Kő-Szabó Imre: Halálos gázolás; (írás) 72-73
Fetykó Judit:”és megmarad a látszat” ...az élethez való ragaszkodás hitében – József Attila
haláláról VII.; (tanulmány) 74-80
Kiss-Simon Miklós:A fogadás; (írás) 82-89
Janecskó Györgyi: Bazsó; (írás) 90
Székács László: Illatokból; Itatóspapírra; (versek) 92-93
Bemutatjuk:A fényképek elé... Pásztor Péter újságíró fotóiról; 94-99
Szabóné Babik Erzsébet: Kicsi autistám!; (vers) 100
Haász Irén:Éjszakai járat; (vers) 101
Borsi István: Hol itt, hol az „ott”?; (vers) 102
Dobrosi Andrea:A kiöregedett légtornász; (vers) 103
B. Tóth Klára:”Idegenvezető” csöves a hatoson; (vers) 104
Végh Tamás: Vonalkódok; (vers) 105
Börzsönyi Erika: Karácsonyi képeslap, havas esőben; Szánkó; (írások) 106-107
Elbert Anita: Az évszakok halála; (vers) 108
Programajánló; 110-112
Könyvajánló; 113-115
Pályázat; 116
Impresszum; 117

E havi számunkat Pásztor Péter, Ipolyságon élő újságíró fotóival díszítettük! Köszönet a képek közlési jogáért! A Szerk.

Ketykó István: Mostanában fekete lovakkal álmodom

*Összegyűjtött és új versek
(1976 – 2003)*

Ima bocsánatért (2000) ciklus versei

Hagyd nálam végleg a dalt

*Most lefekszem Uram
a durván ácsolt fa-priccsre
csak így ruhástól
háttal földnek , hanyatt
összekulcsolt kezekkel ,
akár majd koporsómba
s jönnek álmomban fehér vonatok
átragyogsz a sötétségen
állok talpig fényben , örömben.
Most lefekszem Uram -
magányom őrzi a csönd
szárnyaim lekapcsolom
s magam mellé teszem a köre,
nehogy elröpüljek
denevér társaim után -
hagyd nálam zálogban a dalt ,
mert tartozol már régen;
elértem korod ,
de még nem kaptam meg az új ruhát,
miben éléd állhatnék...
Hagyd nálam végleg a dalt
s feloldozlak szavad alól
rongyaimban, de számon énekkel
gyönyörűbb az út Uram.*

Vácrátót , 1982. május 18.

Dr. KOCZÓ JÓZSEF**A Drégelypalánki Református Egyházmegye (1617–1952) eklézsiái VI.****Református gyülekezet a pálos barátok birtokán****Pilismarót-Dömösi Református Társegyházközség – Tatai Református Egyházmegye – Dunántúli Református Egyházkerület**

Lelkipásztor: Kovály Erzsébet

Honlap: <http://www.pilismarot-domos.refdunantul.hu/>

Gondnok: Tóth István László (pilismaróti egyházzrész)

Református anyakönyvek 1787-től.

Az egyház lelkészei közül a Drégelypalánki Református Egyházmegye esperese:

- Molnár Ferenc 1836–1845
- Gegus Nándor 1882–1885

PILISMARÓT (Maroth)

Anyakönyvek, helyi káplánok 1787; plébánia: 1810

Titulus: Szent Lőrinc

Patrónus: pálos rend, majd vallásalap

Lakosság: magyar, szlovák, német; r. kat., ref.

Templomát, miután 1738-ban visszavették a reformátusoktól, a pálos rend hozta helyre. Visegrád, majd Dömös filiája volt 1787-ig. 1786-ban a pálos rend feloszlott, a templom a Vallásalap tulajdonába került. 1787 és 1792 között új templomot épített a Vallásalap, melyet Palásthy Pál szentelt fel. 1750 körül épült egy Nagyboldogasszony kápolna is, amely 1933-ban már nem állt. Ma az esztergomi esperesi kerülethez tartozik.

Egyházi anyakönyvezés

1810-től római katolikus anyaegyház; református anyaegyház; 1895: izraelita Esztergom.

A 2011. évi népszámlálás adatai szerint a község lakossága 1977 fő, ebből katolikus 1107, református 283, evangélikus 10 lélek.

A község és egyházainak története iránt érdeklődők szerencsés helyzetben vannak, hiszen Lukács Józsefné Varga Eszter kétkötetes monográfiájában az első világháború végéig feldolgozta a település régészeti emlékekkel, oklevelekkel, iratokkal dokumentált történetét. Noha az érdeklődők a községmonográfiában is találnak az egyházak múltjára vonatkozó dokumentumokat, elemzéseket, a szerző elkészítette *A pilismaróti – dömösi református egyház története* című munkáját is (Kézirat, 2014). Köszönetemet fejezem ki Varga Eszternek a Maróton és Dömösön működött prédikátorok, segédlelkészek, gondnokok és tanítók nevének és szolgálati idejének pontosításában, kiegészítésében nyújtott segítségéért. Az általános iskola történetéről is két emlékkönyv jelent meg a közelmúltban. Helyszíni gyűjtőmunkámat, tájékozódásomat, a társegyházközséggel való ismerkedésemet Kovály Erzsébet lelkipásztor segítette 2015 tavaszán.

A helvét hitvallás Maróton a 19. században

Dienes Sámuel prédikátor 1792-ben Diósjenőre távozott. Utóda Kazinczi János nagyműveltségű, Nyugat-Európát megjárt, több nyelvet beszélő prédikátor volt. 1797-ig tartózkodott itt, majd őt Szokolay Benjámín követte.

A maróti római katolikus egyház életében is gyökeres változások következtek. Korábban a dömösi egyház leányegyháza volt. A szentmiséket ugyan Maróton tartották, de a hívek szerették volna, ha önálló egyházzá válhatna az ő közösségük is. Először állandó káplánsággá alakult /1787/, majd 1810-től önálló plébániává vált.

1792. április 12-én tették le az új maróti templom alapkövét. Anyagi támogatást a Vallásalap adott és a "maróti katolikusok buzgó közreműködése" és adományai. Építését 1794. június 27-én fejezték be. A templom homlokzatára az 1810-es évszám, az önálló egyházzá válás éve került.

A prédikátor és az oskolamester javadalmazása

Eő Felsége kegyes Engedelméből az Maróti és Dömösi, Helvética hitvalláson Lévő Lakosok öszve filliáltatván. Ímé most fel szabadulván, Eő Felségének kegyes Engedelmét és Parantsolatyát megnyertük és kezünkhöz vetük, mely Engedelemmel elindultunk, hogy magunknak Prédicátort és Oskola Rectorot keresünk. Azértis ezen fent említet kétt Helségből az Tiszteletes Urunk Pénzbéli Fizetése fog lenni: 70 Rh. forint, Búza lisen 52 pozsonyi mérő, Bora fog lenni 17 akó bor, tüzelő fája lisen 6 öll. Az Rector Uramé is így következik: Pénzbéli fizetése lisen 35 Rh. forint, Buzája lisen 26 pozsoni mérő, Bora lisen 10 ako Tüzelő fája lisen 2 öll.

Ezeknek meg fizetésére magunkat minyájan obligáljuk.

Maradok Fő hajtó Szolgája Maróti és Dömösi Lakosok

Az Dömösi atyafiak ígérték Tiszteletes Uramnak 12 Rh. forintot, búzát 12 p. mérőt, bort 5 akót.

Rector Uramnak 6 Rh forintot, Buzát 6 p. mérőt, Bort 3 akót.

Költ Maroton, 1787 Marty 30.

Saját egyházuk fenntartásáról, a prédikátor, az oskolamester megélhetéséről minden külső segítség nélkül, a maguk erejéből gondoskodtak. Ennek biztosítása érdekében a gyülekezet választott vezetői, a presbíterek jelentős egyházzadót vetettek ki a hívekre: pénzt, terményt, közmunkát. Mivel sem a tanító, sem a pap az uradalomtól használatra földet nem kapott, ezért 1795–1816 között 8 darab irtványföld használati jogát vásárolta meg a gyülekezet. A papi, tanítói földeket a hívek közösen művelték meg, és részükre évente tűzifát vettek az uradalomtól. Mindez áldozatvállalást kívánt a hívektől.

A perőcsényi eklézsiában a prédikatori szék megüresedése folytán Szokolay Benjámín 1809-ben jelezte, hogy hajlandó az egyházmegyében lévő gyülekezethez menni. A tiszteletes urat a perőcsényi egyház meg is hívta. A marótiaknak az esperes úr tiszteletes Molnár Ferencet ajánlotta Verőcéről.

1809-től 1845-ig Csöglei Molnár Ferenc a lelkész, aki egyházmegyei jegyzői és esperes-helyettesi tisztséget is betöltött. Őt követte Rácz Péter 1849 nyaráig, majd rövid időre Együd István a lelképásztor. Gegus Nándort 1849 őszén választotta meg a gyülekezet lelkésznek, aki haláláig, 1886-ig szolgált itt.

Az 1813. évi egyházlátogatáskor a vizitátorok azt tapasztalták, hogy a prédikátor és oskolamester búza- és borbéli fizetésében elmaradás mutatkozik, melynek megszüntetésére felhívták az egyház előljáróit. Jakab János maróti oskolamester levelében jelzi, hogy a szülék elmaradtak fizetésével.

1814-ben a marótiak egy része prédikátoruk ellen vádaskodik, melyet az egyházmegye konzisztóriumához intézett levélben fejtettek ki. A szent társaság megvizsgálta a panaszt, és megbékélésre intette a vaadaskodókat:

Felolvastatott a maróti eklézsiának levele, mely szerint prédikátorokat kívánják változtatni, és hogy céljokat jobban elérjék, sok piszkos vádakkal is terhelik; de mivel egy kanonikus hibát sem produkálhatnak ellene, arra nézve kérésök nem teljesíthető.

Rendeltetett: hogy tiszteletes prédikátorukat megbecsüljék, semmi törvénytelenséget rajta elkövetni ne merészeljenek; sem a traktust olyan haszontalan vádakkal ne serkentsék, nyughatatlanságokról magokat letegyék, hanem mint eddig, úgy ezután is, egymás között szent békességben lakozzanak, hogy a szeretetnek Istene minden jókkal áldja meg őket.

A katolikus – kálvinista együttélés zavarai

A két felekezet ellentéte tovább élt a községben, sőt felerősödött akkor, amikor a hívők nevében, Bozóky jegyző és az előljárók, a plébános támogatásával 1815-16-ban többször bepanaszolták a reformátusokat a megyei törvényhatóságnál. Panaszuk lényege: a reformátusok nem tisztelik a katolikus ünnepeket, ezeken a napokon is dolgoznak, zajos munkájukkal zavarják egész napos áhítatukat. A katolikus hívők számára „minden nemű kézi munka az ájtatosságban botránkozttató”. Gyöngyössy plébános rendszeresen figyelmeztette a prédikátort ünnepük közeledtére, annak pedig a munkaszünetet ki kellett hirdetnie. A hívek azonban ezt nem vették figyelembe, mert sértette vallási meggyőződésüket.

A katolikusok panasza 1815-ből

Tekintetes Nemes Vármegye! Kegyelmes Uraink!

Nyilvánvaló dolog az, hogy Ő Felsége, Apostoli Koronás Királyunk a Protestáns Kösségnek azon engedelmet adta, hogy a Catholika Hitben lévőknek Ünnep Napjaiban munkálkodhatnak, de az Ájtatoskodó Catholikusoknak botránkozásra való okot ne adjanak... Mint hogy a Jó Keresztény az Egész Napot áldozza fel az Istennek. Már pedig Maróthon az Egész Helység Körül vagyon véve Szántó földekkel, még pedig olly formán, hogy azokban a munkálkodó Református Ember vagy egy, vagy más részébül a Helységnek tökéletesen meg látszik: és így annak munkálkodása kész botránkozás, amellyet Keserves Szemekkel néz az Ünneplő Kösség.

De az említett Reformata Kösség Ő Felségének ezen Kegyelmes Pátensét már annyira magyarázta Maróthon, hogy az el múlt Esztendőben nem csak a Falun kívül, hanem a Helységnek Kebelében is bátorkodott az olly Ünnepi Napokon az udvarban fát vágni, a szérőkben nyomtatni, szórni, az Asszonyok a Falu Közepében folyó patakon mosni, és efféle lármás munkát elkövetni. Mellyért a Catholika Kösségnek Elöl Járói őket meg is intették, hogy Ő Felségének Kegyelmével már vissza élnek. És azon időtüil fogva láttatnak ugyan a Faluban eshet ő munkáktól meg Szűnni, de a Mezei Munkát egyformán gyakorolják.

Azért is nagy alázatossan esedezüink, hogy ámbátor a Mezei Munka engedelemben légyen, de minket abban is botránkozttatnak, minthogy minden munkájuk látszatós. Méltóztasson tehát a Tekintetes Nemes Vármegye Magát közbe Vetni, hogy ez ilyen botránkozttatások ezen túl meg Szűnnyenek... Azon tsekély Szorgalmatosság Nélkül ők is szinte úgy el fognak élni, mint a Catholika Kösség. Mellybül reménylhettyük, hogy az Isten is Nagyobb áldását fogja a mi Határunkra adni.

Mellyek után vagyunk Maróthon Die 8-n Április 1815. A Tekintetes Nemes Vármegyének alázatos Szolgái Bíró Kocsis János, Szikorszky Jóseff, Várségi Jósef, Stang Lörincz, Kőműves János Catholikus Bírák, Bozóky Mihály Hites Nótárius által.

/K-EMÖL E. vm. iratai 3/535/1815./

Részlet a főszolgabíró vizsgálati jelentéséből

...Alázatosan jelentjük, hogy múlt Május Hónapnak 28-ik napján Maróthi Helységben ki menvén, a Katholikus részről Tisztelendő Plébános Úrnak, Bozóky Mihály Notárius, Kotsis János Bíró, Versegi József törvény Bíró és Szikorszki József Esküdt, a Református részről pedig Trámpó Ádám, Lik András öreg, Marusi András és Lik Ferentz jelenlétekben, említett panaszolkodást eleikbe terjesztettük, és mind a két részről azt értettük, hogy ugyan azon egy Helységben lévő Lakosok mindenkor egymáshoz viseltető szeretetben, egyességben és tsendességben éljenek. Történt azonban némely könnyen gondolkozók által, hogy bizonyos munka ideiben az Szerőkön nyomtatni, tsépelni és szórni, az udvarba fát vágni, a falun keresztül menő patakban mosni, mások által a Mezei Munkát gyakoroltatni kezdett. A botránkoztatás el távoztatása végett Tisztelendő Plébános Úr által meg szólítottván Tiszteletes Prédikátor Úr. /Aki/ mindenkor el intézni igyekezett annyira, hogy valahányszor illetén Katholikus Ünnepe következett, mind annyiszor a Reformata Kösségnek Isteni Szolgálat alkalmatosságával ki hirdette, és botránkozó munkának gyakorlásátul el tiltotta /híveit/. Azt is meg ígérték az jelen lévő Reformátusok, hogy... ezen barátságos egyezésnek fel bontóit, mint a rendszabások megvetőit, érdemek szerint meg is fogják büntetni... Wargha László Fő Szolga Bíró, Kutassy Károly Eskütt.

/K -EMÖL E. vm. iratai 3/535/1815./

Templombővítés, -toronyépítés

A gyülekezet a hegyen lévő templomuk megnagyobbítását határozta el 1816-ban. A költségeket maguk adták össze, de 4000 forint adósságuk is keletkezett. 1817-től 1820-ig építették a tornyot, nagyobbították a templomot klasszicista stílusban. Ekkor történt, hogy „a dömösi reformátusok sokallván a rájuk háramlott terheket ...anyaegyházuktól elváltak...”, de a helytartótanács visszarendelte őket.

A templomépítés időszakában tartott egyházmegyei közgyűléseken a maróti prédikátor és az előjáróság rendszeresen felveti a filia anyaegyház iránti tartozását, elmaradását. Kérésük, hogy a tiszteletre méltó traktus is serkentse új templomuk építéséhez szekeres és pénzbeli segedelemmel, valamint adósságának rendezésével a dömösi filialistákat. 1820-ban az eklézsia Dömössel kapcsolatos problémájának kivizsgálását Bökényi Gábor és Tóth Pál prédikátor urakra bízta az egyházmegye, a dömösiiek költségére. Ugyanezen évben Molnár Ferenc tiszteletes úr kérte, hogy az Esztergom városában lakó reformátusok Pilismaróthoz tartozzanak. Végeztetett, hogy ennek eldöntése nem a traktusra, hanem a vármegyére tartozik, ott kell zörgetni.

A prédikátor Esztergom Maróthoz csatolásáról beterjesztett indítványában minden bizonnyal szerepet játszhatott a dömösiiek a különválási szándéka. A filiális eklézsia az 1821. márc. 25-én kelt levél szerint a volt mater eklézsiával rendezte természetbeni adósságait is.

A közgyűlés foglalkozott pilismaróti Horváth Mihály felesége, Szentmihályi Judit kérésével, aki férjének kegyetlen viselkedése miatt házasságuk felbontását kérelmezte a vener traktusnál. Rendeltetett, hogy a helyi prédikátor próbálkozzék a békítéssel; ha ez nem vezetne eredményre, a polgári jogszolgáltatást vegyék igénybe.

A református temető

A több mint háromszáz éves templomot templomkert veszi körül, a temető közvetlen mellette terül el. A temető érdekessége, hogy a lelkészeket, tanítókat külön sorba, ún. „papsor-ba” temették el. Itt található Csöglei Molnár Ferenc és felesége, valamint fiatalon meghalt fia, továbbá Gegus Nándor és a későbbi

tiszteletesek: Hollósy Károly, Nyíró Károly és Magyar László sírja is. Ide temették Dolog Endre, Szabó Ernő tanítókat és hozzátartozóikat.

Egyházvizsgálatok

Pilismarót 1832-ben minden tekintetben vallásában virágzó és nagy békességben találtatott a vizitáció által.

A jegyzőkönyvek bejegyzései hitbuzgalomról, adakozó, áldozatokat vállaló, a jó erkölcsökre szigorúan vigyázó gyülekezetről szóltak. 1832-ben például: „A Prédikátor Molnár Ferenc és Matzák István Oskola Rector Urak az belső hivatalt díszítő egyetértésben élnek... Mindenek szép és jó rendben találtatván. Csak az a baj volt, hogy Trampoly Mihály és Varga Klára fiatal házastársak az Eclésia botránkoztatására egymástól gyakran külön éltek, de előszóllíttatván, egészen öszve békéltettek.” 1836-ban ezt írták: „...Az Eclesia templomát szépen kiigazította. Javait egy új koporsóterítővel szaporította, ...mind Oskolájára, mind Számadásaira, mind Vallásos és Erkölcsi állapottyára nézve közdicséretre érdemesnek találtatott.”

A lelkész és a presbiterek a hívők erkölcsös életére, a közrend megtartására a gyülekezeten belül szigorúan ügyeltek. Foglalkoztak a vétkesekkel, felelősségre vonták az elkövetőket, és igyekeztek rendbehozni a dolgokat. A régi „eclésia megkövetés” szigorúan fegyelmező, vezekléssel büntető szokásának valamiféle enyhébb változatát alkalmazták, amikor a fent említett viszálykodó fiatal párt a gyülekezetben „előszóllították”, és együttélésre intették.

Hasonló történt D. István és Sz. Julianna esetében is. A szabadságos katona ugyanis teherbe ejtette felesége testvérét, aki a férjétől külön élt. Amikor a terhesség kiderült, a presbiterek igyekeztek a férjet rávenni, térjen vissza feleségéhez, és vállalja a gyermeket. Törekvéseik hiábavalónak bizonyultak, ezért a szolgabírótól kértek segítséget: „Mi ezt a nagy gonoszságot hallatlannak és rettenetesnek tartjuk, ezért bölts ítélete alá terjesztjük...” Amikor pedig „a Reformata Község R. Józsefet rendetlenségéért”, garázdaságáért megbüntette, a megye megfeddte az egyházi előjárókat, mert túllépték hatáskörüket, a büntetés ugyanis a világi hatóság feladata volt.

Molnár Ferenc esperes

Molnár Ferencet 1833-ban proszeniornak választották a püspökséghez küldött voksok alapján, mely hivatalába beiktatott. Az 1833. évi Esztergom vármegyei közgyűlésen elmarasztalták őt, és a maróti református anyaegyházhoz tartozó hallgatókat, amiért nem tartották meg Szent István ünnepét. A sérelmet a püspökséghez továbbítják.

Lukáts Mihály esperes halála után 1836-ban utódjának Csöglei Molnár Ferenc választották a szeniorátus gyülekezeti.

Az esperes úr hajlott kora és ágyhoz kötő betegsége miatt sem az 1844., sem az 1845. évi közgyűlésen részt venni nem tudott, sem a vizitációt véghez vinni nem tudta. A terhek hordozására melléje alesperes választását határozta el a traktus. A márciusi közgyűlés a segédgondnok feladatává tette, hogy körlevélben szólítsa fel a gyülekezeteket alesperes választásra leadandó szavazatok megküldésére. Április 6-án T. Molnár Ferenc esperes úr elhunyt, Pilismarótra helyébe Rácz Péter ment Nagymarosról. A tiszteletes úr Marótra menetele, minthogy nem egészen a maga rendjén ment, nem igen helyeseltetett, mivel az egyházmegyei gyűlés tudta, híre nélkül történt.

A gyülekezeti élet

Az 1857-es presbiteri jegyzőkönyv szerint „a Pilis-Maróthi anyaegyház összes népessége 482 lélek,

Esztergom, Szob és Zebegegy 64, Dömös leányegyházban 178 fő” református volt. Ez a feljegyzés arra utal, hogy ebben az időben az említett települések szórványban élő reformátusai is ide tartoztak. Nagyobb ünnepeken, eljöttek a maróti templomba.

A gyülekezet lelkésze 1849 őszétől Gegus Nándor volt 1886-ig, haláláig, esperes 1882-1885.

Gegus halála után rövid ideig Szalai István volt helyettes lelkész a gyülekezetben, majd Hollósy Károlyt választották meg, aki 1887-1929-ig, haláláig volt a gyülekezet lelkésze.

Hollósy Károly Nemesócsán született Komárom megyében 1859. május 12-én Hollósy Antal és Német Mária földbirtokos szülőktől. Tanult Selmecebányán és Pápán, mindkét helyen a konviktusi kosztón. Káplánkodott Szokolyán, Nógrádverőcén mint helyettes lelkész szolgált 1884-85-ben. Kaposváron szentelték lelkésszé 1884. június 29-én.

Lelkészségének első évében, 1887-ben az egyház újra szerveződésének 100. évfordulóját ünnepelte meg a gyülekezet. Erre az alkalomra megjavíttatták a templom tetőzetét, vakolatát, maguk végezték az egyházi épületek meszelését, a templomhoz vezető hosszú lépcsőzet javítását. Előbb azt határozták, hogy a repedt harang helyett újat vesznek, majd 3 harang vételéről döntöttek a régiék becserélésével. „A 3 harangközepes méretű és összehangzó legyen, vas állványra alkalmas.” A 2700 Ft költségről külön kivetéssel gondoskodtak.

A jubileumi ünnepség 1887. augusztus 7-én volt. Eljött az egyházmegye esperese, a diósjenői, verőcei, nagymarosi, szokolyai, márianosztrai, váci, váchartyáni, esztergomi egyház lelkésze. „Számos világi képviselők jelenlétében tartatott az ünnepi szónoklat, melyet Oroszy Jenő verőcei lelkész mondott.” Hollósy az egyház rövid történetét olvasta fel.

1891-ben Vavró Mátyás esztergomi mesterrel egy templomi orgonát állíttattak fel. A 670 Ft-os költséget „a hívek buzgóságából önkéntes adakozás folytán” fizették ki.

1892-ben új lelkészlak építését kezdték el. A költségeket a megemelt adóból és adományokból fedezték. 1893-ban készült el az új paplak. Ma gyülekezeti ház.

1902-ben a templomot és tornyát kívül, belül kivakolták és kimeszelték, befestették a torony bádoggal, a belső díszeket arany festékkel felújították. A lépcsőket is megjavították.

Hollósy Károly lelkészsége alatt híveivel együtt megerősítette az egyházat, pozitív egyénisége, sokrétű munkássága miatt meghatározó személyisége volt Pilismarót község közéletének. Kezdetől fogva aktív szerepet vállalt a képviselő-testület munkájában, a község életének alakításában. Törvényismeretével, tájékozottságával, szociális érzékével, javaslataival, az ütközések helyett az egyetértés keresésével hozzájárult a község békés fejlődéséhez. Bekapcsolódott a politikai életbe is. Aktív tagja volt az ellenzéki 48-as Függetlenségi Pártnak. Az országgyűlési képviselő-választások alkalmával mozgósította a 48-as érzelmű, Kossuthot tisztelő szavazókat. Később a Tisza István vezette Munkapárt tagja lett. A háború alatt egyik mozgatója volt a községben kibontakozó segélyakcióknak.

Demográfiai és vallásbeli változások

Az 1784-87 között készült népszámláláskor Maróth lakossága 1183 fő volt. A népesség számának változásáról az 1815-1820 közötti évekből fennmaradt népösszeírásból tájékozódhatunk.

Heliser József 1827-ben készítette el Esztergom vármegye statisztikai és geográfiai leírását, mely szerint Maróthon 223 házban 300 család élt. A római kat. száma 1141, a reformátusoké 490, a lélekszám 1631. Ludovicus Nagy szerint 1828-ban 1457 fő élt a községben 223 házban, 1093 római katolikus, 362 ref. és 2 görögkeleti.

A lakosság száma Fényes Elek 1851-es adatai szerint 1733 fő, a lakóházak száma az 1852-es telekkönyvi jegyzőkönyvben 264 volt. A további évtizedekben az állandó lakosok száma a helységnévtárak és a népszámlálások adatai szerint a következőképpen alakult:

év	fő	lakóház	katolikus	református	izraelita
1880	1667	313	1115	516	36
1900	1990	397	1311	610	56

1880-ban magyar anyanyelvű 1581, német 15, tót 13, egyéb 3. ír, olvas 942.

Basaharcon 157 fő, Szekrényhegyen 7 fő lakott 1900-ban. A Szekrényhegy az uradalom juhásztanyájaként került a helységnévtárakba.

A lélekszám-növekedés oka természetes szaporodás és főleg bevándorlás volt. A letelepedést a képviselő-testület engedélyezte díj ellenében.

A Névtárak adatai szerint az Esztergom vármegyéhez tartozó gyülekezet lélekszáma 1820-ban Dömössel együtt 521, 1850-ben a mater eklézsia 480 tagot számlál, 42 a nebulók száma.

Az 1851. évi Névtárban rövid áttekintés olvasható az egyház régi dolgairól: Pilis Maróth, anyagyülekezet Esztergom megyében. Mikor alapult eredetileg? Nem tudni; de annyi a kéznél lévő okiratokból bizonyos, hogy Buda vára török kézből visszavétele után, a sz. Pál rendű szerzetesek, mint akkori földesurak, a helv. hitv. lelkészt és tanítót onnét elűzték, kőtemplomukat, s iskolájokat elvették. 1787-ik évben visszanyervén vallási szabadságukat, a következő évben, hajdan elfoglalt kőtemplomukat a r. katolikusoktól pénzen megvették, s felszentelék, 1819-ben megnagyobbították, s toronnyal ékesítették.

Lelkész Gegus Ferdinánd, tanító Dolog Endre; lélekszám: 412; iskolás fiú 33, leány 27, összesen 60.

A lélekszámra vonatkozó adatokat fenntartással kell kezelnünk, mert az 1854. évi Névtárban már 470 fő szerepel az anyagyülekezetben. 1863-ban a lélekszám 548, s 25 születést, 12 halálesetet és 4 házasságkötést jegyeztek be. Egy erőteljesebb visszaesést követően (1865: 512; az 1866. évi 805 lélekszám minden bizonnyal: 508!) a mater eklézsia 500 fő feletti létszámot számlál, s 1865-ben 86 iskoláskorút említenek. A '60-as években a születések számát meghaladják az elhalálozások, majd kiegyenlítődés után az 1870-es években már több a keresztelezés, mint a temetés. 1885-ben 37 születést, 21 halálesetet és 6 házasságkötést anyakönyveztek; az iskolakötelesek száma 83, ebből iskolába jár 83; ismétlő iskolás 26, jár: 26; konfirmált: 16 fő. Az eklézsia népessége 564 lélek.

1900-ban a település polgári népessége 2201 fő, ebből ev. református 638, római katolikus 1500, ág. evangélikus 3, izraelita 60 lélek. A gyülekezet lelkipásztora Hollósy Károly, tanítója Ballabás Bálint, a gondnok Pap János. 22 születést anyakönyveztek, valamennyi gyermeket megkeresztelték, 19 halottat temettek, a 2 házasságkötésből 1-1 tiszta, ill. vegyes; konfirmandusok száma 9. Iskolakötelesek száma 63, ismétlő iskolaköteles 36, valamennyien járnak iskolába. Az eklézsia bevétele 1694 ft, kiadása 1675 ft.

Pilismaróth: anyaegyház; rendes tanító van; tanterem megfelelő, felszereltsége kielégítő; a tanítás a tanterv szerint; tanítási idő 8 hó; osztályzata jeles.

1910-ben Pilismarót polgári népessége 1989 fő, ebből 625 református. Előző évben 25 születést, 20 halálesetet, egy tiszta és két vegyes házasságot jegyeztek be, a konfirmandusok száma 13. Az 1908/09 tanévben 87 iskolakötelesből 84, az ismétlőbe 20 tanuló járt.

Hollósy Károly, pilismaróti lelkész a tanügyi-bizottság elnöki betervezésében 1911-ben így összegzett:

- az egyházmegyei tanítói kar hivatásának teljes tudatában van;
- a tantervekre, különösen a vallástantárgyak oktatására nagy figyelmet fordítanak;
- a tanító urak fáradtságának köszönhetően a legtöbb iskolában sikeresek az eredmények. Kivétel:

Pilismarót, ahol a tanító semmilyen eredményt nem képes felmutatni. Guggenberger Lajos tanító Bodrogolaszi község tanítójául választatott.

A tanügyi bizottság jelentése a következő esztendőből: Pilismaróton a látogatás idején már tanítás nem volt; a vizsgát korábban tartották; a tanév során nem volt állandó tanító; a lelkész is tanított.

Pilismarótra a lelkész a leányegyházakban való elfoglaltsága miatt állandó segédlelkészt kér. A közgyűlés a kérést támogatja, noha Szob leányegyház Nagymaroshoz csatoltatott.

Az 1928-as Névtárban az anyaegyház alapítási éveként 1787 szerepel, lélekszáma 650. A község polgári lakossága 1927. Lelkipásztor Hollósy Károly, segédlelkésze Kálmán Oszkár. A presbitérium létszáma 12, gondnokok Sáros Bálint és ifj. Molnár Ferenc. Belmissziói egyesület intézés alatt, dalárda működik (1926). Születések és halálesetek száma előző évben egyaránt 11.

A két tanerős iskola tanítói: Szabó Ernő és Göde Gyula. Mindennapi iskolába járó 67, ismétlő iskolába járó 38 tanuló.

Hollósy Károly 1929. dec. 28-án elhunyt. 40 évig szolgált az egyházmegyében.

Az 1930. évi közgyűlésen jelentette az esperes úr, hogy a lemondás, illetve nyugalomba vonulás által megüresedett lelkészi állás Pilismaróton betöltetett. Először Pap József kissároi lelkészt hívta meg az eklézsia lelkipásztorának 1929. november 24-én. Pap József március 1-jén az állásáról lemondott. Április 27-én Nyirő Károly balassagyarmati segédlelkész lett ugyancsak meghívás útján lelkésszé megválasztva, ki május hó 25. napján új állásába ünnepélyesen be is iktattatott.

Nyirő Károly

Születtem 1903. június hó 10-én Noszlopon, Veszprém megyében. Szüleim, idősebb Nyirő Károly és Cziráki Eszter szegény napszámosok voltak. Apai ágról őseim Szentgálon éltek gazdag jómódban. Nagypám Tósokra nősült, majd Noszlopon telepedett le, ahol egy tüzesetnél meghalt, s vagyona megsemmisült, úgyhogy édesapámnak a nagy vagyomból csak 2 váltóforint maradt az árvaszéknél. Szüleim dolgoz, szorgalmas, istenfélők voltak. Különösen édesapám, lehetett bármi dolga, de a templomozást soha el nem mulasztotta. Soha zúgolódni nem hallottam. Itt éltem velem Pilismaróton, míg Isten el nem szólította őket: édesanyámat 1940. évi szeptember 6-án, édesapámat 1942. május hó 2-án. Igyekeztem szeretettel visszaadni a sok áldozatot, mit rám költöttek. Emlékük legyen áldott, míg velük odaát nem találkozom!

Elemi iskoláimat Ajkán kezdettem meg, majd Noszlopon folytattam. Itt Dezső Lajos tanítóm és Németh József lelkészem jóindulatú ösztönzésére beíratk Pápára. Ott terítő voltam. Tanáraim tudták szegény sorsomat, s azért mindig adtak tanítványt, így legációkból, instruálásból, ingyenes kosztból s tandíjmentességből kitanultam, s jelesen leérettségiztem. Nyáron minden évben édesapámmal más mezején arattunk. Pápán nagy hálával kell szólnom Fejes Zsigmond számtan tanáromnak, akinek gondoskodó szeretete mindig velem volt. Isten után a megértő tanároké, a pápai kollégiumé a hálám, hogy kitanulhattam. Vajha adna Isten időt még nékem, és anyagi tehetséget, hogy hálám megmutathassam az Alma Máter iránt!

A teológiát Pápán végeztem el. Először szenior voltam s egyben Pápán segédlelkész boldog emlékü dr. Antal Géza püspök úr mellett 1927. október 1-1928. október 31-ig. Sopronban voltam hitoktató segédlelkész 1928. november 1-1929. június 30-ig. Balassagyarmaton voltam 1929. július 1-től 1930. május 25-ig, hol főleg a nagy szórvány terület volt a munkaköröm.

1930. május hó 25-én iktatott be az egyhangú meghívással elfoglalt pilismaróti lelkészi állásba Baranyay Károly diósjenői lelkipásztor bátyám, egyházmegyei lelkészi főjegyző. A templom igen elhanyagolt állapotban volt. 1935. november 3-án körülbelül 10 ezer pengős költséggel

megrenováltatva, 250 éves jubileumát ünnepeltük, mely alkalommal az ígét dr. Tóth Endre pápai teológiai tanár hirdette.

Az ifjúsággal való foglalkozás úgy a vasárnapi iskolában, mint a nagyobb volt a főcélom. Addig, amíg intézményesen nem volt elrendelve, s nem volt tagja mindenki, nagyon sok boldog és áldott órát jelentett számomra az ifjúsági munka. Mióta intézményesen szerveztetett, inkább a külsőség, színdarabok rendezése érdekli őket, s nem a Biblia. De bízom Istenben, megértik az idők jeleit, s újra a fő a Biblia lesz. Nagy szomorúságot okoz az, hogy hiába minden igyekezetem, a szülőkkel való durva bánásmódtól és egymást lenézéstől nem sikerült leszoktatni őket.

A felnőtteknél a feltámadásba vetett hit egyáltalán nem él, még a látszólag mindent áldozó s igen buzgónak tetsző atyámfianál sem. Nagy baj, hogy a bűntudat és a bűn fogalma igen messze van tőlük. Nagy seb rajtunk az egyke, de hiába szorgalmas és dolgoz a nép, terjeszkedni nem tud.

Bár emberileg mint a kisalföldi mezőgazdasági kamara tagja mindent elkövettem, hogy a földhöz juttatásban közreműködjek, sajnos ez ideig eredménytelenül. Ezért kénytelenek sokan elhagyni a falut, s munkát a közeli fővárosban keresni, melynek látogatása nem jó hatással van.

1930. évi október hó 26-án nősültem, feleségül vettem Kovács Géza salgótarjáni állami iskolai igazgató és Nagy Irén leányát, Margitot, okleveles tanítónőt. Házasságunkat eddig Isten három fiúgyermekkel áldotta meg: Csaba, Károly, Csongor. Az 1941. évben Isten nagyon meglátogatott, súlyos betegséget bocsátván rám: súlyos cukorbeteg és baloldali tüdő aktív folyamatot. Csak az Ő kegyelme tartott meg eddig, s engedte meg, hogy egy év és két hónapi szabadság után újra megjelenhettem a szószéken 1943. évi február hó 7-én. Az Ő megsegítő kegyelméből, ha kissé lassan is, de bírom a munkát. Ez alkalommal is gyermeki hálával borulok le Előtte eddigi megsegítéséért, s esedezem, hogy míg jónak látja, tartsa meg életemet, s adjon erőt, egészséget, hogy munkálkodhassam, amíg nappal vagyom, hogy láthassam gyermekeim növekedését, s Isten dicsősége terjedését.

Egyházmegyei közgyűlés Maróton

1936. évi július hó 2. napján a traktus Pilismaróton tartotta közgyűlését. A bevezető istentiszteleten Bálint Ambrus fegyintézeti lelkipásztor mondott úrvacsorai ágendát és szolgáltatta ki Nyirő Károly pilismaróti lelkipásztor segédkezésével az úri szent vacsorát a jelen lévőknek. Ezekután az iskolaterembe vonultak a közgyűlés alkotó tagjai, ahol a Magyar Hiszekegy elmondása után dr. Fodor Vilmos egyházmegyei gondnok a közgyűlést megnyitotta. Említette a világban folyó hatalmas méretű fegyverkezést, amikor népek és országok készek arra, hogy újból pusztítsák és öldökljék egymást.

Az esperesi jelentésből: november 10-én volt a szépen megújított pilismaróti templom felavatása, melyen Labancz László, dr. Makay Sándor és Kovács Sebestény József lelkész urakkal részt vettem. Jelen volt a pápai teologia igazgatója, dr. Tóth Endre is, ki az ünnepélyen prédikált; továbbá jelen volt Fejes Zsigmond gimnáziumi igazgató is. A lelkész hűségese munkája s a hívek áldozatkészsége tette lehetővé a templom feldíszítését. Elismerés érte!

Harangok

Kisharang: A harang átmérője 58 cm; palástfelületén egy kucsmás férfit ábrázoló relief

Felirata:

ISTEN DICSŐSÉGÉRE ÖNTETTE
A PILISMARÓTI REF. EGYHÁZNAK
HÁLÁBÓL BUZGÓ HÍVE SÁROS ISTVÁN 1921 MÁJUS HÓBAN

Átellenes oldal:

ÖNTÖTTE
SZLEZÁK LÁSZLÓ
HARANGÖNTŐ BUDAPESTEN

Pilismaróti születésű lelkész

Szabó József Pilismaróton született 1912. február 11-én. A gimnázium I-IV. osztályát a nyergesújfalusi szalézianusok intézetében magán tanulóként végezte. Az V. gimnáziumi osztályt Esztergomban a bencés gimnáziumban kezdte, majd Pápán a református kollégiumban folytatta, s érettségi vizsgát is ott tett 1930-ban. A teológiai akadémiát 1930 és 1934 között szintén Pápán végezte.

1934-1935-ben Mencshely községbe került lelkésztanítónak. Majd rendelkezési állományban segédlelkész a pápai főiskolai könyvtárban, onnan Peröcsénybe került káplánnak. 1937-ben Nagymaroson, majd 1937-1938-ban Szokolyán segédlelkész. 1938-ban dr. Benedek Sándor magyaratádi lelkész helyettese lett, onnan választották meg egyhangú meghívással Alsósegedre 1938. december 18-án. Állását 1939. január 15-én foglalta el. Felesége Fazekas Edit okleveles tanítónő. (Életútjáról, helytállásáról lásd dr. Papp Vilmos: XX. századi "gályarab"-prédikátorok – Szabó József/1912–1968/, Presbiter, 2009. március -április 5.)

Pilismarót prédikátorai

Marossi/Marussy Mihály	1626–1628 k.	
Marosi István	1650–1660 k.	(DREL: 1650)
Inyi Péter	1686	
Imre Péter	1686	
Dési István	1700–1709	(„kihajtatott” Peröcsénybe)
Horváth Márton	1713	(emléktábla)
Domaniki Gergely	1714	(DREL)
Dienes Sámuel	1787–1792	(Miskolcra érke., Diósjenőre táv.)
Kazinczi János	1792–1797	
Szokolay Benjámin	1797–1809	(Peröcsénybe távozott)
Csöglei Molnár Ferenc	1809–†1845	(esperes: 1836–1845)
Rácz Péter	1846–†1849	
Gegus Nándor Ferdinánd	1849–†1886	(esperes: 1882–1885)
Hollósy Károly	1887–†1929	
Pap József	1929–1930	(Kissároról érke.; lemondott)
Nyíró Károly	1930–†1955	(Balassagyarmatról érke.)
Magyar László	1955–†1977	
Zsoldos Gábor	1977–†2005	
Kiss Péter	2005–2011	
Kovály Erzsébet	2011-től	

Segéd- és helyettes lelkészek

Környei Imre h. l. 1849 (1 hónap); Együd István h. l. 1849 (2 hét); Gegus Nándor h. l. 1849; Szalai István s. l. majd h. l. 1885–1887; Takács Sándor h. l. 1921; Gyenis János 1926; Kálmán Oszkár 1927–1928 (teológusként került az em.-be; néhány hónap); Dömjén Károly s. l. majd h. l. 1928–1930; Molnár Bálint 1942 (Komáromba táv.); Kalmár Kálmán 1942–1943; Parais Árpád kiség. lp. 1947

(Csehszlovákiából kiutasított l.); Kovács László sl. majd hl. 1954–1955; Bátky Miklós 1955; Magyar László 1955; Jávorszky László 1955. A palánki egyházmegye megszűnését követően a Pilismarót anyaegyház Dömös filiával együtt a Dunántúli Református Egyházkerületben maradt.

A református iskola Maróton

Az első oskolamester, Budai György 1789-ben lemondott rektori hivataláról, helyébe Vári János lépett 1791-ig, majd Szilágyi István lett az iskola rektora.

1814-ben Jakab János oskolamester jobb pozícióba helyezését könyörög, de erre a traktusban nincs nyílás. Miután 1818-ban apológiát írt a esperességnek: Verőcére rendeltetett mesternek. Ugyanis ottani Marton Mihály oskolamester számos eltartottja miatt jövedelmezőbb hivatalért esedezett. A traktus rendelése: menjen Pilismaróra! A kérdés csupán az, hogy ez a helycsere melyiküknek vált előnyére. Az egyházmegye mindenesetre a maróti egyház ellenében Jakab János mester elmaradott járandóságának megfizetését rendeli el, a gyermekek tanításáért.

1824-ben már Szobi András rektor panaszolta, hogy egy Molnár András nevezetű csavargó tanító ellene hangolja a lakosokat. Felolvastatott a traktus gyűlésén néhány maróti lakos levele, melyben Szobi András ellen vádaskodnak, és más eklézsiába való átalmenését kérik. Ugyancsak felolvasták az eklézsia jobb érzésű tagjainak levelét is. A traktus közgyűlése megbékélésre inti a marótiakat.

A megbékélés nem valósult meg, a következő évben ismét a maróti eklézsiában okozott viszálykeltést rendezi a traktus közgyűlése: Szobi András rektor, a lakosoktól 3 esztendeje elszenvedett zaklatások miatt másik, csendesebb, akár kisebb jövedelmű eklézsiába menne. Rendelkezés: a rektor, Szobi András marosi oskolamesterrel, Petroczi Istvánnal cserélje fel hivatalát. A csere lebonyolítására a két prédikátor deputáltatott. A két eklézsia számoljon el tanítóival, restanciában ne maradjanak.

1829-től Matzák István, 1836-tól Szabó Mihály, 1839-től Nagy Károly, 1842-től Pándi János, 1846-tól Kiss Ignác, 1847-től Sallai István, 1849-től Dolog Endre tanított az iskolában. Mi lehetett az oka a gyakori váltásnak? Az egyik ok valószínűleg a maróti református tanítók igen alacsony jövedelme.

Mint az esperesség területén máshol, Maróton is előfordult, hogy az oskolamester nem vetette meg a gyengébb nemet!

Az 1837. esztendő közgyűlésén felolvasták Varga István pilismaróti lakos Szabó Mihály rektor elleni panaszló levelét. A vád: a tanító úr leányát, Klárát teherbe ejtette, s gyermeket szült. Mégsem őt vette el, hanem dömösi Fabi Dániel leányát, aki összekelésük után néhány napra szintén gyermeket szült. Az eklézsia is felháborodott, de meg is oszlott: 12-en a rektor ellen, 5-en mellette írtak alá panaszlevelet. A traktus vizsgálókat küldött ki az ügy felderítésére. Ennek kimeneteléről szóló feljegyzést nem találtam.

A törvény előírása ellenére iskolaszéket nem választottak, a presbiterekből álló egyháztanács volt egyben az iskolaszék is. Elnöke a mindenkori lelkész Gegus Nándor, majd Hollósy Károly volt, aki egyben az iskola vezetőjének is számított.

Kántortanító 1849-56-ig Dolog Endre volt, őt Molnár István követte 1877-ig. Molnár István anyagi ügyeiről, a presbiterekkel való konfliktusairól viszont sok följegyzés maradt a jegyzőkönyvekben. Adolog lényege, hogy a dömösi iskola létrehozása után a maróti tanító onnan már nem kapott illetményt. Molnár István hiába kérte többször az egyháztanácsot, hogy kieső jövedelmét a díjlevélben meghatározott értékig kárpótolják. A presbiterek a pótlást nem adták meg, mert elégedetlenek voltak iskolai munkájával, a templomban nem énekelt, „lenéző”, lekezelő volt a presbiterekkel. Magatartása miatt hiába figyelmeztette az egyháztanács, az egyházmegyei gyűlés is megdorgálta. Kárpótlásért pert indított az egyházközség ellen. A viszálykodás a gyülekezetet megosztotta, az egyik csoport a tanítót pártfogolta a lelkésszel és a presbiterekkel szemben. Többen azért is kedvelték, mert ügyes-bajos dolgaikat elintézte az esztergomi

hivatalokban, a vádak szerint gyakran a tanítás ideje alatt.

Az egyháztanács újra „erős kifogásokat emelt” Molnár István tanító munkája és magatartása ellen, és azon volt, hogy eltávozzon. 1877-ben egyházmegyei gyűlés elé idézték fegyelmi vizsgálatra, ahol fölmondott, és távozott állásából. Régi és újabb anyagi követelése miatt a presbiterek ellen pert indított.

Utána ismét Dolog Endrét hívták vissza Verőcéről. Halála után az iskola tanítói gyakran váltották egymást. 1890-től egy tanévre Villám Elemér képesítés nélküli fiatalembert alkalmazták, aki igen alacsony bért kapott, havi 5 Ft-ot, szállást, és „sorba főztek” számára, azaz mindig más „kosztoltatta”. De „a hívek további kosztolását teljesíteni vonakodnak, ezért az egyház tavasszal Isten hírével elbocsátja kebeléből”. Ezután többször is meghirdették az állást a Néptanítók Lapjában. Voltak pályázók, de az alacsony jövedelem miatt nehezen kaptak orgonálni tudó kántortanítót. Végül 1891-től Körmeny Lászlót alkalmazták. 1894-től 1902-ig Ballabás Bálint volt a tanító, aki dicséretesen végezte munkáját, gondozta a községi faiskolát is, de nem tudták megtartani. Őt követte Baditz Pál „tanító úr, aki 2 év óta a legodaadóbban, a legkiválóbb tanítási eredménnyel működött egyházunkban” - jegyezték a presbiteri jegyzőkönyvbe, és igen sajnálták távozását. Kiss Nándor kántortanító 1904-től 1909 tavaszáig dolgozott itt. Református férfi kórust alakított, de „részegeskedésével folytonos botrányt okoz”, ezért máshová helyezték. Utána 2 tanévben Guggenberger Lajos oktatott.

A tanítók jövedelme 1868-1914 között mindig alacsony volt. A megyében sokáig a legalacsonyabb jövedelmű pedagógusok közé tartoztak a maróti református tanítók. A '60-70-es években fizetésüket kevés készpénzben és terményben kapták, melyet egyezség szerint a díj levél tartalmazott. Az akkori gazdasági viszonyok közepette könnyebb volt a termésből adni, mint pénzzel fizetni.

A református elemi iskola a 20. században

1911 nyarán többször hirdettek pályázatot. Több jelentkező volt, de a jövedelmet a drágaság miatt nagyon kevésnek találták. Végül Kömley Lászlót nevezték ki, aki három hét után, október elején már eltávozott. Nem csoda hát, ha az 1911/12-es tanév igen zilált volt. Kömleyn kívül az alábbiak oktattak ebben a tanévben: Hollósy lelkész, Bakos Margit, télen vörhenyjárvány miatta néhány hétig szünetelt a tanítás, tavasszal Kiss Pintér János 7. o. gimnazista, majd a lelkész fejezte be áprilisban a tanévet. 1912–1914. között Varga Lajos, 1914-től 1932-ig Szabó Ernő volt az iskola kántortanítója.

Új iskola építése

A közel száz éves, leromlott állagú, régi iskolaház helyett újat, nagyobb kellett építeni. 1874-ben az egyház megvette az uradalomtól a hajdúházat, mely a paplak és az iskola között volt. 1878-ban ezt lebontották, és annak helyére egy tantermet és hozzá tanítói lakást szerettek volna építeni.

Az iskola helyzetével 1890 és 1914 között az iskolaszéknek mondott presbitérium és az új lelkész, Hollósy Károly nem súlyának megfelelően törődött. Ennek oka egy ideig valószínűleg az volt, hogy új paplakot építettek, figyelmüket, anyagi erejüket ez lekötötte.

A tanköteles református gyermekek száma a következő volt:

1892/93-ban	76 elemi iskolás	29 ismétlős	105 összes
-------------	------------------	-------------	------------

Ennyi gyermeket egyetlen tanító tanított. Látható, hogy égetően szükség lett volna még egy tanteremre és tanítóra. 1902-ben Hollósy lelkész javaslatára a presbitérium foglalkozott a második tanítói állás és tanterem szükségességével, de döntést nem hozott. Elgondolásaik az I. világháború alatt nehezen, de megvalósultak. Szabó Ernő tanítónak be kellett vonulnia, ezért 1914 őszén pedagógus nélkül maradt az iskola, a télen

pedig járvány miatt volt zárva. Csak 1915 tavaszán kezdte el a tanító helyettesítését a lelkész leánya, Hollósy Irén tanítónő, akit 1916 szeptemberében neveztek ki második tanítónak.

Második tantermet úgy létesítettek a református iskolának, hogy 1915-ben megvette az egyház az iskolával szemben lévő telket és házat. A ház két szobája között kiütötték a közfalat, és tanteremnek rendezték be. Iskola építésére is kapott az egyház 6000 korona államsegélyt, de az egyháztanács úgy határozott, hogy az építést elhalasztják. Az új iskolát 1927-ben építették föl ezen a helyen. Ma is áll.

Sok hívó részt vett a Hollósyné által szervezett segélyakciókban. Az egyház megtakarított pénzéből 1500 korona hadikölcsönt jegyeztek. A háború folyamán kilenc református katona halt meg, és 15 hadiárva maradt utánuk. Árváik megsegítésére, az özvegyek és rokkantak támogatására 1918-ban intéző bizottságot létesítettek, a rászorultak mellé pártfogókat állítottak.

Az egyházlátogatási jegyzőkönyvekből

1941-ből említik a református temetőt; az iskola egy tanerős; tanköteles: 58, ismétlő: 30; jár: 58; ismétlő iskola közös a katolikus egyházzal.

Leányegyház: Dömös; szórvány: Pilisszentlélek.

1942-ben az iskolakötelesek száma 59, ismétlőben 24; jár a református iskolába 57; máshová jár: 2+24

1943-ban a tankötelesek száma 60+23, ebből a ref. egyház iskolájába jár 56, máshová jár: 4+23.

1944-ben az iskola két tanerős; tankötelesek száma 71, jár: 66; máshová jár: 5.

Pilismarót, belmissziói jelentés: Vasárnapi iskola 3 alkalommal volt az olvasóköri. 6 gyermek-istentisztelet volt. Míg a gyermekek iskolába jártak, volt az iskolában minden reggel könyörgés 40 résztvevővel. Vasárnapi iskola egy csoportban működött, vezérfonala az Igazság és Életben megjelent vezérfonal. Karácsonykor 3 gyermek kapott segélyt. Lelkipásztor és hitvese több ízben végzett család és beteglátogatást, a hadigondozást lelkipásztor vezette. Énekkar van, de nem működött.

Rektorok, tanítók

Domaniki Gergely (?) 1714; Budai György 1787–1789; Vári János 1789–1791; Szilágyi István 1791–1793; Kemény Péter 1793–(?)1805-ben Vácra távozott; Jakab János 1803–1818 (?); Marton Mihály 1817–1822; Szobi András 1822–1828; Macák István 1828–†1836; Szabó Mihály 1836–1839; Nagy Károly 1839–1842; Pándi János 1842–1846; Kiss Ignác 1846–1847; Sallai István 1847–†1849; Dolog Endre 1849–1856; Molnár István 1856–1877; Dolog Endre 1877–†1890; Villám Elemér 1890–1891; Körmendy László/István 1891–1894; Ballabás Bálint 1894–1902; Baditz Pál 1902–1904; Kiss Nándor 1904–1909; Guggenberger Lajos 1909–1911; Kömley László 1911 (3 hét); Bakos Margit (h. 3 hónap); Varga Lajos 1912–1913; Bartha József (ny., ideigl.) 1913-1914; Szabó Ernő 1914–1932; 1945-ben kántor és h. tan.; Hollósy Irén h. majd II. tan. 1915–1923; Oláh Kálmán II. tan. 1923–1924; Göde Gyula II. tan. 1924–1931 (megszűnt a II. tan. állás); Virág Jenő 1932–1948 (1933–1934-ben kat. szolg.; 1945-ben hadifogs.); Csémi Irén /Virág Jenőné/ 1943–1948.

Kántorok: Virág Jenő 1950-ig; Szabó Ernő 1950–1956; Magyar Lászlóné 1956-tól.

Források, forrásközlések, feldolgozások:

A Drégelypalánki Református Egyházmegye közgyűlésének jegyzőkönyvei 1815–1947, Pápa http://library.hungaricana.hu/hu/collection/reformatus_gyujtemeny_jkv_egyhazmegyek/

A Dunántúli Református Egyházkerület névtárai (1833-1928); digitalizálva:

<http://library.arcanum.hu/hu/collection/reformatus-jkv/>

Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Levéltára (Ráday Levéltár, RL), Budapest

- RL E/2 igazgatási iratok 1750–1831
- RL E/6 esperesi levelezés
- RL E/6 1. doboz Drégelypalánki Egyházmegye. Egyházlátogatási jegyzőkönyvek 1853–1880; Egyházlátogatási és közgyűlési jegyzőkönyvek 1876–1889; Egyházlátogatási jegyzőkönyvek 1885–1907; 1901–1944 /ténylegesen: 1941–1944/; 1945–1950.

Köblös József–Kránitz Zsolt (szerk.): A Dunántúli Református Egyházkerület prédikátorai és rektorai I. 1526–1760. A Pápai Református Gyűjtemények Kiadványai. Forrásközlések 10. Pápa, 2009. 759 p. + képek

DREL adattára lelkészek 1760–1848. (pdf)

DREL adattára tanítók 1760–1848. (pdf)

Kránitz Zsolt (szerk.): „A késő idők emlékezetében éljenek...” A Dunántúli Református Egyházkerület lelkészi anyakönyvei 1823–1952. A Pápai Református Gyűjtemények Kiadványai. Jubileumi kötetek 1. Pápa, 2012. 380 p.

Kránitz Zsolt (szerk.): „A késő idők emlékezetében éljenek...” A Dunántúli Református Egyházkerület lelkészi önéletrajzai (1943) A Pápai Református Gyűjtemények Kiadványai. Forrásközlések 13. Jubileumi kötetek 2. Pápa, 2013. 1216 p.

Lelkipásztoraink – emléktábla a pilismaróti ref. templomban.

Protocollum. Dienes Sámuel maróti prédikátor följegyzései /1787-92/

Esze Tamás: A Drégelypalánki egyházmegye történetének vitás kérdései. Egyháztörténet, 1944. 234-259 p.

Thury Etele: A Dunántúli Református Egyházkerület története I-II. k. Csallóközi Kiskönyvtár. Sorozatszerkesztő: Koncsol László. Pozsony, 1998. 601 p. és 436 p.

Hegedűs András–Tóth Krisztina (összeáll.): Esztergomi Főegyházmegye I-IV. Egyházlátogatási jegyzőkönyvek katalógusa 9. Sorozatszerkesztők: Szántó Konrád, Zombori István. Esztergom, 2000. I. k. 300 p.; II. k. 291 p.; III. k. 168 p.; IV. k. Térképek.

Lukács Józsefné sz. Varga Eszter: Pilismarót története I. Az őskőkortól a XIX. század elejéig. Pilismarót, 1996

Lukácsné Varga Eszter: Pilismarót története II. A XIX. század elejétől az I. világháború végéig. Pilismarót, 2000

Elektronikus megjelenítés: NKÖEOK Szerkesztőség – 2007

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/Pilismarot/index.htm

Lukácsné Varga Eszter *A Pilismaróti-Dömösi Református Egyház története* c. kézirat (2014)

Emlékkönyv. Szerkesztette: Fábiánné Gyimesi Livia. Bozóky Mihály Általános Iskola és Speciális Mezőgazdasági Szakiskola, Pilismarót, 1996. 45 p.

Emlékkönyv iskolánk névadójának 10. évfordulójára. Szerkesztette: Dávid Éva, Nyers Bernadett. Bozóky Mihály Általános Iskola, Pilismarót, 2006. 23 p.

Írásunk a Nemzeti Kulturális Alap által 2014–15-ben biztosított *Alkotói támogatás a Fejezetek a Drégelypalánki Református Egyházmegye történetéből 1617–1952 című könyv megírásához* felhasználásával készült.

Pilismarót református templomának tornya

Az orgona

A szószék

A bejárat felett az építés éve

Mózes-szék

Templomhajó

A templom a temető felől

A gyülekezet háza

A névadó lelkész emléktáblája

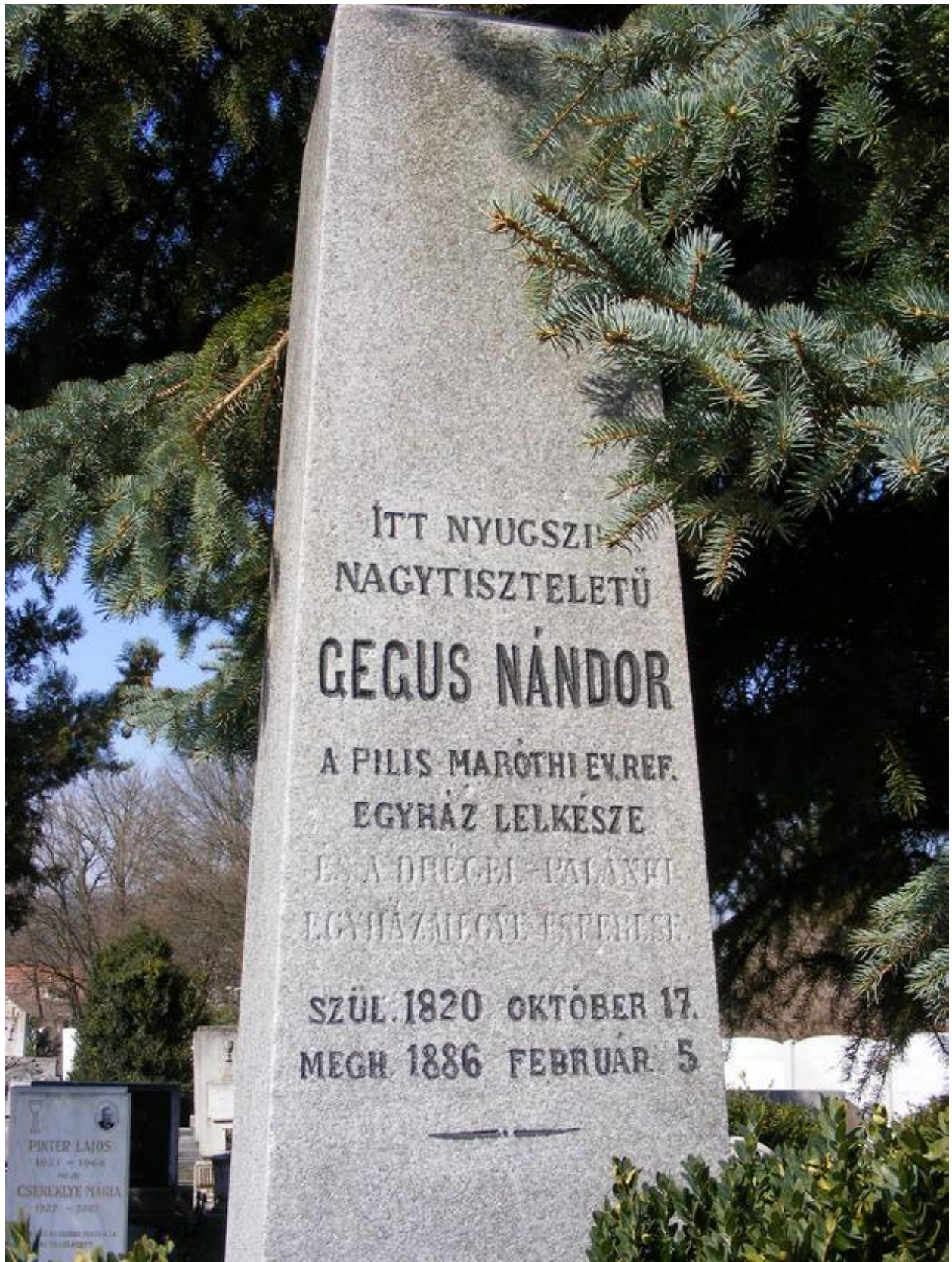

A gyülekezeti ház belső tere

Prédikátorok (archív)

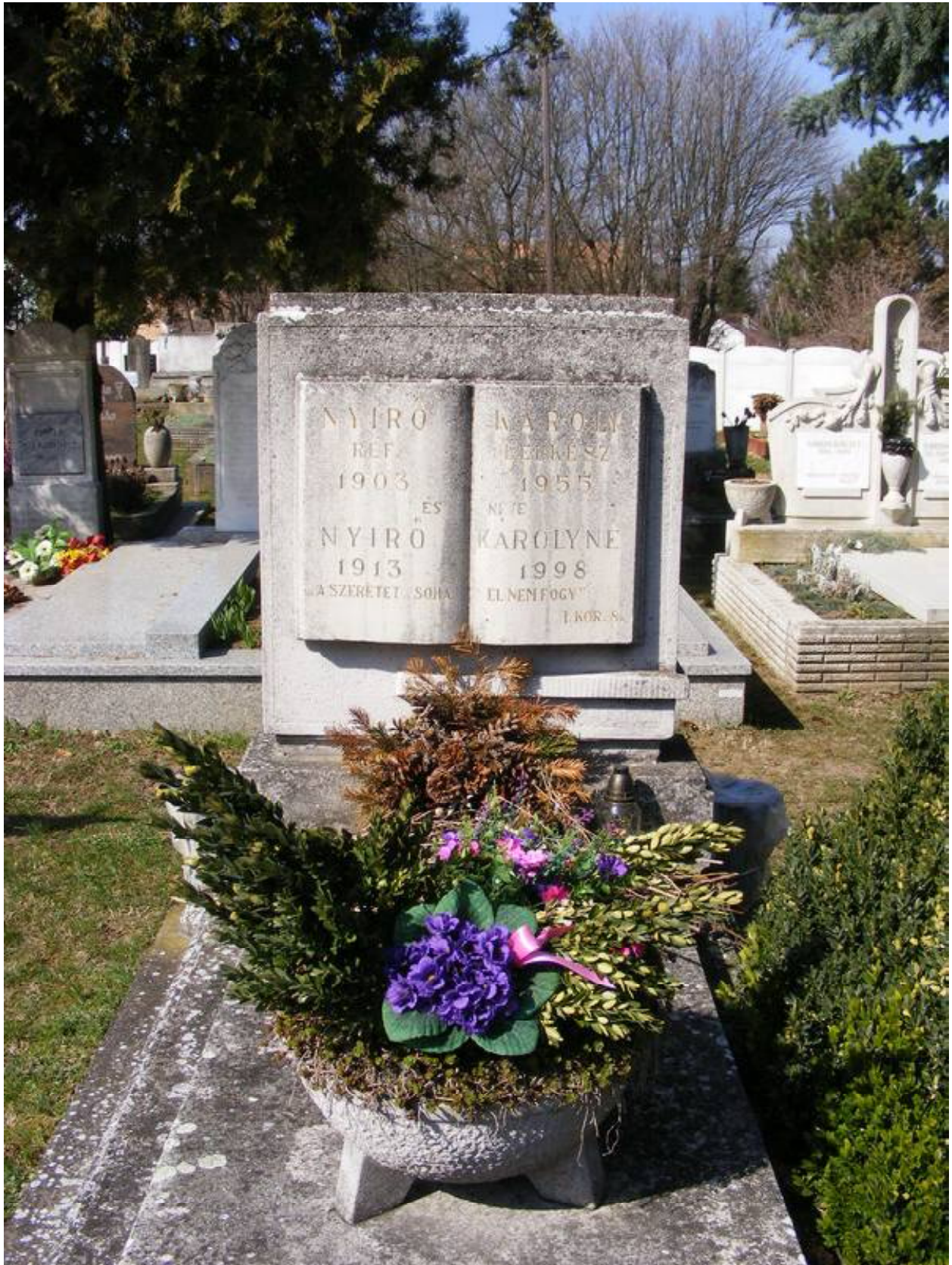
Nagytiszteletű Gegus Nándor lelkész-esperes obeliszkje a „Papsor”-on

Hollóssy Károly lelkész síremléke

Nyíró Károly lelkipásztor nyughelye

Szabó Ernő ref. tanító és kántor síremléke

Pap József ref. lelkész és felesége sírja

*(A Prédikátorok emléktáblája archív felvételen kívül a fotók a Szerző képei.
A Szerk.)*

CSÁKY KÁROLY

Mózes nyomában

Atyám,
én láttam
csipkebokrodat
a sivatag
kék ege
alatt.

Igaz,
nem lángolt
már az,
de maradt
a világos-
Ság,
s te így is
jelen voltál.

Mert
a gyökér
örökké él,
és kihajt az ág,
lészen belőle
rózsa meg túske,
hogyan leboruljon előtte,
kinek hullik
kintól s örömtől
a könnye;
szemét fordítsa
rejtekező
lángnyelvek felé
bűnös és feloldozott.

Arcom
kitakarom
most
színed előtt,
hadd piruljon,
ha kell
a dőlt vitorla
kormányosa.

(2016. február 19.)

"...lelkem felfelé tör..." Madách Imre síremléke Alsósztrégován

ÁDÁM TAMÁS

Folyás

Anyám könyvéből

Utolsó tél a mélyben. Rozsdás
fazékban krizantémok gyökerei
másznak, túlélésre játszanak.

Rothadó sárgarépa folyik a
mindenségbe. Időfolyás. Egyszer
használatos menekülő utak.

Csupasz villanykörték, szomorú,
szilánkos képek. Használhatatlan
pillanatragasztók.

Reménytelenül szépülne
a szegénység.

NÉMETH PÉTER MIKOLA

FEKETE VASÁRNAPI BESZÉLGETÉS A HUMANIZMUSRÓL

**Pázmándy Györggyel, az újjáalakuló váci piarista rendház főnökével,
novícius magiszterrel**

–Lehet, hogy a Tékozló Fiú története nem történt meg?;

– A humanizmus „csak” keresztény lehet?;

– Morus Szent Tamás utópiája, élete-halála a keresztény ember tanúságtétele
Raymond Wiliems Chambers könyve olvasta értelmében;

– Szalézi Szent Ferenc: Filótea, vagyis a jámborság útja című művének lelki
útjai;

– „a szabadság az emberiség abszolút nulla foka”?;

– „Meváltott emberek vagyunk!”

Pilinszky János: Egy szenvedély margójára;

Németh Péter Mikola

A Szent Negyven napban, a húsvétot megelőző tizennegyedik napon, Feketevasárnap templomainkban a „Crux gematát”, a dicsőséges keresztet fekete lepellel borítják be, az egyház így bízza jelképesen és valóságosan is a hívek lelki-szemeire a Passiót, amit időről-időre mindkinek végig kell járnia, át kell élnie ahhoz, hogy valaha üdvözülhessen. Kapcsolódjunk most az egy héttel korábbi Madách Rádiós beszélgetésünkhöz, amikor Bábel Balázssal, a váci Borromei Szent Károly Papnevelő Intézet rektorával, teológus doktossal a nagybőjti időről elmélkedtünk a Tékozló Fiú történetét is megidézve. Bár „*lehet, hogy a Tékozló Fiú története nem történt meg* – írja Pilinszky János – *vagyis nem tény, a farizeusi gondolkodás közkedvelt szóhasználata szerint, de igaz és valóságos, ahogy Isten léte se tény, hanem valóság. A Tékozló Fiú az Újszövetség másik legnagyobb, „kivételes” szentje a jobb Lator mellett. Ő a másik kivételezett, akinek üdvözülése felől az Írás semmi kétséget nem hagyott. Szentsége történetéből négy elem bizonyos:*

– Föllázadva kikérte atyái jussát – és meg is kapta.

– Eltékozolta mindenét.

– Hazatérve az apja ölelése egyenrangú volt az ő ölelésével.

– A vacsorán az apja jobbján ült a hűséges fiú, a mindig is otthon maradt fiú irigységére. És ez fontos mozzanat.

De ki volt a Tékozló Fiú? A jobb Lator? És ki volt az Atya? Maga Isten? És ki volt az irigy és hűséges fiú? – Mit számít! Egyedül az Atya ítélete valóság – túl a tényeken, túl az erkölcsön, túl minden paragrafuson.” Ugyanerről, máshol, a költő így beszél: „...jó felismerni a valóság szintjén, hogy amikor a Tékozló Fiú elindult hazulról, romantikus volt, amikor hazaérkezett, akkorra pedig már klasszikus. Amikor elment, áldozatul esett a tér és idő játékanak, és amikor hazatért, csak akkor értette meg legvégül, hogy a szabadság, amit keresett vagy mindenütt jelen van, így az Atyai Házban, otthon is, ahol született, vagy sehol sincsen jelen”. Micsoda paradoxonja ez az életünknek!

Pázmándy György

Igen, úgy tűnik, különösen akkor, hogyha ennek az evangéliumi történetnek az egyén üdvözülése szempontjából nézzük a mondanivalóját, mert az egész emberi életünknek akkor van értelme, ha

egyre közelebb kerülünk az üdvösséghez. De roppant érdekes a Tékozló Fiú esete abból a szempontból is, ha arra tanít meg bennünket, hogy egy közösség miként adhatja le szavazatát a humanizmusra, a humánus mellett. Mert itt, a közösség üdvösségéről is szó esik, arról, ti., hogy nemcsak az egyén bűne az atyai háztól való elszakadás, hanem a bűnbe esésnek a leg lényege közösségi. Amikor az ember nagyon emberi, nagyon humánus kíván lenni, akkor is valami ilyesmi történik meg vele. Éppen az ellenkezőjére fordul az élete, a közösségnek a sorsa. Keresi a humánusot és nem találja! De miért nem? Azért, mert a humánusnak mindenkor lényegi vonása, – a keresztény humanizmusra gondolok itt – hogy nem szabad elszakadni az atyai háztól. Itt Európában, ahogy Karl Rahner-nek, az ismert teológusnak a bátyja, Hugo Rahner mondta: a nyugati humanizmus az nem lehet más, mint keresztény humanizmus. S ahhoz feltétlenül hozzátartozik az, hogy ne szakadjon el az atyai háztól. Én azt hiszem, hogy a humanizmus üzenetében, a nagybőjtnek ez az evangéliumi példaképe nagyon sokat mond.

Németh Péter Mikola

Folytatva Pilinszky János gondolatmenetét, a Tékozló Fiú bűnösségében a leghitelesebb szimbóluma Isten Fiának, ahogy az elveszett bárány Isten Bárányának. Az elhagyhatatlan atyai ház, amit mégis elhagyunk, hiszen ilyen értelemben mindahányan Tékozló Fiak vagyunk, az alapot, a fundamentumot jelenti tehát Európában, azt a keresztényi humuszba, kultúrába ágyazott és gyökerező alapállást, amire bizvást építhetnénk a jövőnket, az életet. De hát mégsem építjük arra. Ugye erre gondolsz?

Pázmándy György

Igen, erre is gondolok. Valamint arra, amit, úgy lehetne talán megfogalmazni, hogy a lelkünkben nem születik újjá, történelmi gyökerek nélkül ki sem nőhet a humanizmus „bokra”, „égig érő fája”, bármennyire is azt kívánja az egyes ember, azt akarják az emberek. És nem lesz etikus a humanizmus, és nem lesz jövőbe tekintő sem, akkor, ha jellemzően nem szakad el az egyén az atyai háztól, ha csak időszakosan is. Így értem, hogy ez az evangéliumi történet ellentmondásossága ellenére, nagyon is tanulságos.

Németh Péter Mikola

Ezzel együtt azt is állítod, hogy létezik ma is keresztény-humanizmus. Ezek szerint van másféle humanizmus is?

Pázmándy György

Én éppenséggel azt szeretném aláhúzni, hogy nincs többféle humanizmus. Legfeljebb, olyan értelemben van, hogy bizonyos korszakoknak létezhetnek eltérő humanizmusai, amelyeket az utókor kritikával illet. Am, akkor a bírálónak kötelessége, hogy megkeresse: mi abban az időszakban az ellentmondás, s mi az, amit igazi humanizmusnak gondoltak. Ez már csak azért is fontos, hogy a kor szellemének megfelelően a helyükön legyenek a dolgaink, azoknak az igényeknek megfelelően, amelyek egy bizonyos a korszakban, amiben épp élünk, az értelmezés kedvéért, talán jobban át vannak színezve a kelleténél. De az is lehet, hogy a kor embere csak „átlényegítve” érti meg a humanizmust. Így értem ezt.

Németh Péter Mikola

Ha összevetjük a reneszánsz korabeli humanizmust, tehát a klasszikus értelmezést, mondjuk a 20. századival, akkor milyen különbségeket, ill. milyen azonosságokat vélsz felfedezni?

Pázmándy György

Talán érdemes kiindulnunk egy párhuzamból. Ha a reneszánszon keresztül kívánjuk megérteni a humanizmus időben változó természetét, akkor azt kell mondanom, hogy a reneszánsz humanizmusára az volt a jellemző, hogy túlságosan vízszintes irányba terjeszkedett. És egy „csöppet” lefejezte a

humanizmusnak azt a felfelé-lefelé irányuló mélységét-magasságát, ami nélkül nem létezik keresztény humanizmus. És így ez lett a korlátja. Nagyon sok érdeme mellett, ez! A mi korunkat jellemző humanizmusra pedig talán azt merném mondani, hogy humanizmus akar lenni, anélkül, hogy elfogadná a humanizmus alapját, gyökereit. És így egyre inkább kiüresedik. S éppenséggel így, korunkban az lesz a humanista törekvések eredménye, hogy embertelenné válnak, vagyis megszűnnek humánusnak lenni.

Németh Péter Mikola

Akkor most, ha kérhetem, vizsgáljuk meg a humanizmus gyökereit. Tehát, hogy elemeiben, alapjaiban ezek a történelmi gyökerek, ezek mit jelentenek? Képesek-e még táplálni a mai humánus világerzést, vagy egész egyszerűen megszakadtak? A mi századunk, a 20., a világháborúk százada, most már látni való, hogy a legellentmondásosabb, a legtragikusabb és véresebb századok egyike az emberiség írott történelmében. Katakizmái, tragédiái a görög klasszikus drámák eseményeihez hasonlíthatók, talán. Mégis, meglátásod szerint hogyan nézhet ki majd a 21. századunk, ha megéljük, humanizálhatósága tekintetében?

Pázmándy György

Egy kicsit megint furcsának tűnhet, amit mondani fogok, mert azt az érzést keltheti a hallgatóság egy részében, hogy a szabadságában korlátozom. Mégis, meg vagyok róla győződve, hogy a humanizmus, Jézus Krisztus eljövetele óta, csak keresztény humanizmus lehet. Így a harmadik évezredben is „csak” az lehet! Hogy miért? Nem csak azért, mert én mélyen hiszek benne. Hanem azért is, mert roppant érdekes az a megfigyelés, az a teológiai tapasztalat, hogy igenis, az isteni logika figyelembe vette azt, hogy mikorra jöhetett el a Megváltónk ideje. Az nemcsak az Ószövetség népének a megfelelő pillanatra ébredését, aktuális jelenlétét jelenti, hanem azt is, hogy ott és akkor, abban az időben, már létezik a görög kultúra. A Bibliának a könyvei nagyrészt görögül is íródtak, hogy a görög emberek meg is értsék a Szentírást. S ez hozzájárult a római birodalom utáni társadalmak újjászervezéséhez, újjászületéséhez. Akkor emberileg egy nagyon válságos időszakban indult el a maga útján a kereszténységünk. És énszerintem épp ez magyarázza, hogy a kereszténnyé válás nélkül nincsen humanizmus. És aztán, ez folytatódik abban, hogy Jézus fellépése olyan általános igénnyel történt, hogy Ő a földkerekségen minden emberhez kívánt szólni. Tehát a Jézus által megszentelt, ill. kereszténnyé tett humanizmus, az minden emberhez szólt és szól. Lehetőleg, jókor! Akkor, amikor az emberek közös akaratból kívánnak humanistákká lenni. Aki ma a humanizmus zászlóvivője szeretne lenni, annak kereszténnyé kell lennie.

Németh Péter Mikola

Ott, kétezer évvel ezelőtt, azt mondhatjuk, mai fogalomrendszerünk szerint, hogy egy nagy társadalmi földcsuszamlás, paradigmaváltás történt. Vagyis jól érzékelhetően volt előtte, mint ahogyan nagyon szépen fel is vázoltad. És lett utána. Ez cezúra. A millicentenárium évétől az ezredfordulóhoz közeledve látsz-e hasonló változásra lehetőséget? Vagy egyáltalán ez miféle váltás lesz majd az életünkben, ha megéljük, nemcsak humanizálhatóság tekintetében, hanem építhető jövőképeink összefüggéseiben is kérdezem. Ugye ebben az évben, vagyis “1998-at, a közvetlen előkészület második évét a Szentléleknek, az ő megszentelő jelenlétének szenteljük Krisztus tanítványainak közösségében.” – ezt olvashatjuk II. János Pál pápa körlevelében. (Tertio millennio adveniente 44.) Tehát a Szentlélek évét éljük, ami azt jelenti, hogy a Szentatya a Fiú, a Szentlélek és az Atya idejét nevezi meg a 2000. évre való felkészülésre, arra az évfordulóra, amikor minden embernek, és nemcsak a keresztényeknek, de valóban minden embernek, hatványán kellene megélnie azt, hogy itt most valami nagyon lényeges változás, váltás, esetleg fordulat várható az életében. Vagy tévednék? Ha igen, akkor egyáltalán miről van itt szó? Értékrendbeli válságról? Vagy arról, hogy a morális univerzum az már réges-régen nem úgy létezik, mint a korábbi évszázadainkban?

Pázmándy György

Ez a kérdéssor, egy jó „lista”. Szerintem, ezek sajnos mélyen benne vannak a mai ember megoldandó

problémakörében, ha szabad ezt mondanom. De rákérdezek: vajon miért érti meg, akár csak a maga helyzetét is olyan nehezen a mai ember? Szerintem azért, mert az igazi értékek forrásait, azt újra látnia kellene, mert, hogyha a forrást, a „tisztá forrást” tagadjuk, akkor nem tudjuk befogadni az értékeket sem.

Németh Péter Mikola

Tehát végül is mi most Tékozló Fiak vagyunk, akiknek a 21. században mindenképp kívánatos megtérniük, az atyai házba mégpedig.

Pázmándy György

Igen úgy gondolom.

Németh Péter Mikola

A Tékozló Fiú történetével kezdtük beszélgetésünket, s az elején arról folyt elmélkedésünk, hogy vajon a reneszánsz kori humanizmus, és a 20. századbeli humanizmus között milyen párhuzamokat találhatunk, és milyen eltéréseket. És ha már erről van szó, akkor óhatatlanul megérkezünk olyan reneszánsz korabeli nagyságokhoz is, mint amilyen pl. az egykor Angliában élő Morus Tamás volt, akiről annyi, de annyi fontosat hallottunk, olvashattunk a történelemkönyvekben. És annyi mindent meg is tanulhattunk tőle. Egyrészt beszéltünk róla, már korábban is, mint arról az emberről, arról a filozófusról, arról a személyiségről, aki csupa-csupa utópisztikus ideákban álmodta meg az eljövendőt. Vajon ennek az embernek a szellemisége a humanizálhatóság tekintetében hogyan van jelen korunkban? Mit tanulhatunk meg tőle ma? Mi az, amiben ő mindenképp példát mutatott nekünk?

Pázmándy György

Én azt hiszem, hogy egy ilyen nagy személyiség, mint Morus, arra tanít meg bennünket, hogy ne ijedjünk meg attól, ha egy korra jellemzően nem úgy valósulnak meg a humánus cselekedeteink, ahogy azt elképzeljük. De legyen akaratum, bátorságunk ahhoz, hogy végigjárjuk az igazságnak az útját. És ha kereszténynek valljuk magunkat, akkor pedig igen is keressük minden helyzetben a keresztény humanizmus teljességét. Én ezt valahogy nagyon igazolva látom éppen Morus Tamás példáján. Az utópiája mindenképpen azt igazolja, hogy a fantázia fonálán indult el, meg azt, hogy ő tipikusan reneszánsz ember volt. És ennek ellenére mégis a bitófán végezte, illetve lefejezték. Jól tudjuk, hogy Morus kancellár volt VIII. Henrik udvarában, a király közvetlen alattvalója volt tehát. Az élet gyakorlatában jött rá arra, hogy az emberi élet az nem lehet utópia, az nagyon is reális valami. Ma úgy mondjuk, hogy a létünk az egzisztenciális. Meg kell tehát keresnünk, hogy a kereszténységnek életünkben hol van a maga igazsága, amire az egész életünket építhetjük. Morus miközben rájött arra, hogy az ő reneszánsz humanizmusa, csak úgy válhat keresztény humanizmussá, ha az nem etikátlan, ha a maga hitét, elkötelezettségét vállalja annak ellenére is, hogy királyi fensége éppenséggel mást parancsolt meg neki, mást kíván tőle. Nem alkudott meg tehát a lelkiismeretével, hanem vállalta a meggyőződése szerinti igazságot, így lett vértanúvá, mert kikezdehetetlen erkölcsössége a halálba vezette. Morus Tamás élete-halála a keresztény ember tanúságtétele.

Németh Péter Mikola

Morus valahol sorsa szerint utólagosan is utópisztikus életet él, hiszen a 20. században avatják szentté. Vajon miért pont most?

Pázmándy György

Én azt hiszem, benne van az utópia is. Persze nem állítom, hogy csak emiatt. Ami a tétovaságot, a körültekintést, az alaposágot illeti egy szentté avatásban, az szinte természetes folyamat az egyházban. Valójában így az is az, hogy évszázadokon át kritikusan elemezték, vizsgálgatták élete

műveit. És nem egykönnyen találták meg a bizonyosságokat, azt például, hogy Morus Tamás bizony a teljes kereszténység mellett tette le a szavazatát életében. S a teljes igazságért adta oda az életét. Késett a szentté avatás? Bizonyos, hogy már korábban, hitelesen és jogosan szentté avathattuk volna, de mégsem tettük, talán óvatosságból nem.

Németh Péter Mikola

Morus művei meglehetősen nehezen írták tovább szentté avatását követően is önmagukat a fejekben, a lelkekben. És főként egyházi körökben fogadták el az ő tanait nagyon nehezen. Míg, szabadelvű körökben sokkal inkább megértették, sőt nagyon sokan tőle tanultak és nagyon gyakran őt idézték.

Pázmány György

Ez valószínűleg, hogy így volt. Én azért nem merek ehhez mélyebben hozzászólni, mert annyira tájékozott azért nem vagyok. Nekem, Morus Tamás alakjában mindenkor az emberi és isteni teljességre való törekvés az, ami megérint, s ami nagyon tanulságosan rajzolódik elém, főként Raymond Wiliems Chambers Morus Szent Tamásról írt könyvében. Ez a könyv a 70-es években Magyarországon jelent meg. Az egész élettörténetből, életének teljessége, szentsége tűnik ki elsősorban.

Németh Péter Mikola

Rónay Györgynek jelent meg legutóbb Morusról egy tanulmánya, ha jól emlékszem. Talán a Vigíliában olvashattam. Ebben az írásában a költő végeredményben arra tesz kísérletet, merthogy minden idők gondolkodói saját orcájukra formálják, beemelik koruk összefüggéseibe a klasszikusokat, hogy újra értelmezhessek. Így történt ez a Morus Tamás-i életművel is.

Pázmány György

Én rám is nagy hatással voltak bizonyos történelmi személyiségek. Az egyes emberben magam is azt vizsgáltam, hogy mivel tette le az elkötelezettségének „igenjét” a teljes igazság mellett. Nagyon érdekes, és talán még érthetőbbé teszi, hogy mire is gondolok, egy másik nagy embernek az alakja, akit úgyszintén Rónay György rajzolt meg. Szalézi Szent Ferenc személyéről van szó. Az ő élete folyásán jól lehet érzékelni, hogy miként fordult a világi hívő ember felé. Az egyház mégis nehezen, kételkedve fogadta el tanításait, ahogy a saját útján kezdett el járni. Szalézi Szent Ferenc szentté avatása is, mint általában a szentté avatások, lassan történt meg. Az ő nagysága, végül is kiderült, hogy abban csúcspontot ért el, hogy az írásain keresztül mindenféle embereknek képes volt lelki segítséget adni, sugározni, leginkább a Filótea, vagyis a jámborság útja című könyve által. Ez a mű, teljes képet ad a korabeli kereszténységről. Megjelenését követően Szalézi Szent Ferenc tanítását a világ szinte minden nyelvére lefordították. S úgy, olyan érthető formában, amit aztán meg mertek élni világiak is, azok az emberek, akik Urambocsá’ nem szerzetben, nem papként egzisztáltak, mint az egyház szolgálói, hanem a királyi udvarokban, ráadásul főúri körülmények között. S így is teljességgel képesek voltak megélni a kereszténységet Szalézi Szent Ferenc ajánlásai értelmében, ennek a szent embernek kivételesen merész lelki vezetése alapján.

Németh Péter Mikola

Ez a teljességre való emberi törekvés, vajon ma természetes, miközben szinte mindenki mindenben szakosodik? Többször is említetted már beszélgetésünk során ezt az életérzés. De valójában életünk tekintetében, a valóság szintjén, mit nevezhetünk ma teljességnek? Mit, akkor, amikor szinte minden részben, töredékességében van jelen minden napjainkban. Ady könyörtelenül írja meg Kocsi-út az éjszakában című versében, már a 20. század küszöbén, hogy a mi világunkban a „Minden Egész eltörött”. Vagyis az áhitott aranykori teljességet, Egész-séget töredékességéből, diribdarabjaiból, cserepenként lehet újra meg- és felépítenünk, esetleg, ha egyáltalán képesek leszünk rá. S ez így, meglehetősen utópisztikusan hangzik. Nem gondolod?

Pázmándy György

Énszerintem sosem szabad az embernek válogatnia, az Egészből „csak” azt elfogadnia, ami neki hasznos, ami neki tetszik. Az alapállás az úgy létezhet, hogy mindig, mindenkor kellő nyitottsággal kell hozzáállnunk a világ megismeréséhez, megértéséhez. És persze akarjuk is, de minden áron a teljes igazságot! Minél hitelesebben, igazabban élni, hűséggel, még akkor is, ha időnként az igazság kellemetlenségeket is okoz. És akkor is, ha az egyén számára esetenként az igazság követelményekkel jár. A követelményekhez, igen is igazodnunk kell. Mert ezzel a gesztussal a lélek, minden híresztelés ellenére, nem a féltett szabadságát veszíti el, ez téves felfogás, hanem igen is az értékeket emeli be életébe. S így a személy egészségessé lesz, igazán humánussá, emberré válik. Az igaz emberré válás folyamata a legritkább esetben sem egyszerű lélektani folyamat. S a legritkább esetben sem olyan válogatásnak az eredménye, amiben csak azt fogadjuk el, ami érdekeink szerint jó, ami szép, ami tetszik, hanem maga az igazság szeretete vezéreljen bennünket. S tisztán magát az igazságot fogadjuk el ilyenkor, még akkor is, ha az bizonyos pontokon azt kívánja meg tőlünk, hogy módosítsuk addigi elgondolásainkat. S így a megkérdőjelezhetetlen isteni igazságtól átítatva, az igazsággal felvértezve érdemes beleállnunk a teljességbe, az Egészbbe, a világ szívébe, az Egybe.

Németh Péter Mikola

Igen, igen. De mindezzel együtt a másik lényegi fogalom a szabadság volt, amivel itt ma többször is szembesültünk. A teljesség igényében, akkor mit is nevezhetünk most igazán szabadságnak? Korunkban, az értékek érezhetően relativizálódnak, összekeveredtek. A szabadság a szabatossággal például. Sokszor szinte lehetetlen megfogalmazni, hogy mit is nevezhetünk szabadságnak. Mi hát a szabadság? Hogyan írja JózsefAttila Levegőt! című versében? „Jöjj el szabadság, te szülj nekem rendet”. A rend önmagában valóban képes szabadságot teremteni? De mégis miként, ha mondjuk, Utassy Józsefet idézzük: „a szabadság az emberiség abszolút nulla foka”. Meglehet, hogy nincs is szabadság, abban az értelemben, ahogy eddig gondoltuk? Relatív, pillanat szülte életérzés az. Minderről mi a meglátásod?

Pázmándy György

Én azt hiszem, hogy az egyén nem akkor szabad, amikor önző mód azt teszi, amit akar, hanem, amikor azt teszi, aminek alapján szabaddá lesz, és másokat is szabaddá tesz. Egy kicsit játék ez a szavakkal, de, hogy megmaradjunk a központi fogalmunknál, én mindenképpen úgy látom, s meg vagyok róla győződve, hogy korunk egyik sajátos vonása, hogy az én, az ego gyakran etikátlanul kíván szabaddá lenni. Vagyis hogy nem veszi észre, hogy az igazi emberi szabadsághoz az etikus, az erkölcsös életszemlélet nagyon is hozzátartozik. És hozzátartozik az emberi teljességhez a hitnek a világa is. Mert hit nélkül nem létezhet távlatossága az emberiségnek. Nincs jövője. És azokra az emberi tevékenységekre, amelyekre nagyon könnyedén rámondjuk, hogy humánusak, csakis úgy lehetnek valóban azok, ha van rálátásunk a világra. Ha képesek vagyunk előre nézni. Van jövőképünk.

Németh Péter Mikola

Jövőkép nélkül valóban semmi sincsen. Bár olykor a „semmi” az a valami, ahogy JózsefAttila írja: „Semmi ágán ül szívem, / Kis teste hangtalan vacog” etc. De nemcsak a 20. századra jellemző ez a depresszív alapállás, ami manapság eluralkodott egész Közép-Kelet-Európában. Most úgy érezni, hogy a globalizáló világunk előbb vagy utóbb meg kell, hogy birkózzon a maga pesszimizmusával, kilátástalanságával, mert ha nem, abból nagyon nagy bajok származhatnak. És hát a 21. században mielőbb választ kell találnunk arra, hogy vajon miféle lelki konstellációk az okai ennek a pesszimizmusnak? Mire vezethető vissza ez a szkepszis? Valahol utat tévesztettünk volna a történelemben? Valami nem úgy történt meg velünk az elmúlt századokban, évtizedekben, ahogyan annak meg kellett volna történnie? És valóban, itt az ezredforduló Európájában, mintha most minden lélek lényegi változásra várna, azt óhajtana, hogy egy nagyon erős, katartikus megtisztuláson essen át végre-valahára az egyes ember, és a társadalom egésze is.

Pázmándy György

Én az utolsó szóba szívesen „belekapaszzkodnék”: a katarzis fogalmába. Az biztos, hogy egy nagy, felszabadító katarzistra volna már réges-régen szükségünk. Ám nagyon szeretném hangsúlyozni, hogy ebben az esetben, ez az óhaj, az emberek többségétől azt kívánja, hogy akarja is a változást. A többség akarata nélkül, ugyanis nincsen társadalmi katarzis. Tehát, az ember olykor éppen az egyéni szabadsága birtokában nem lehet részese a katarzistának. Csak úgy, és akkor lehet szabadabbá, ha a társadalom egésze akarja is a katarzist, és nyitott lélekkel el is fogadja azt. Ám valamiféleképpen, a mai ember világának a legfőbb ellentmondásossága éppen abban áll, hogy szabad kíván ugyan lenni, de valójában nem képes a teljes szabadság vállalására, mert az már felelősséggel jár, az már komoly lelki teher számára.

Németh Péter Mikola

Ma, feketevasárnap van. Ez a nap a nagyböjti időben az ötödik vasárnap. Két hét választ el bennünket a Húsvétól. A húsvéti ünnepkörben ez az időszak katarzist ígér minden kereszténynek. A feketevasárnap liturgiájában az történik, hogy templomainkban fekete lepellel terítik le a dicsőséges keresztet, hogy a hívő lélek képzeletére bizzák a passió átélését, újra gondolatát a feltámadás reményében.

Pázmándy György

Ez úgy tartozik a humánumhoz, a teljes emberséghez, hogy a krisztusi szenvedéstörténet nem választható el az ember életétől. Éppen ezért igaz az, hogy az emberségünk egyik központi gondolata maga a szenvedés. De nagyböjten talán éppen feketevasárnap azért fordulunk feketeszínnel Jézus életének mélypontja felé, a kereszt irányába, vagyis az Ő szenvedéstörténete felé, mert Krisztusunk, arra kíván megtanítani bennünket, hogy az, ami az ember életétől nem idegen, nem elválasztható, az nem is lehet értelmetlen. Jézus nem beszél ugyan a végső megoldásról, de türelmet, elfogadást, nagyon nagy alázatot kér és ajánl mindenkinek, merthogy ez teremti meg a bűneinktől való megváltás igényét, ígérését, magát a megváltást, ahogy az egyes ember elfogadta életében a szenvedést. A szenvedés tehát nem választható le és el a mindennapi létünkől. Roppant érdekes ez a viszony abból a szempontból is, hogy meghiúsulhat úgy is valami, ha egy lélek azt képzelet, hogy az ő földi léte a szenvedése által teljesebbé majd ki végső fokon. Az lesz az ő megváltása. Az isten-ember azért vállalta magára a szenvedést és a halált, hogy bennünket, embereket, anélkül, hogy Krisztus élhetné előlünk a szenvedés lehetőségét, az ő szenvedése és halála, egyszer s mindenkorra a lelkünket, az un. teljes emberségünket nyitja meg, tárja ki a világra. Így a teljes élet részeseivé válhatunk már akkor, amikor a nagyböjten, akár egy feketevasárnapon jó előre a halálnak a sötétségét előre vetítve keressük a nagypénteki gyászt a fekete lepellel leterített Krisztusban. Persze nem értelmetlenül. Hogy értelme legyen a vele való együtt-szenvedésünknek, vegyük észre a fán függővel való azonosulásunkat. S akkor, amikor közelítjük emberi érzelmeinkben az Istennel való együttérzést, ezáltal fogadjuk el, hogy a szenvedés igen is hozzátartozik életünkhöz. Ám ettől a szenvedéstől, mi magunkat nem vagyunk képesek megszabadítani, erre csakis az Istennek van hatalma. Valójában arra, hogy a keresztségben újjászülető embert a hitben állandóan erősödve a szenvedésen át eljuttassa az örök életbe. A keresztény ember, a megkeresztelt ember egyik legnagyobb bűne az, ha a szenvedéstől való félelmében megfélemedezik megváltottságáról és elveszíti örök életbe vetett reményét.

Németh Péter Mikola

Igen, mégis, mennyire félünk a szenvedésektől? Nem is annyira a fájdalomtól, mint inkább valóban a testi-lelki szenvedésinktől. Talán az lehetne életre szólóan a biztató jelszavunk, hogy menj csak és ne félj a szenvedésektől, ne félj a megpróbáltatásoktól, hiszen, van, aki a bűneidet, bajaidat magára vállalja. S így van reménység az örök életre. Dosztojevszkij Karamazov-testvérekében olvashattam, ha jól emlékszem: Hidd el, – mondja Sossima starec – hogy az Isten bűneiddel együtt szeret, de nagyon. Hogyha nem volnának bűneid, akkor mire föl lennél itt, ezen a világon, ezen a földön? Akkor a Mennyei Atya nem tudná megmutatni neked és általad irgalmát, szeretetét.

Pázmándy György

Húsvét éjszakájában, – bocsáss meg, hogy közbeszóllok – az exultáció állapotában a „szerencsés bűn” kifejezése az örömeinkben is elhangzik, mert ez lényeges gondolata a húsvéti ünnepkörnek.

Németh Péter Mikola

A Tékozló Fiú történetének is az, hiszen ott is helyén való a „szerencsés bűn” kifejezése, ha arra gondolok, hogy az, egyértelműen előhívja az Atya mindent átlényegítő, megbocsátó szeretetét. A szeretet márpedig az isten és ember, az ember és ember kapcsolatának aranybroncsa, egy olyan drága kapocs, ami nélkül a világot el se képzelhetnénk. Végeredményben a szeretet által, Krisztus Jézus közbenjárásával megváltódunk eredendő és személyes bűneinktől. De ebben a megváltásban, ugyanakkor nemcsak a saját bűneinktől váltódunk meg, hanem másokat is megváltunk. Így, ezáltal válhatnak ünnepeink közösségivé, így válik az isteni lényeg egyetemessé.

Pázmándy György

Úgy, ahogy Ézsaiás előre megjövendöli az ember fiának a szenvedését, s azt, hogy Ő mindannyinkért vállalja a kereszt-halálát. Ugyanakkor biztos vagyok abban, hogy az a jó, ha életünk egy bizonyos helyzetében tömörebben fogalmazzuk meg keresztségünk jelentőségét. „Megváltott emberek vagyunk!” Úgy vélem, ez keresztségünk lényege.

Németh Péter Mikola

Összegezve eddigi beszélgetésünk lényegét talán közösen megállapíthatjuk, hogy a keresztség minden időkben újjászületést jelent, ami által az Atya gyermekei, a Fiú testvérei és a Szentlélek temploma leszünk. Így részesülhetünk a megszentelő kegyelembe, valamint Isten életébe, elindulva az üdvösség és a hit útján. A megkeresztelkedésünktől fogva Krisztus testéhez, az ő Egyházához tartozónak vallhatjuk, érezhetjük magunkat örök időktől fogva, szenvedélyesen. Egy szenvedély margójára című Pilinszky vers jelenik meg most emlékezetemben, amiben isten-gyermekségünk lényege ölt testet. Zárjuk hát ezzel mai beszélgetésünket.

Pázmándy György

- Zárjuk, hiszen Pilinszky János piarista diák volt.

Németh Péter Mikola**EGYSZENVEDÉLY MARGÓJÁRA**

*A tengerpartot járó kisgyerek
mindig talál a kavicsok közt egyre,
mely mindöröktől fogva az övé,
és soha senki másé nem is lenne.*

*Az elveszíthetlent markolássza!
Egész szíve a tenyerében lüktet,
oly egyetlen egy kezében a kő,
és vele ő is oly egyedül lett.*

*Nem szabadul már soha többé tőle.
A víznek fordul, s messze elhajítja.
Hangot sem ad a néma szakítás,
Egy egész tenger zúgja mégis vissza.*

(A váci MADÁCH RÁDIÓ „Vigyázat, humanisták!” című vasárnapi műsorában, 1998. tavaszán elhangzott beszélgetés átirata.)

HORTI ZOLTÁN

Szomszédfalu

Adjon Isten jónapot! Jártak é már nálunk Szomszédfaluba? Há' ha nem, biza heába járták eddig e világot. Ott van epp a Székelyföld közepibe, s tán nem es csak annak közepe de az egész kerek világnak es a' lehet a közepe. Igaz, a kövesútró' le kell térni, s kinek szekere vagy jó csizsmája nincsen az bajos, hogy nálunk jöjjön, de ki szomszédfalut megjárja, bizonyosan visszatér. Már a helyit es szépnak teremté az Isten. Oda magaslik háromfelől a Tuba, a Lapostető s a Bogár hegyek, ügyesen megölelve a falut, mintha a teremtő keze kerítené a völgyet mibe telepedtek székely őseink. Negyedik hegyet tán azért nem kerített az Úr, hogy bé lehessen menni a faluba. Epp olyan ügyesen csináta, minha a faluból való lett vóna maga es. A falut fent vigyázza a Lapostető, mely hegy elébb lankáson indul, helyet adva a szántani való földeknek, szép tágassággal. Fennébb kicsi erdő keríti, mint a somlyai barátok fejit a haj, tetejin ügyes legelő mező van, s itt vannak Szen'Györgytől Szen'Mihályig a falu marhái, márhogy a négy lábúak. A hegynek derekából fakad a Medve forrás, jó bő vízzel, vidáman kacagva folyik átal vize a falun, degesztve magát balfelől a Bogár hegy oldalából siető Bogár pataknak, s a Tuba ajjából csergő Érvíznek vizeivel. No, ennyi víz epp elég a falunak s egy-egy nagyobb télre hirtelen jött tavaszkor még sok es, mer' eccer-eccer meg kell gondolni a patakpartján települteknek, hogy Nőé apánk nem es vót olyan bódogtalan, mikor aszt a nagy hajót építte magának.

A falu a nevit onnént kapta, hogy mikor a lakosok a völgy közepibe, a patak fölé megültették első házaikat s kezdék az életüket a környező oldalakra kiterjeszteni, a környékbeliek, ha eszeakadtak valamelyükkel há mind aszt mondták: "Ugye maga ide s ide valósi, mer én abból a faluból való vagyok s ott né a szomszéd faluba mind így beszélnek." Akárkivel találkoztak, mind azt mondta, hogy bizonyosan az ő szomszéd falujából való a kérdezett. Így aztán a közakaratra okosan engedve a falut e'nevezték Szomszédfalunak. Lett is ebből sokszor baj, mer' ha valaki fával vagy egyebbel, messzebbecske szekerezett s kérdték, hogy hová valósi, hát nehezen lehetett a szóból kivergődni.

Ki a faluba bájó, elébb Kujak Ánti szilvása mellett kell eljőjjék, mit Bundáskertnek hínak. Mikor az ismeretlen először hallá ennek a szilvásnak a nevét, bizonyosan fészökik a szemődöke, hogy egy ilyen szép öreg gyömcösöst mér es hínak bundásnak? Annak es van egy történettye, mint itt Szomszédfaluba oly sok Isten s ember teremtette dolognak.

-Eccer vót annak a szilvásnak egy gazdája, még régecske, s szilvaérés végefélé, hogy kiment vót a kertbe, há' lássa, a hullott, s abba helybe meg es erjedt szilvacefrétől úgy belakott s megrészedett egy medve, hogy hanyatág elaludott s mint a részög embör ki kezit s lábít széjjelveti, há' ott aluszik. Keszte a zember kerüni a mackót s, hogy a csak hortyogott, há' egyet gondót s a csizmaszárból a bicskát hamar elékapta. A bicska hegyit a medve likába béeresztette s a bőrit féhasította a zorráig. Egen ám de aszt az iromba jószágot a bundájából egymaga ki nem rázhatta. Há' leütt nagy búson a medve mellé s valami bogos füvet, hogy tépett, há' a pofája szeglettyibe csapta, aszt rágicsáta. A fűnek bogja a medve orrát keszte bizgetni s az állat egyet morrant s haslag fordút. A gazda fészökött 'jettibe, s szinte efutott, de látta nincs egyebb veszedelem. Há', hogy nézi a medvét, lássa annak kicsi bojtos farkicskáját a lábi közt. Hamar fészökött az esze s rea szökött arra a szörös bogra s kezdett ugatni s morrogni. A medve megebrett s gondóta a vadász kutyái jönek s né már epp az egyik a farkát meg es fogta. Ijettibe hamar fű, s nekiiramodott. Hanem, hogy a bőre meg vót hasítva s az ember a farkicskájára rea vót tapodva hát a bundájából kiszökött s cask úgy né, szöre-bőre nélkül iszkolt a zerdőbe. Többet nem es jöt vissza oda, hol így megcsúfolták s csóréra vetkeztették.

Há, ezér hijak bundásnak ezt a helyet. De ne gondolja senki, hogy ez mese vóna, mer ez es olyan, mint a templomba festett menyország. Azt se látta még élő ember, még es teljes bizonyossággal van a szentegyház menyezettyire fűfestve. Hisz az ember vágyik oda, s hova vágyik, hát azt ha nem es lássa, de kigondolja

nagy vágyakozva, milyen es lehet. S ez a bunda es valami nagy vágyakozás lehetett s addig lett mesélve e vágy, míg valóságáá kövecsedett, s igaz es, epp úgy, ahogy hiszik.

Hogy eregélünk bé az úton, a templomnak tornya incselkedik előbbször vélünk. Hol elészökik, hol elbúvik a kanyargós úttól jobbfelé a fák s bokrok között, mik a szántókat kertelik el az úttól. Majd eccerre, mintha parancsolták vón, a fák s bokrok hőkött fognak, megállanak s nem kísérik tovább a faluba igyekvőt, hanem elénk szökik balfelől a csordakút s már mejjúket kivette, kék lájbiban, szép szürke-barna zsendelykalapjukkal köszönnek reánk az első házak. Ügyes, kicsi székely porták, dobszó nélkül hirdetik a gazdáik tehetségét. A módosabbak faragott kapukkal, szépen fűrészelt leckerítéssel szegve, s mögöttük a házak, magosan hordják tromnácukat, egynek, másnak végiben még füstölő es van. A szegényebbek, fakult deszkakerítések mögött, kucorogva a földön, csendesesen, magukat meghúzza köszöntik az arra járó. Az útról bétékintve jól láccanak a büszkén terpeszkedő csűrök. Helyet adva szekérnek, szénának, gabonának, meg-megtámasztva az istállóval, hol a barmok s lovak kóstolnak csendesesen. Az útonjáró előtt egy-egy kóbor majolság igyekszik a lecekközt hazavergődni ijetten, s bizonyos, hogy hamarost egy nyeszergő, zergő szekér es szembejő, minek bakján a gazda, kalapja alól szükült szemmel nézi a közeledő idegent. Hanem mikor eszeér hazai s a vendég úttya, csak hallik a bakról az "Isten álgya" köszöntés. Mer' erre, felénk még találkozáskor es így köszönnek az emberek, hisz az Isten áldásából sosem elég. Rövidecske porockálás után a falu nevezetes hídjához ér a vándor. Epp hol a Medve patak, mint részög embör, áttántorodik az út balfelire, hídon kell átmenni. Hanem ez a híd se nem fa, se nem kő, hanem vas. S mér es az, hát a szomszédfalusiak bölcsessége miatt.

- Vót itt híd régen es fából, de egy nagyüdőkor úgy megduvatt a Medve vize, hogy a hidat hátára vette s addig hordozta míg az széjjelhulla, s a közel s távolabbi fálvagnak ajándécul adá darabjait. Mikor a hidat újlag akarták csinálni hát nagy lett a tanakodás. Vótak, kik esmént fából tettek volna hidat, hisz fa van elég a hegyeken, de az okosok monták, hogy az nem jó mer' ha esmént nagyüdő leszen há' aszt es elviszi. Rakjanak hidat kőből. Akkor meg aszt kezdék bogozni, hogy a' se jó mer az meg a nagyvízben elsúlyedhet, hisz a kő bésúlyed a vízbe, s hogy veszik ki akkor a patakából! Addig mind zszuzsmótak, mig Tolu Gazsi eléállot, ki megjárta az e'ső háborút s monta, ő látott hidat vasból es a muszkáknál. No ez már vót egy beszéd, s kesztek bólingatni, mer azok a nagy hajók a tengeren es vasból vannak, mi terút visznek, s méges el nem súlyednek. Meg es egyeztek s meglett a híd. Hanem, hogy a víz e' ne vigye hát egy hétmázsás horgonyt es tettek rea, mer' a hajók es így állanak a tenger víziben. No eszt a horgonyt mindenki láthassa, ha a hídon átmegyén, igaz a víz eddigel még három arasznál magosabban nem nyalta körül a szárát.

A hídon átaldobogva hamarost a falu közepibe jut ki felénk jár. Könnyű tudni, hogy ez a falu közepe, mer' itt áll balfelől a kösségháza, s jobbfelől a templomunk, a lelkek vígaszának háza egy ügyes kicsi dombocskán s kicsi távolságra a testi kívánalmak megelégítője, a korcsma. Mindkét helyt jól lehet hallani, hogy a szomszédfalusik szeretnek s tudnak es énekölni. Mikor néki kezdnek, Andris bácsi eléhajlitya fülit s úgy fűjja a bajsza alól.

Katólikus a templom, hisz magunk es katólikusok vagyunk. Más vallás nem is járt a faluban csak mikor a Klein Adolfjót adni s venni, vagy mikor az oláh milicista megjárta magát nálunk. A plébánosúr igen szigorú, de kell es az a gyermekeknek s még egy-egy vénebbnek es. Igaz régebbt vót egy kevesbé szigorú pap es a faluban.

- Mondják, vereshajú ember vót a pap, s míg nálunk szógált, megsaporottak a vereshajú gyermekek. Eccer asztán eszebeszéltek az emberek a korcsmába s átalmentek a paplakba, hogy számot vegyenek a plébánoson a veres szaporulatért. Hanem a plébános legorombította ökött, hogy még öt gyanusicsák. Még csodálkoznak maguk, hogy annyi a veres gyermek, - monta - hát maguk isszák a veres bort literszám. Attól veres a gyermekek haja! Lássák-é, a maguk pofája es, hogy megveresedik mikor isznak, hát az csepp gyermek, hogyne születnék veresnek! Az emberek haza es ballagtak, hanem a pap hamarost másfél let rendelve. Eccer hire jót, hogy abban a faluban es fészaporottak a veres gyermekek, de eszt már bizonyosan nem tudhatta senki.

A templomon túl mingyárst egy szép, fehér épület áll jobbfelől. Ki Szomszédfaluba születik, ezt a házot ki nem kerúheti, mer' ez az oskola. Az útfelől egy gyermek van állítva fából kifaragva az udvarába. A tanító avval szok böcsködni, hogy há' ez a gyermek es a faluból való vót, s tanulni nem akara, s olyan fáfejű

gyermek vót, hogy maga es fává vált.

Innenstől az út elébb balra fordul, majd kezd emelkedni a felvég felé. Elébb csak úgy, hogy a gyalogos maga eszbe sem veszi, hanem a vége felé már csak az kapackodik, kinek arra van háza, vagy epp egyeb dóga a falu felett. Hanem még a meredékes előtt egy más út jobb felé ágazik. Az bizonyos, hogy ki szomszédfalusi, ezen az úton eccer végig kell szekerezzon, mer ez az út viszen a temetőhöz es, mi a Bogár hegy szelíd lankáján húzódik meg csendesen. Eccer meg es kérdeztem a tanítót, hogy mér van odakünn az oldalban olyan magason a temető. Azt monta azért, hogy lássuk a jövődönket. Mondtam, hogy az biz' nem nagy vígasz. Az nem – felelte - de intelemnek eppég jó. Hanem a temetőnek es van egy történettye. -Valahon, nem es messze egy más faluban hirtelen nékifogtak kösségházát építeni. Ment es a munka, de a deckájuk e' fogyott s hamar kellet szereljenek valahonnut. Bójárták a szomszédfalukot de sehut nem kaptak elegendő deckát, akármi pénzt es ígértek. Mikor a mű falunkba eljőtek, már annyit ígértek, hogy a korcsmában esszegyút okosok aszonták, ennyi pézért a föld alól es eléreremtik a deckát, csak üjjenek a vásárlók cseppet, s igyanak a község számlájára egy-egy liter bort. Hamar szétszalattak a faluközt, de annyi deckát, mi a vevőknek kellett nem tuttak esszeszedni. Akkor Arató Kemén Dénes fejihöz csapott s monta – Ájjanak meg hé! Nincs mit futosni. Ahajt a temető deckával van kertelve s hozzuk el aszt! Ne búsujjanak, kik ott nyúgosznak, nem fognak széjjefutni a deckakert nélkül! Reja bólintottak s egy hoppra széjje kapták a temető kertjite. Jó pénzen elatták s a farsangi bálokot azéven abból állották ki. Hanem azóta sincs a temető kertelve, mer' kik ott vannak, még egy sem szökött el.

A temetővel szemközt, a Tuba oldalában van az Ördöglika. Ez egy küsebb barlang, melyben бүdös feredő van. Ide járnak gyógyulni, a barlang kicsi vízébe egyes s más bajokkal a korosabbak. Azt mongyák régen nem vót бүdös a víz. Sőt, még igen es illatos.

-Mongyák, hogy rózsa s orgona illatya vót a kicsi barlang vizinek. Olyan csoda víz vót, hogy ide jártak a tündérek feredőzni, hogy szépek s fiatalok maradhassanak. Hanem eszt a poklok ördögjei es megtutták s gondóták egy kicsi szépülés meg nem árthat, s egy éjjen ők es eljőtek feredni. Mikor a tündérek meglátták őket, hamar hattyúvá, daruvá változtak s erepültek. Az ördögök nagy zajosan beszöktek a vízbe. Eppég neki fogtak vóna a feredőzésnek, mikor Plútó az ördögök fejedelme, beléféngott a vízbe. No, meg es zavarodott a víz s olyan fertelmes kénkő szagja let, hogy maguk az ördögök es futtak a kicsi barlangból egymást tipodva. Azóta es olyan kénkő szagú az Ördöglika s annak vize, de a nyavajákat lehet véle orvosolni.

A falu felett, Lapostető alján a Medve vize van egy malom. Oda hordják a népek örletni kicsi búzájukot s a pulickának való törökbúzáat (kokoricát). Nálunk felé keves búza term, de pityóka (burgonya) annál több s ez így jól es van, mert ez a kicsi malom több búzáat, törökbúzáat megörletni nem tudna. Innet a malomtól ügyesen végiglátni a falut. Látni a Tuba aljában a johokat, mer azoknak ott a legelő, s mind körül a szántókat s felettük az erdők fáit. Lennébb csere s бүkk, fenn inkábbst fenyők. Így mindenhez van rendelt fá, akár házépítéshez, bútorhoz, koposóhoz. Jól látszik a falunak közepe, a templom, fallal kerítve s a korcsma, melyet tán azért nem kerítettek el, hogy ki megrészegődik, könnyebben hazatakarodhassék s ne mind bolyongják a falmellékin. A templomban az eljövendő élethez kapunk igazítást, a korcsmában az elmút s epp mái világ bogjait matathassuk. A korcsmában szilvapálinkát, veresbort s seritalt mérnek, meg szukkot a gyermekeknek s asszonyoknak. Más egyeb nincs es, de ennyi elég, nem köll sokat gondókozni az embernek, hogy mit es igyék.

A falut így láthassa ki bétér hezzánk. Hanem, ha béül a korcsmába s egy szikrát ott lepped a padon, megtudhassa, hogy Szomszédfalu az ott élő népek miatt let híressé. Van itt gazdaember s iparos es, hanem a legtöbb szomszédfalusi mester ki az országot járja, a szájával s szívével dógozik, mer' mesél. A messziről jöttek gondolják, micsa semi mesterség, mind csak mondani. Pedig nem olyan könnyű. A mestert elébb a jóIsten válassza, még az édesanyja áldott méhiben. Egy kicsiny magot ütet a szüve közepibe. Mikor a gyermek növekedik, ez a magocska es kezd degedni. Hanem, van kinek a magocskája kitippad s elhal, de mindig van kinek eccerre kivirágzik a szüve, s akarja, nem akarja, mesélnie kell. Mikor hiják, menni kell. Heába nincs epp kedve, heába tegnap temetett, a jóIsten rendelte mesterséget tenni kell! Vannak mesterek kik gyógyítanak hasadtszívet, törött lelket, vannak, kik tanítanak gyermeket s vénet. Tarisnyájuk mindég tele kacagással, tanulással s az igazi mestereknek biza jó adag meleg, édes-keserű

csend es lapul a batyu valamelyik sarkába. Tarisnyájuk vállpántja alázat kell legyen. Kinek ilyen vállpántja nincs, a tarisnyát s véle a mesterséget nem es tudja hordozni. A szomszédfalusi mesterek az Istennek formáló teremtését teljességgel kell használják. Mert biz' az nem mester, ki csak a szájával dógozik! Jó fül, szem es kell s szív! Szív, akkora, hogy a világ mindég beléférjen! Nem szabad írtózzék a rossz, csúf dolgoktól a, mert a szépet csak akkor tudja igazán mutatni, ha rosszat, csúfot es kivillanthatja a tarisnyából. Isten Napját es az láttya legszebbnek, ki előbb maga világtalan vót!

Látni ezeket a mestereket dologidőben, aratáskor, szénacsinaláskor, pityókaszedéskor, hogy egy bogosfüvel a pofájuk sarkába, vagy egy kicsi borral pálinkával mind ott sepegnek a munka körül. Hanem ők a munkát csak né, epp egy mozdítást rajt. De, kik dolgoznak, azok szavát, mozdúlattját mind lesik, halgassák. Ezer szemük, s ezer fülük van nekik. Mikor melyik lát vagy hall valamit, ők mingyárst tuggyák. Ha a Márinéni fülük hall valamit a templom kertyibe meghallják, ha Dénkó sógor lát valmit, azt a korcsmában maguk es szinte ott lássák. Ezer szemmel s ezer füllel a világnak történéseit, mint jó pálinkát az öveg a tőcséren átal, magikba veszik s mikor eleget nyugodott bennük a sok hallott s látott világi csuda, tisztán s ízesen csobog elé, akár a jó szilvapálinka. Olyanyok es azok a mesék. Kinek szívit melengeti, kit megborzongat, s van kit már az illatya es kihajt e világból, mint tömjénföstyé az ördögöt.

Eccer megvizsgálták az egyik mestert s nagyot csodálkoztak a doktorok! Addig vizsgálták, hogy azt kezdék mondani, - "Ez nem es ember, ez kötél". Vizsgálták mások es azok azt mondák - "Ez nem kötél, ez létra"! Hanem azt nem kutatták mért es kötél s mér es létra. Pedig ha azt bogozzák, a kötél s létra egy végén magukat találják s másikon az Istent! Hát, van itt Szomszédfaluban kötél s létra elég... mesedik még az es eccer-eccer, hogy egy lajtorján maga az Isten es lejő Szomszédfaluba. Béül a korcsmába egy liter bor mellé s maga es halgassa a szomszédfalusi mesemondókat.

Ejsze, ha jókor jönnek tán maguk es koccinthatnak az öregIstennel. Csak jőjjenek!

(Örömmel üdvözlöm lapunk szerzői között Horti Zoltán mesemondó-író, s kívánok neki -Isten áldásával- sok szép történetet, sok sikert munkájához! A Szerk.)

BEMUTATJUK**Görömbő kompánia****mesébe szőtt tánc, táncba szőtt mese**

Több mint tíz éve járja az országot társulatunk, a **Görömbő Kompánia**. Fellépéseink ötven perces, *interaktív, zenés-táncos játékok*, amelyeket egy aktualitásból, vagy szabadon választott alaptémából kerekítünk mesévé olyan szereplőkkel, akiket a közönség soraiból választ a mesemondó. A történet valahogyan mindig a tánchoz kapcsolódik: ebben kap szerepet a népzenei kíséret és a táncos, aki a többiekkel együtt a történet szereplője és egyben a tánc vezetője lesz.

Játékaink egyediek annyiban, hogy interaktív mesélésbe ötvözik a táncházat az *utcaszínház* és a *népi játék* világával és a *szituációs szerepjátékokkal*. **Népmesei** alapokra épülő meséink székelyföldi dialektusban hangzanak el, de nem kizárólag erdélyi eredetűek, kísérő zenéjüket pedig két burdon hangszer, duda és tekerő szólaltatja meg (esetenként koboz, citera és furulya), így sem meséink sem zenéink - illetve táncaink és viseleteink - nem kötődnek adott tájegységekhez.

Gyermek és felnőtt közönség egyaránt kedvvel vesz részt a mesékben, a *közös játékokban* - az ideális közönség számunkra főleg gyermekek és felnőttek vegyesen, létszáma tíz fő fölött és száz fő alatt. Célunk a gyermekek élmény szintű megismertetése a *néptánc*cal, *népi hagyomány*nal, a mese iránti szeretetük megszilárdítása és természetesen a felnőttek szórakoztatása.

Elérhetőségeink

A társulat vezetője: Horti Zoltán Email: horti.zoltan@gorombo.hu
Mobil: (+36) 30 6600717

Szervezés: Koós Kolos Email: kolos@gorombo.hu
Mobil: (+36) 30 5092553

A társulat tagjai**Horti Zoltán** - mesélő

A társulat alapítója, a Kalamajka Táncház játszóházának vezetője. A mesék kiválasztása, átdolgozása, dramatizálása jórészt az ő munkája. Találkozhatunk vele táncházi évadban a Kalamajka táncházak játszóházában

Strack Orsolya - táncos

Néptáncpedagógus, A Népművészet Ifjú Mestere, Örökös Aranygyöngyös Táncos, a Magyar Állami Népi Együttes volt hivatásos táncosa, számos táncház tánctanítója, háziasszonya

Czinóber Klára - táncos

Táncművészeti Főiskolai végzettségű néptáncpedagógus. A gödi Rőcögő Táncsoport és a Váci Városi Néptáncgyűttes vezetője

Bella Péter - tekerős

A Magyar Kultúra apródja, Béres Ferenc díjas művész, a Magyar Tekerőzenekar, a Héttorony Hangászok Együttes, a Betlehen Gábor Hagyományőrség Egyesület tagja

Koroknai Szabolcs - dudás

A Betlehen Gábor Hagyományőrség Egyesület, a Héttorony Hangászok együttes tagja. Találkozhatunk vele táncházakban, történelmi hagyományörző rendezvényeken.

Ajánlott oldalak:

https://www.youtube.com/playlist?list=PLcj2BBA8Sv29Sw8h8zZxUj_CFjkiclaKZ

<https://www.facebook.com/Gorombo.Kompania>

www.gorombo.hu

HORVÁTH ÖDÖN

versei

Égig érő tűz

Gyere, dobáljunk minden éghetőt
egy halomba, s ujjongva gyűjtsunk is meg!
Hadd lobogjon! A sziklás hegytetőt
világítsa be messze-ható fénye.

Legyen ünnep; aki látja, jöhessen:
franciák, németek, oroszok, britek.
A népek. Együtt. Ne maradjon egy sem
otthonában. Magában. Vegye észre:

itt most valami magasztos történik.
Érte is, őérte, de nem csak érte.
Ennek a gyújtott tűznek meleg fénye

bár neki is üzen: itt együtt éljük
meg régen áhított testvériségünk.
Élő Lángja azért terjed az égig.

Egy áldott kézből

A szél nevemen szólított és akkor
jöttem rá, hogy a fáknek és füveknek
testvére vagyok, a virágok körben
húgaim, a madarak fenn az égen

kis öccseim. Attól a pillanattól
kezdve feltolult bennem az öröktől
meglévő bizonyosság, hogy mi egyek
vagyunk egymással, és nincsen különbség

ember, állat s növény között: egy kézből
származunk mindnyájan, egy teremtő szó
adott nekünk behatároló formát,

és nincsen más, csak a megfoghatatlan
szent valóság, a mélyben ringatózó
ősi dolgok visszatükröződése.

Együtt

Jázmin-koszorút tiszta homlokodra!
Legendás asszony, csak úgy passzióból
virágtankba ültetlek, úgy hurcollak.
Onnan lőjük szét az elmúlás tornyát.

Ne rosszalkodj! Én vagyok a parancsnok.
Ha lázadnál, megbüntetnélek érte:
csecsbimbód három ujjam csipetében.
Bújj ki, tekints szét! Mit láatsz? Csak miértünk

tárul ki a Mindenség. Csak miértünk!
Ez a tavasz most hozza le a mennyet;
szemedben a táj: körös-körül fecskék.

Úgy legyen, ahogy egyszer énekelted:
a réztrombiták törvénye szerint már
olyan kék az ég, hogy meg is hasadhat!

Éjfél körül

Az Isten szeret. Ő mindig szeret.
Csak fülelnünk kell: mily szelíden buzdít.
Éjfél körül, amikor csönd van, új hit
erősít; fogjuk az égi jelet.

Amikor Istent megneszeljük, könnyű
borzongás fut át rajtunk s tisztelet.
Az egyre halványabb emlékezet
ismét előjön bennünk, és a szörnyű

ránk rakódott maszk földre hullik rólunk.
Színeket ölt a már megszürcült élet.
Attól kezdve a gonosztól irtózunk.

Arcunk mély barázdáin sűrű könny
csorog, és látunk: kigyúlnak a fények,
szívünk burkáról hámlik a közöny.

KOVÁCS T. ISTVÁN

Elment a déli gyors

A hetvenes évei elejét taposta az öreg Barta Béla, aki nem szerette, ha öregnek szólítják. Ámbár magában elismerte, hogy alaposan benne jár a korban. Esténként már el-el szundikált a tv előtt, habár az nem nagy csoda, ha a mai műsorokat nézi az ember. Legszívesebben hosszú sétákat tett ebéd után, de még a reggeli és az ebéd közti időt is gyakran ezzel a passziójával töltötte, ha éppen nem olvasott. Mert olvasni nagyon szeretett, bár könyvtárba nem járt. Egy életen át vásárolta a könyveket, meg a lexikonokat. Újabbaknak már nem is nagyon talált helyet a polcokon, a felesége sok kötetet száműzött már a pincébe is, mert a társasházi sajátosság szerint fűskamra, vagy egyéb felszíni helyiség nem tartozott a két szoba összkomforthoz. A sétákról azt gondolta, hogy az jót tesz az egészségének, valamit pótol a mozgás hiányából, amiből éppen elég volt aktív korában, mint víz és gázszelőnek a nagy építkezéseken. A dereka éppen ezért tiltakozott éles sajtásokkal a hajlongás ellen. Hajolni? No, azt nem szeretett, sem testileg, sem lelkileg, semmiért és senki előtt sem.

Szokása szerint hátratett kézzel róttá egyik nap is a sétáját, vagy inkább tempós gyaloglását, mert úgy vélte, a gyorsabb tempó a hasznosabb az elhízás ellen is. Többször gondolta ugyan, hogy le kellene szokni erről a hátrakezes stílusról, mert aki fiatal ismerős látja, azt ez ingerli. - Jó neki. Nem dolgozik. Ráér. Hátratett kézzel ténfereg. A postás mégis minden hónapban hozza neki a pénzt a semmiért. Igen. Vannak, akik így gondolkoznak. Nem azt mondják, hogy azért a pénzért 43 évig dolgozott és fizette a járulékot. Amint erre gondol, már dohog magában, és legszívesebben oda vágná nekik;

- Töltsetek el ti is ennyi időt vizes árkokban, téli fagyban, menetet vágni a csőre harmincöt fokos melegben, meg miegymás. Egyáltalán dolgozzatok, alapozzatok meg a jövőtöket. – Csak hát - ismerte be magában - manapság nem is olyan könnyű az a jövőteremtés.

A vasútállomás felé vette az irányt. Kisvárosban az egyfajta szórakozás volt a gyerekkorában is. Megnézni az érkező vonatot, meg azt, hogy ki érkezett, ki utazott el valahová. A nagy, fekete, csühögő, fűjtató, köhécsező mozdony, rajta a kormos arcú fűtővel, a feketeruhás, sildes-sapkás mozdonyvezetővel, azaz a vezér úrral, mindig bámulatra méltó jelenség volt.

Most ugyan már nem csühög, nem zakatol, nem füstöl például az érkező prágai járat szerelvénye sem. Hanem csak lassú morajlással, szinte beúszik az állomásra. Pár percig tartózkodik csendben, míg egy-két ember kiszáll a kocsikból, de már jön is a forgalmista és a szerelvény csendes méltósággal elkigyózik Pozsony és Prága felé.

Szép látvány. Vágyat ébresztő, hogy jó lenne még egyszer elutazni Prágába, ha telne abból az irigyelt kis nyugdíjból utazni, étkezni, szállodát fizetni. No, de ha nem telik, hát ott van az ágy, ahová este lefekszik az ember. Elalvás előtt még behunyja a szemét és visszaidézi azokat a szép napokat, mikor régen, egy egész hetet töltöttek ott és ünnepelték meg a szilvesztert, az új évet. Felködlik a Prasna Brana, azaz a kőportorony emléke, amely szinte mindenfelől eligazodási pont. A Szent Vitus templom, ahol Újévkor a prágai érsek, ahogy érkezett, közben megáldotta a várakozókat.

Igen. Őt is, aki ott állt a közelében, s a főpap kitért karja az ő feje fölé is emelkedett. Mennyiélmény! Tyn templom, aminek nem felejtette el a nevét. Ennek a közép-európai Párizsnak az éke, szépsége. Aztán a legendás óratorony az Óváros téren, vagyis a Malastramske Namjestin. Az óváros csillagászati órájának alakjai minden hatvanadik percben bemutatják rituális játékukat. Szerette magában ismételtetni az érdekes hangzású cseh szavakat. Svety Tomasu. Igen. Így hívták a Szent Tamás sörözőt, ahol pikáns ízű krémmel kent pirítóssal ágyaztak meg a barna sörnek. Pokoli tost volt a különlegesség neve. A vigadozás után pedig huszonegy magyar rohant át a Károly hídon, s minden járókelőtől kétségbe esve kérdezték: -Gye Vrezsnye? Gye Vrezsnye? Mert már nagyon kellett pisilniük.

Igen. Így kérdezték valahogy, „Hol található WC”. Míg végül a Vaclavske Namjesztin, azaz, a Vencel-

téren rohantak be egy szálloda alagsorába, s dolguk végeztével nevetve tárgyalták meg, hogy minő hatást keltett az a finom barnasör. No, és az a Pokoli tost! De jó lenne megismerni a receptjét!

Jó lenne. Még egyszer felülni a prágai gyorsra. Hát, igen! Na, de ez a vonat már elment. Többé már nem lehet rá felszállni - gondolta enyhe mélabúval, de ezt az érzést hamar elhessentette magától.

A tovagördülő szerelvény után pillantása a síneken indulási idejükre váró többi szerelvényre tévedt. Ettől az állomástól a fővonalon kívül csak két mellékvágány ágazik más égtáj felé. Nem sok. Ám mégis mennyi sín pár, mennyi sínváltó, jelzőlámpa és személyzet, amely irányítja itt a forgalmat. Nagyon drága üzem lehet a vasút - gondolta. Nem csoda, hogy a személyforgalmat jórészt minden országban pénzügyileg támogatja az állam.

Fura kérdés ötlött hirtelen az eszébe. Vajon minek lesz biztosabb a jövője?

Talán az autónak? Hisz már most is tömegével utaznak az emberek háztól házig. Így viszik az árút a teherszállító kamionok is. Nincs drága átrakodási költség. Gyorsabban ér el megrendelőjéhez minden árucikk.

- Hm. De érdekes! Hogy az ember mikén tud elgondolkodni, ha már van rá ideje! Lehet, hogy száz év múltán beszántják a vasutak helyét?

- Na, de! - vitatkozott aztán önmagával. Hát a mozdony mennyi vagon tud elhúzni egyszerre? Az országutakat gyorsan koptató kamionok meg mennyi balesetet okoznak? Az autóforgalom növekedésével egyenes arányban, szinte folytonosan kellene minél több műutat építeni: Na, de nem lehet az egész földet bebetonozni! Mi lenne abból?

- Nahát! Miért nem lettél te valamiféle jövőkutató? - mondaná Miska komája, ha ezekkel a gondolatokkal rukkolna elő nála, s talán még orvost is ajánlana – mosolyodott el úgy, hogy akik elmentek mellette, azok is észrevették és azt gondolhatták: - Talán viccet mesélt magának a bácsi.

- Ideje hazaindulni - gondolta és önkéntelenül, ismét hátra tett kezekkel indult el. A szeptemberi nyárutó forrósága könnyű ruhákat diktált az emberekre. Divatos, combig érő rövidnadrágban haladtak előtte a fiatal lányok is. Nem sietett, hagyta, hogy elé kerüljenek a keskeny járdán, s önkéntelenül a kerek hátsójukra szegeződött a tekintete.

- Hiába idős az ember - kuncogott magában. A szemnek nem lehet parancsolni. Néha még a képzettársításnak sem. Nem is érti, hogy bizonyos ösztönökről miért nem illik nyíltan beszélni. Álszentség. Hiszen az élet így folytatódik nemzedékről nemzedékre. Na jó! Ám az asszonyoknak otthon, erről egy szót se!

Már közel járt a lakásához, de az iskola előtt lehorgonyzott még egy darabig. A tanítás szünetében focimeccset játszottak a gyerekek. A szomszéd telek drótkerítése mögül két nagytermetű kutya kísérte izgalommal a játékukat, s lihegve futottak oda-vissza mindig, amerre a labda szállt.

Ők voltak a közönség. Neki meg az a furcsa hasonlat jutott az eszébe, hogy olyan ez, mint a politika. Mi, köznapi emberek is szeretnénk labdába rúgni. Ám ott van előttünk a valóság nagy kerítése és nem tudunk érdemben hozzáférni ahhoz a kerek börgolyóhoz.

Na! Ezt a gondolatot el is mondja majd Miska komájának, ha átmegy hozzá sakkozni.

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

Veronika gyermekei

I. rész

Az alábbi történet kizárólag a szerző képzeletének terméke, bárminő hasonlóság a valósággal csakis a véletlen műve.

A Nimfa étterem ajtaja kivágódott és földig érő, gazdagon hímzett menyasszonyi ruhába öltözött fiatal, szép, feldúlt arcú nő rohant ki az utcára. Egyik kezében gyöngyökkel kivarrt kézitáskát, a másikban mirtuszkoszorús, csomóba összemarkolt fátyolt és fehér szatén-selyem estélyi köpenyt szorongatott. Lábán ugyancsak fehér, magas sarkú cipőt viselt.

Éjfélre járt.

A nő, akit Angélának hívtak, egy pillanatra tanácstalanul megtorpant, mintha azt latolgatná, merre induljon az éjszakában. Közben be nem állt a szája, könnytől maszatos képén lángolt a harag.

– Hitvány gazember! Hat hónapi együttlakás kevés volt neki ahhoz, hogy eltakarítsa a szeretőit és ne az esküvői vacsoránkon vonultassa fel őket! S nem elég, hogy meghívja a ribancait, még el is dicsekszik vele, hányukkal hentergett, hogyan tettek bolonddá a hátam mögött, miközben én hülye liba, hittem a szavának, mint a szentírásnak. Micsoda fürtelem! Szerencsére annyira elitta az eszét, hogy mindent kibeszélt!

Az esküvői vacsora színhelyéhez a vőlegénye ragaszkodott, Angéla inkább egy elegáns, belvárosi első osztályú éttermet szeretett volna. Most azonban már értette, miért akart Béla mindenáron ezen a kieső, külterületi lakótelepen ünnepelni: lehet, jobb helyre be se engedték volna züllött kinézetű babáit.

Még sírt egy sort, hangosan hüppögött, aztán ahogy a dühe alábbhagyott, magára terítette a köpenyt és elkeseredetten legyintett.

– Legalább nem kell ilyen alávaló, mihaszna kóklerrel leélni az életem, százszor inkább most legyen vége, amikor még nem késő... – vigasztalta magát. - Az élet nem áll meg, majd jön másik, jobb.

A botrány az arany nyaklánc miatt pattant ki, amit összeköltözésük alkalmával ajándékozott a vőlegényének. A láncon jókora kereszt függött. Egy napon, zuhanyozás közben, a lánc elszakadt, vagy csupán az egyik szem nyílt szét, nem tudni, a lényeg, hogy lepottyant a zuhanytálcára és az elmondás szerint Béla olyan szerencsétlenül taposott rá, hogy a kereszt függőleges szára elgörbült. Angéla azonnal elakarta vinni megjavíttatni, de a férfi csak nevetett, hogy jó az így is, legalább máskor majd jobban vigyáz és különben is, kit zavar, ha kissé ferdébb, mint az eredeti. Ha ellopnák, vagy elveszítené, könnyebb lesz felismerni.

Hogy, hogy nem, a kereszt – az aranylánccal együtt – egy napon valóban eltűnt. Béla hebegett-habogott, kérte a bocsánatot és ígerte, hogy vesz helyette újat. Aztán valahogy elfelejtődött, egyikük se emlegette, és végül ismét Angéla volt az, aki egy váratlanul jött jutalompénzből meglepte a férfit egy másik, sokkal értékesebb aranykeresztel és a hozzávaló lánccal.

Ám Béla ezt is elveszítette! A lánynak nagyon rosszul esett, de nem szólt, nem veszekedett, csak magában morgolódott, hogy azért jobban is ügyelhetne a tőle kapott ajándéokra.

S ma este mindkét darabot felfedezte a vőlegénye szeretői nyakában!

Ha nem akarja, akkor is kénytelen lett volna meglátni: ott csillogtak a mélyen kivágott blúzok nyílásában, még csak nem is igyekeztek elrejteni előle. Félreértés, tévedés kizárva, különösen az elsőnél: az elgörbült szárú kereszt összetéveszthetetlen volt. Angéla dermedten nézte és csak annyit tudott kinyögni:

– Hogy kerültek e keresztok ezekhez a nőkhöz?

Béla egy pillanatig zavarba jött, de ekkor már túlságosan részeg volt és a maga módján gyorsan feltalálta magát: durván rárivallt a lányra, hogy fogja be a száját, ne csinálja itt a cirkuszt, majd később mindent megmagyaráz, milyen jogon merészeli zaklatni a barátnőit és különben is, mi köze hozzá, ki viseli azt, ami az övé volt? Azonnal kérjen bocsánatot a hölgyektől! – követelte az asztalt csapkodva.

Mit tehetett ekkora megalázás után?

Felugrott, lekevert egy hatalmas pofont a férfinak és otthagyt a csapot-papot.

A falitükörből visszapillantva még látta, hogy Nagy rémülten szorítja szájához a tenyerét, a násznép egy része értetlenül mered utána, de szólni senki sem tudott a megdöbbenéstől. Azokhoz, akik távolabb ültek a főasztaltól, csak a pofon éles csattanása hallatszott, s azt láthatták, hogy az asztalokat, székeket félresodorva kiviharzik a teremből, ám hogy valójában mi történt, arról sejtelmük sem volt.

Szegény Nagy!... Vajon mit érezhet most? Bizonyára sír, de az is lehet, hogy titokban örül. Soha, egy percig sem kedvelte Bélát, ki nem állhatta nagyzó, hányaveti modoráért, de azért alighanem szörnyen fél van háborodva. Az ő régies gondolkodásában az esküvő szent, egész életre szóló döntés, s ahonnan nem illik csak úgy ripsz-ropsz megszökni.

Semmi kedve nem volt megvárni, míg valaki utána szalad és jobb belátásra próbálja bírni. Más se hiányzik most, mint vitatkozni, érvelni, bizonygatni az igazát, a tényeken úgyse lehetne változtatni. Akkor sem hajlandó többé szóba állni Bélával, ha térden csúszva könyörög, ha a lelkét teszi ki az aszfaltra. Az ő szemében mindörökké eljátszotta a becsületét.

Találomra elindult az étterem közelében sötétlő fás, bokros park felé. Ott kiválasztott egy padot és rátelepedett.

Lihegve ült a padon, hogy kiszellőztesse fejéből a haragot, s tudjon józanul gondolkodni, de újra és újra rátört a zokogás. Nagyon nehezen sikerült erőt venni magán. Papír zsebkendőt vett elő a táskájából és táskája tükrében, a villanylámpa szórt fényénél erőteljes mozdulatokkal ledörzsölte sírástól elmaszatolt arcáról a festéket. Kiömlő könnyei cikcakkos barázdákat húzva peregtek lefelé az álláig – kénytelen volt némi púderrel tüntetni el a nyomokat.

Ekkor a mögötte elterülő bokrosból elfojtott, kínos nyöszörgést, mocorgást hallott.

Első ijedtében arra gondolt, hogy a vőlegénye – azaz jogilag immár a férje, vagy valaki más – lopkodott utána, de aztán megkönnyebbülve látta, hogy tévedett.

A sűrű bokor rejtekén, földre terített kartonpapírokon, színehagyott, ócska ballonkabátba burkolózva, karikába gömbölyödött ember szuszogott, térdeit az álláig felhúzva.

Megnyugodva látta, hogy csak egy szerencsétlen hajléktalan talált ott magának alkalmi éjszakai szállást, s nem a násznép közül bújt meg valaki leskelődni. Időnként nagyokat horkantott az istenadta, mellette két sörösüveg és egy szakadt fülű reklámszatyor állt – valószínűleg az összes földi vagyontája. Fejét teljesen beborította a piszoktól sűrű kabát. Jobb karja szabadon maradt, ujjai egy fűcsomót markoltak, mintha abba akarna kapaszkodni.

Angéla szánakozva figyelte a mélyen alvó ismeretlent.

Micsoda életek vannak, gondolta megrendülten. Hol van az ő drámája ehhez, szinte semmiség az ilyen szerencsétlenek magányosságához, nyomultságához, kivetettségéhez képest, hiszen neki legalább kényelmes, szépen berendezett otthont adott a sors, biztos megélhetéssel, kiemelt fizetéssel, havonta annyit keres, mint sokan három hónap alatt sem, diplomával rendelkeznek, nyelveket beszél – nem ért számára véget a

világ! Más is csalódott már, nem ő az első és bizonyára nem is az utolsó. Szerelmes volt, naiv és hiszékeny, mint egy első bálozó fruska, megérdemelte a súlyos leckét, amit kapott.

Csak ne lett volna olyan jóképű az az akasztófáraló csibész...

Időközben úgy-ahogy lecsillapodott, s próbálta rendezni a gondolatait.

Végtére is mi történt?... Semmi jóvátehetetlen.

Istenem, a férfi, akit vakon szeretett, becsapta, kihasználta, bolondot csinált belőle, csalta füvel-fával, s csak a pénze érdekelte, meg a szép, tágas ház, amit ő vitt volna a házasságba, majdani örökségéért. De oda többé be nem teszi a lábát! Bizonyítani tudja, hogy a nászéjszaka előtt hagyta el a férjét, vagyis a házasság ténye nem valósult meg, így a válásnak nem lesz jogi akadály. Hogy is mondják ezt jogi nyelven? Igen... a házasság nem lett *elhálva*... valami ilyesmi. Kártérítésről, közös vagyronról szó sem lehet, hiszen nyolcvan ember füle hallatára bőfögte el részegen, hogy egy szava se volt igaz, sem a megtakarított milliőről szóló mesék, sem a balatoni nyaraló, s még a mérnöki diploma se létezik, amire annyiszor hivatkozott, magyarul a megtévesztés klasszikus esete forog fenn, nem is beszélve a jelenlévő egykori – vagy mostani? – szeretőkről, akik nem rejtették véka alá, mi a véleményük erről a házasságról és a menyasszony eszéről.

– Kisanyám, tudod te, kihez mentél hozzá? Nézz körül, ahány csajt látsz az asztal körül, azt kivétel nélkül Béla tartotta ki a te pénzedből – bőfögte a képébe egy lángvörösre festett hajú, kiélt arcú nő, szája búzlótt az össze-vissza fogyasztott italoktól és a nikotintól. – Van fogalmad, milyen jókat vihogtunk, amikor Béla mesélt rólad? Bélusnak te csak egy jól tejelő spórkassza voltál, cicám, aki mellett élheti a világát, te meg majd keresel rá. Egy valódi bankárnő!... Hoppá! Igazi főnyeremény! Nesze, igyál, picinyem, ez majd jót tesz az idegeidnek – és csordultig teli pezsgős poharat nyújtott feléje rikoltó kacajjal.

Angélát hányinger kerülgette, ahogy a lötyyedt bőrű, szajhás arc felrémlt előtte.

A bokor alatt alvó személy most nyögdecselve a másik oldalára fordult, a ballonkabát lecsúszott a fejről. Szuszogása felerősödött, majd elcsöndesedett, s már csak egyforma, ütemes lélegzése hallatszott. Angélát elfogta a kíváncsiság: miféle ember az, aki ilyen jóízűen tud aludni egy bokor alján?

Lábujjhegyen odasettenkedett, hogy megnézzé.

Vigyázva félrehúzta a gallyakat. A villanyfény most egyenesen rávilágított a fekvő alak arcára...

A hajléktalan nő volt!

Első ránézésre talán, ha negyven éves lehetett, de az sem kizárt, hogy az elhanyagoltság és a nyomor öregítette az arcát. Zsíros, csapzott haja koromfekete, erőteljes vonásai kemények, de formás, nyitott szája hiányos, ápolatlan fogazatról árulkodott. Álla szélén lecsurgott a nyál és időnként kínosan vonaglott, nyögött. Lehet, hogy beteg? A kabát alól kikandikáló kézfejen éles karcolás látszott, a heg körül piroslott a gyulladás. Ujjait lágyan behajlította, csak a középső ujj állt ki előre, mintha mutatna valamit.

Megesett a szíve a szerencsétlenül és úgy döntött, nászéjszaka helyett elviszi a lakására, és felajánlja neki, hogy megfürödjön, jóllakjon, még valamennyi pénzt is ad neki, bizonyára egy-két rendesebb ruha is akad, amit ő már nem használ.

Ha neki nem sikerült, legalább más legyen boldog ezen az elfuserált éjszakán.

Böködni kezdte a nőt, majd mivel nem reagált, erőteljesen rázogatta a vállait, de az alvó teremtésbe lehetetlenség volt életet verni. Olyan kábultan aludt, akárha letaglózták volna. Hiába szólongatta, beszélt hozzá, csak indulatos motyogással válaszolt. Megütögette az arcát is, igen csekély eredménnyel: egy pillanatra kinyitotta ugyan a szemét, kábultan pislogott maga köré, láthatóan fel sem fogta, hol van, mi történik vele, aztán félrebillent a feje és aludt tovább.

Angéla elmosolyodott és bolondos ötlete támadt.

Miért ne tréfálhatná meg a világot?

Még egyszer megrázta az alvót, hogy megbizonyosodjék, eléggé mélyen alszik-e, s hogy erre sem ébredt fel, munkához látott.

Leráncigalta a karikagyűrűjét, majd némi tünődés után a másikat is, a drágaköveset, amit a karikagyűrűvel együtt kapott – valójában ő vette saját magának Béla nevében – és óvatosan az alvó nő ujjára húzta. Annak egy icipicit megrezdült a karja, de nem ébredt fel. Ezután a gyémántberakásos arany fülbevalóját kapcsolta le és tette át a nő fülére. Nem sajnálta, hiszen ez is csak a balul sikerült jegyességét juttatta volna eszébe.

Hangosan felnevetett: mit fog szólni az istenadta, ha reggel felébred, és meglátja ujjain a számára vagyont érő ékszereket! Nyilván először el se akarja hinni, aztán rohan a legközelebbi bizományiba és túlad rajtuk, kap egy halom pénzt, vehet magának élelmet, ruhát...

Igen, a ruha! A menyasszonyi ruha! Mi lenne, ha azt is... ?

Először elhessegette magától a gondolatot. Nem, Isten őrizz, nem szabad egy ártatlan teremtetést kitenni ilyen esztelen viccelődésnek. Még azt hinnék a szerencsétlenről, hogy lopta.

De hogyan hihetnék?

Ha lopta volna, nyilván nem a bokor alá feküdne benne, hogy összekoszolja, agyongyűrje, és közszemlére tegye, hanem igyekezne mielőbb pénzé tenni. Úgy van! Miért is ne? Ha az ékszereket neki adja, legyen övé minden, ami a múltra emlékezteti, aztán majd ő eldönti, mit kezd vele. tovább

Nem habozott tovább.

Nekibátorodva a nő nyaka alá nyúlt és kezdte lefejtetni róla a gönceit. Nem volt nehéz dolga, mivel csak egy szál vékony blúz takarta a felsőtestét. A valaha szoknyának nevezett rongy, a foszladozó, szürkésfehér bugyival együtt egyetlen könnyed rántással lemállott róla: az ismeretlen csavargó nőszemély máris anyaszült meztelen volt.

Meglepődött, milyen szép, szabályos, formás a nő alakja.

Ahogy ott feküdt előtte, ruha nélkül, már nem is tűnt annyira soványnak, mint vélte. Telt keblei le-föl hullámoztak, szép formájú csipőit, hosszú combjait, karcsú bokáját egy manőken is megirigyelhette volna. Most látta, alaposan tévedett, a nő nemigen lehet több húsz-huszonöt évesnél.

Angéla villámgyorsan levetkőzött.

Az alvó nőt ülő helyzetbe támasztva beöltöztette a gyűlölt hófehér menyasszonyi ruhába. Dereka alá nyúlva ügyesen eligazította egészen a lábáig. Ráadta a fehér selyem bugyit és a harisnyanadrágot is. A mirtuszkoszorút a fejére illesztette és hajtűvel megerősítette, nehogy leessen – nem lett volna rá szükség, nagyjából egyezett a koponyaformájuk –, a két méter hosszú fátyolt összetekerte és a tarkója alá gyömöszölte. A gyöngyös-aranyozott estélyi kiegészítésként kivette a lakáskulcsát, az iratait, majd az összes benne lévővel együtt – rúzs, púder, papírzsebkendő, parfüm, némi papírpénz; meg se számolta, mennyi, de lehetett vagy ötven-hatvanezer forint – letette a nő mellé, magának csak három darab ötezerest tartott meg. A táska fogantyúját ráfűzte a nő csuklójára, majd a hófehér, magas sarkú cipőt is a lábára húzta. Ez már kevésbé passzolt, de ráerőltette.

A saját holmijait begyűrte a köpenye zsebébe.

Az alvó alak most olyan volt, mint egy kiterített, halott menyasszony, vagy mint a megmentőjére váró mesebeli Csipkerózsika.

Az álomtól kipirult arc valósággal megszépült, ahogy a lombokon átszűrődő villanyfény rávetült. Ez újabb nagyszerű ötletet adott: előkapta a táskából a púdert és a rúzsot, és gyors, szakértő mozdulatokkal kifestette. A szemekhez nem mert nyúlni, pedig úgy lett volna igazi, de azért így sem mutatott rosszul. Felkapta a két sörösüveget és a levetett, bűzlő ruhakupaccal együtt a legközelebbi kukába dobta, de előtte még előkereste a nejlon szatyorból a nő személyi igazolványát és anélkül, hogy beleolvasott volna,

áttette az estélyi táskába; mint jóval később kiderült, ez hiba volt.

A sietségben meg se járta az eszét, hogy mit vesz magára a nő, amíg a rajta lévő ruhát eladja. De aztán rájött a megoldásra: ha van egy csöpp esze, először az ékszereket adja el, abból vehet magának, amelyet akar. A menyasszonyi ruhát később is ráér pénzzé tenni.

Angéla egy szál kombinéban maradt és gyönyörködött a művében.

Nagyon meg volt elégedve.

Arcára pajkos mosoly ült ki, magára öltötte az estélyi köpenyt és azonmód, mezítláb, futni kezdett a sarok felé, ahol a távolban feltűnt egy taxi szabad jelzése. Kiállt az út közepére és felemelt karral integetett.

A sofőr lassított, majd amikor látta a bőszen lobogtatott ötezesrest, megállt.

A köpenyt hálóköntösnek vélte; egy szeretőjétől siető csapodár menyecske, vagy éppen ellenkezőleg, kapott pár kiadós nyaklevest mólésan hazatámolygó uracskájától, és most fut a mamához. Hétköznapi eset, gondolta vállat vonva, ezen a környéken minden második éjjel megesik, hogy ilyen utast kell felvennie. Mi köze hozzá, legyen elég pénze, a részletek nem tartoznak rá.

Nem kérdezősködött hát, nem volt szokása.

Angéla behúzódott a hátsó ülésre és megadta a lakása címét.

Az ötezesből bőven kifutja, számolt dudorászva a sofőr.

Vagy négy sarokkal arrébb járhattak, amikor újból kinyílt a Nimfa ajtaja. Merevrészeg férfi tántorgott ki az utcára és torka szakadtából beleüvöltött a sötét éjszakába:

– Angéla! Te elfuserált, buta tyúk! Te, beképzelt hülye liba! Gyere vissza, mert szétverem azt a kinázolt képedet! Hé! Hallod? Hol vagy, hová tűntél? És a számlával mi lesz? Csak nem képzeled, hogy én fizetem ki? Mit gondolsz, mi a jó francból?...

S mert választ nem kapott, „Dögölj meg!” kiáltással visszatámolygott az étterembe.

Eközben a bokor alatt alvó nő oldalra fordította a fejét és aludt tovább. Arcán sejtelmes mosoly derengett, mintha valami gyönyörűt álmodott volna. Fordulás közben a koszorú még jobban rászorult a fejére. Ettől, s a vakítóan fehér menyasszonyi ruhától, úgy nézett ki, mint egy földre heveredett, szabadnapos angyal.

Ismét felnyögött és a hasát tapogatta. Elalvás előtt túl sokat evett, és a sör sem tett jót neki, mert nem volt hozzászokva az italhoz.

Igaz, az evéshez sem.

Angéla másnap a munkahelyén, a bankban, bejelentette, hogy meggondolta magát, és mégis elfogadja a kétéves tanulmányi kiküldetést New Yorkba.

Nagyanyja, özvegy Edelényi Péterné, aki szüleinek balesetben elszenvedett halála óta, öt éves korától nevelte, próbálta lebeszélni, de a lány hajthatatlan volt. A jószágos, szelíd szavú Nagyi a balul sikerült esküvői vacsoráról és a füstbe ment házasságáról is faggatta, de csak óvatosan, mert Angéla kerekperccel kijelentette, hogy erről nem hajlandó beszélni.

Ügyvédjét teljes körű felhatalmazással megbízta a válás lebonyolításával és három nap múlva elutazott Amerikába.

A faképnél hagyott férjjel soha többé nem találkozott.

Néha még eszébe jutott az átöltöztetett nő: vajon mi lett vele? Hogy sült el a tréfa?

Elhatározta, ha visszaérkezik Magyarországra, megkísérli felkutatni. Ám az amerikai élet egykettőre

elfeledtette vele a történeteket és élete új irányba fordult.

Honnan is sejthette volna, hogy azon a különös éjszakán sorsuk örökre összekapcsolódott.

A lakótelepek zezzugos utcái délelőtt a legelhagyatottabbak.

Az emberek ilyenkor dolgoznak, vagy bezárkóznak, mert félnek a besurranó tolvajoktól, akikből rengeteg csatangol a környéken – rendőr persze egy szál se –, netán ügyes-bajos dolgaikat intézik.

Az éjjel-nappal nyitva tartó, tenyérnyi maszek boltocska ajtaja szélesre tárva csalogatta a véletlenül arra kószáló vevőket. Valahol egy rosszul beállított riasztó jajgatott – de az is lehet, hogy éppen az ajtó zárát feszegették –, rá kutyaugatás válaszolt. Kissé távolabb, a forgalmasabb főúton, autóbusz motorjának dübörgése verte fel az álmosító csöndet. Teremtett lélek sem járt az utcán, akárha végképp kihalt volna a telep, még az ablakok rolóit is lehúzták, hogy a korán jött nyári meleget kirekesszék.

E pillanatban a főút felől megjelent egy csapzott, feje búbjától a talpáig koszlott, toprongyos nőalak, bal kezében elnyűtt, lyukas, szakadt fülű reklámszatyrot és egy ócska, színevesztett, agyonhasznált ballonkabátot cipelt, jobbáiban rozsdás vaspálcát lóbált hadonászva, mintha valamiféle kimustrált tamburmajort alakítana. Megállt az első kukánál, felnyitotta és a vaspálcával belepiszkált. Jócskán be kellett hajolnia, mert a szemeteskocsi korán reggel ürítette ki, és azóta nem sok hulladék került elő a lakásokból.

A nő cifrán szitkozódott és a következő lépcsőház kukájához sétált, ám ott sem volt több szerencséje. Még tett két-három kísérletet, s mintha belátta volna a kutakodás értelmetlenségét, szatyorját a turkáló vaspálcával együtt levágta a földre egy árnyékos pad mellé, és a hőségtől elcsigázva ő is lerogyott. Térdére könyökölve tenyerébe fektette az állát, és kilátástalan arccal meredt maga elé, szája mozgásán látszott, hogy magában beszél. Gyomrát kegyetlenül marta az éhség, legutóbb tegnap délelőtt talált néhány beváltható üveget, azon vett magának egy szelet kenyeret, tizenöt deka felvágottat a legolcsóbb fajtából. Ez volt a reggelije, ebédje és vacsorája – de hol van az már!

Halkan káromkodott, valamit motyogott az orra alatt, aztán fogta magát, behúzódott a bokor alá, s a következő pillanatban, homlokát haragosan ráncolva, már aludt is. Talán eddigi életét álmodta újra.

Délután hat óra lehetett, amikor ismét előkerült. Először a fejét dugta ki az ágak közül, meggyőződni, nem kóborol-e véletlenül arra egy túlbuzgó rendőrjárőr, vagy akárki, aki veszélyes lehet, de senkit nem látott. Távolabb, az autóbusz-megállóban ácsorogtak néhányan, de amúgy meglehetősen néptelen volt a környék.

Megnyugodva előmászott és ruháját le se porolva, továbbindult céltalan körútjára.

Varga Vera nem egészen két évvel ezelőtt, tizennyolc éves korában, az állami nevelőintézet végleges elhagyása előtti napon fedezte fel első ősz hajszálait és gyorsan ki is tépdeste valamennyit. Ritkán vizsgálta magát a tükörben, mert a látvány nem örvendeztette meg: kemény, akaratos állat láthatott, bizalmatlan, mély, keserű vonásokat, sűrű, vastag szemöldökkel áthidalt, vesébe látó zöldesszürke szemeket, és sokkal inkább kinézett huszonötnek, mint tizennyolcnak.

– Pfuj, randa vagy! – nyújtotta tükörképére a nyelvét. – Nem fogsz kelleni a kutyának se!

Pedig Vera nem volt csúnya lány. Lompos ruhája eltakarta magas, karcsú, tökéletes termetét, ami

olyan szabályos volt, hogy egy szobrász is megnyalta volna a tíz ujját ilyen modell láttán, s talán róla mintázza meg a modern Vénusz figuráját, de soha nem látta önmagát talpig érő tükörben, így fogalma sem lehetett különlegesen szép alakjáról. Ha módja lett volna többet adni a külsejére, akár szépnek, de legalábbis érdekesnek, izgalmasnak is lehetett volna mondani. Ha egy-két kilót magára szed és arcához illő hajfórmát választ magának, egy hozzáértő kézbe kerülve valószínűleg nagy meglepetést okozhatott volna.

Csak hogy az állami gondozottak körében nem volt szokás a legújabb divat szerint cserélni a ruhákat, és az sem volt mindennapos szempont, hogy a homlokba fésült haj előnyös-e az arcnak, vagy hátrányos. A körülmények sem tették lehetővé, hogy törődjenek a küllemükkel: az egyetlen közös mosdó, a lopás, az állandó civódás, veszekedés sokkal inkább elvadította őket egymástól, mintsem meghitt, őszinte barátnői viszony szóba jöhetett volna.

Vera sem volt kivétel, sőt ha lehet, egy fokkal még a többiekénél is harapósabb, zárkózott volt.

Nagykorúvá válásukkor a nevelőintézetet kötelezően el kellett hagyniuk.

Varga Verának harmincezer forintja volt, ennyit sikerült megtakarítania az évek folyamán a zsebpénzből, de valójában nem tudta, mennyit is ér e hatalmasnak tűnő összeg, az intézetben erre nem tanították meg őket. Abban sem volt bizonyos, hogy valóban összekuporgatott pénzecskéjét kapta-e kézhez, vagy hivatalból járt nekik, afféle útravaló végkielégítésként, merthogy erről is volt szó.

Hiába tanulta ki a női szabóságot, az igazgatóság szerzett neki – amiként a többieknek is – olyan állást, amilyen éppen adódott, s amiről már az első félórán tudta, hogy utálni fogja: egy szövőgyárba vették fel, ahol iszonyú volt a zaj, a por, és váltott műszakba osztották. Ezt még elviselte volna, de a nevelőintézetben megszokott viszonylagos szabadság után a napi rendszeresség, a goromba művezető rideg szigorúsága, a munkatársak nyíltan kimutatott bizalmatlansága egyáltalán nem segített a beilleszkedésben. Nem is bírta tovább két hétnél, egy éjszakai műszakban, éjfél tájt, amikor a dagadt művezető üvöltözve lehordta valami semmiségért, amiről nem is ő tehetett, hanem a géplakatos, hirtelen jött elhatározással sarkon fordult és szó nélkül megszökött. A gyárkaput elkerülte, nehogy a portás visszazavarja, ezért a kerítésen mászott át.

A leányszállót természetesen azonnal el kellett hagynia.

Nem aggódott: a maradék huszonötezer forint, amit a kabátja bélésébe vart, nehogy a szobatársak ellopják, még mindig valóságos vagyonnak tűnt, de már az első próbálkozásnál kiderült, hogy az albérlet egy-másfél hónap alatt elvinné az utolsó fillérjét is – s akkor miből fog megélni?

Visszaemlékezett a szobatársaira, akik vele együtt ünnepelték a nagykorúságot.

A lányok kivétel nélkül bizakodóak voltak, hittek a jövőben, egyedül Babi, a szőke démon húzta el csúfondárosan a száját, de őt nem vették komolyan. Évenként kétszer-háromszor megszökött, rendszerint a rendőrség hozta vissza, és szörnyű, hihetetlen dolgokat mesélt bandákról, férfiakról, akik ütötték, verték; éjszakai kalandokról regélt, amikor kézzel a kézre adták, és nem volt mese, csinálnia kellett, amit mondtak, különben már jött is a verés. Vera hátborzongva hallgatta, és az undortól felfordult a gyomra.

Most keserű szájjal ismerte be, hogy Babinak alighanem igaza volt: a polgári életben nem sok választása lesz, ha nem akar éhen veszni. Vagy ő is utcánynak áll, vagy dolgozik, vagy elmegy koldulni. Negyedik változat nincs. De még mindig jobb, mint állami gondozottnak lenni – vigasztalta önmagát, ha nagyon elbúsította a rideg valóság.

A munkát már kipróbálta, belebukott és női szabóként sem tudott elhelyezkedni. Maradt a legkeservesebb: az utcasarok, ám sok babér ott sem termett számára. Az első negyedőrai ácsorgás után odajött hozzá egy miniszoknyás, feltűnően kikent-kifent idősecske nő és a derekát riszálva megkérdezte:

– Kinek dolgozol, husikám?

– Én... én senkinek – hebegte értetlenül. – Csak úgy magamnak... Tudja, nincs állásom, lakásom és...

– Na, kopj le, angyalom, amíg szépen mondom, mert leszedelem a bőrt arról a ronda, boszorkányos

képedről! – Ridiküljéből elővett egy borotvakést és szétnyitva a lány szeme elé tartotta. – Világosan beszéltem, vagy ki akarod próbálni, mennyire éles?

Mit tehetett volna? Babi elbeszéléseiből tudta, mi várna rá, ha nem engedelmeskedik. Ezek itt nem mondják kétszer!

Mivel munkát nem talált, a szövőgyárba meg nem akarta visszakönyörögni magát, a pénz úgy olvadt el, mintha sose lett volna. Választhatott: padon alszik, ahonnan a zsaruk bármikor elkergethetik, a járókelők molesztálhatják, vagy bokrokba húzódik éjszakánként és beáll a kukázók közé. Hogy aztán télen, amikor beköszönt a fagyos hideg, hogyan lesz, mint lesz, arról ráér töprengeni, ha eljön az ideje.

Betörésre, tolvajlásra gondolni sem akart, mert a börtöntől még az Állami Nevelőintézetnél is jobban irtózott. Hallott róla eleget.

A bokrok és a kukázás mellett döntött. A bokor alján legalább egyedül lehetett, nem kellett senkihez sem alkalmazkodnia.

Összegyűjtött mindenféle kartondobozokat, és egy találmányra kiszemelt sűrű bokor alján rakott magának fészket. Később berendezett több hasonló titkos éjjeli szállást, sőt voltak kifejezetten kedvenc helyei, ha tehette, s ha nem volt túlságosan fáradt, esténként odaballagott.

Különösen a Nimfa éttermet kedvelte, és ezt a kieső lakótelepet. Az itteni kukákban többnyire talált száraz kenyeret, ezt-azt, az étterem bejáratánál félig szívott cigarettacsikket, amiket egy zacskóba összegyűjtött és eladta más hajléktalanoknak, vagy elcserélte élelemért, néha még aprópénz is akadt.

Bemenni ritkán mert.

Egyszer-kétszer, régebben, mikor még tapasztalatlan volt, megpróbálta, de a pincér szó nélkül megragadta a gallérjánál fogva és pillanatok alatt az utcán találta magát, hiába tiltakozott és akarta kitépni karját, ruháját a kezéből. A Nimfa a környék legelőkelőbb szórakozóhelyének számított, a magafajta csavargókat a sem engedték.

Mégis szeretett idejönni, ha másért nem, az étterem közelében felfedezett sűrű, gondozatlan bokrokkal teli, elhanyagolt park miatt, ahol remekül meg lehetett bújni. Berendezte magának és kinevezte első számú éjjeli szállásának.

Most is úgy határozott, hogy ott tölti az éjszakát. Lábait, mintha betonból öntötték volna, alig bírta lépésről-lépésre vonszolni, annyira fáradtnak érezte magát. Bizonyára az egész napi éhezés és a nyugtalan alvás merítette ki. Az emberek megvető pillantása már rég lepergett róla, nem is érdekelte; olyan közönyösen járkált köztük, mintha egy másik világban élne és a járókelők kísértetek lennének, egyedül ő az eleven – vagy fordítva? Mindegy...

Este nyolc óra tájban érkezett a Nimfához.

Ezúttal hihetetlen szerencséje volt: éppen akkor lépett ki az ajtón egy emelkedett hangulatban lévő, enyhén becsicscentett társaság, nagy zajjal énekeltek, kurjongattak. Vera szájátva megállt mellettük és csöndesen szidta az anyjukat. Talán meghallották, nem tudni, mindenesetre az egyik férfi odaszólt:

– Mi van, öreglány, nem megy a bolt?

– Menj a jó anyukádba...! – morogta Vera, s már hagyta volna a fenébe, amikor a férfi azt mondta:

– Hé, anygalkám, akarsz egy üveg sört? Ne! Fogd!

Vera gyanakodva visszanézett. A férfi feléje nyújtott nem is egy, de mindjárt két felbontatlan üveget, a legdrágább fajtából. Már-már nyúlt volna érte, de meggondolta magát: úgyse kapja meg, csak hülyét csinál magából. Majd bolond lenne a pasas ingyen nekiadni.

A férfi láthatta a habozását, mert nagyot kacagott.

– Na, mi van, tündérem? Félsz, hogy elcsábítalak? Nyugi, hercegnő, ma születésnapom van, mindenki

a vendégem, legyen neked is egy jó napod! Látod, ide teszem az üvegeket, nyugodtan vidd el, nem harap a bácsi, a tied. S hogy lásd, kivel van dolgod, melléje teszek egy százast is...

– Gyere már! – türelmetlenkedtek a többiek, mire a férfi ráfelelte: – Megyek máris, csak megvigasztaltam ezt az inkognitóban settenkedő szépségkirálynőt. Na, Isten veled, virágszálam! Aztán vigyázzál, nehogy berúgj! – ezzel sietett a társasága után.

Vera nem akart hinni a szemének: a pasas valóban ott hagyta a söröket és nem százast, hanem egy ezrest tett az üveg mellé. Ekkora mázli! – csapta össze a kezét örvendezve. – Biztosan hülye a pali.

Az üvegeket elrejtette a bokor alatt lévő kartonlapok alá és a kis éjjel-nappaliban vett magának egy kiló kenyeret és vagy háromnegyed kiló lángoltkolbászt.

Körülnézett: sehol egy lélek! Volt néhány járókelő, de azok nem törődtek vele.

Gyorsan beosont a bűvőhelyére. A rágással nem bíbelődött, habzsolva tömte magába az ételt, hatalmas falatokat marcangolva a kenyérből, a kolbászból. Megförgatta szájában, aztán egy darabban leküldte. Csak nyelte, nyelte, majd megfulladt. A sörösüvegek kupakját a járdaszél éles kövén feszítette le, és az egyiket félig kiitta. Kevéske kicsurrant, de hála az égnek, csak a habja, az se sok. Húzott még egyjót és mohón lakmározott tovább. Hónapok óta nem evett ennyit. Érezte, hogy megfekszí a gyomrát, de most azzal sem törődött, csak falta megszállottan a nehéz, zsíros kolbászt, a lágy, puha kenyeret.

Amikor az utolsó morzsákat és a második üveg sört is lenyelte, elégedetten, nagyokat böfögve elnyúlt a leterített kartonokon. Fájdalmasan nyögött, éktelenül csikart a hasa, hányingere volt, de bánta is ő: soha életében nem ette még magát ennyire degeszre.

– Huh! – veregette meg a hasát elégedetten. – Ez igen! Végre egyszer elmondhatom, hogy istenigazából jóllaktam! Most már az se érdekel, ha meghalok. Nem sejtette, milyen hihetetlen változásra fog ébredni, s hogy most alszik utoljára a szabad ég alatt.

Egy ideig még nézte a leveleken átszűrődő holdfényt, élvezte a kellemes nyáresti levegőt és azon tűnődött, hogy ma este csoda történik vele.

Ezzel a gondolattal aludt el. Csoda történt...!

Álma mély volt, a mértéktelen zabálás meg a sör elnyomta legyengült szervezetét. Akkor sem ébredt volna fel, ha ágyút sütögetnek a füle mellett.

A menyasszonyt is csak bizonytalanul érzékelte, amikor az átöltöztette.

Volt ugyan egy ködbevesző, zavaros pillanata, amikor homályosan felvillant előtte valamiféle túlvilágian szép fehérség. Illatos, gyöngéden puha kezek matatását érezte, s mintha mondott is volna valamit, de tudta, hogy mindez nem valóság, s hogy csak álmodik.

Egyre jobban görcsölt a hasa, de arra sem ébredt fel.

Amikor viszont reggel magához tért, már túl volt mindenén.

A *csoda* valósággá lett.

-

Abonyi Dénes megöriült, hogy egyedül utazhat a vonatfülkében.

Világéletében gyűlölte a sokat beszélő utastársakat, a kérdezősködést, a bizalmaskodást, a hamarjában előkerülő elemőzsiás csomagokat meg egyenesen ki nem állhatta. Ennél jobban már csak az bosszantotta,

ha egy vadidegen alak elkezdte traktálni az élete történetével. Jól nevelt, intelligens ember lévén ilyenkor úgy tett, mintha igazi érdeklődéssel hallgatná a hosszú monológot, valójában egészen máshol jártak a gondolatai. A munkájából adódó sok tárgyalásnak, értekezletnek köszönhetően sikerült kialakítania ezt a hasznos tulajdonságát: mást mutatni kívül, mint amit belül gondol. Ebből rengeteg előnye származott, például, hogy mindenki kedves, figyelmes, udvarias modorú, kiváló társalgónak tartotta, holott a legtöbb esetben azt sem tudta, miről folyik a szó.

Most azonban végképp nem volt kedve odaadó képet vágni senki két szép szeméért.

Forrt benne az elkeseredett düh, és legszívesebben üvöltött és káromkodott volna, hogy jól kiordítsa magából a megaláztatást, a rút becsapást, amit elviselni kényszerült. Képzletben ökölrel belevágott Füredi Kristóf vigyorgó képébe és péppé zúzta, letépte a füleit, összemorzsolta és odahajította a két testőr elé: nesztek, itt a gazdátok, fulladjatok meg tőle!

A valóságban persze sokkal egyszerűbben játszódtott le a találkozásuk.

Abonyi Dénes megszeppent nyusziként, porig sújtva hallgatott, amikor Füredi bejelentette, hogy nem tud fizetni, egy huncut vasa sincs, nem is lesz, esetleg majd év vége táján, amennyiben az üzletmenet jobbra fordul. Ha nem tetszik, pereljen – mondta, és pimaszul beleröhögött a képébe.

– Hja, kérlek, tudhatnád, hogy a hitelezőnél ez mindig benne van a pakliban! – magyarázta fölényesen és a cigarettája füstjét Dénes arcába fújta.

Abonyi utoljára hat hónappal ezelőtt adott rövid határidőre öt millió forint baráti kölcsönt Füredinek. Tökéletesen megbízott benne, s erre megvolt a jó oka: eddigi virágzó üzleti kapcsolatuk. Írtak egy egymás közötti látszat-szerződést, tanúként az üzlettársként bemutatott két testőr firkantott oda valamilyen olvashatatlan nevet. A törlesztésnél az érvényben lévő hivatalos banki kamat kétszeresét vették alapul. Füredi nagyvonalúan bekalkulálta a lekötés lejárat előtti felvétel miatt kieső kamatvesztéséget is.

A visszafizetés legvégső időpontja négy hónapja lejárt. Füredi a füle botját sem mozgatta, hiába kereste telefonon, hagyott üzenetet, Kristóf egyszer sem hívta vissza. Abonyi levelet is írt, ajánlva adta fel, és kifejtette benne, hogy bajban van, nagyon nagy bajban, a pénznek egy jelentős részét kérik a hűgáék, sürgősen szükségük van rá, mert építkeznek. Neki is megvannak a maga határidős kötelezettségei, s ha nem fizet, csődbe jut a vállalkozása, elárverezhetik a házáat, a helyzete katasztrofális.

De könyöröghetett, érvelhetett, Füredi válaszra sem méltatta. Nem maradt más hátra, mint személyesen utazni le Szegedre – de bár inkább ne tette volna!

Abonyi Dénes a gimnázium első évében ismerte meg Füredit – akkor még Francsiknak hívták, de magyarosított – és hogyhogy nem, összebarátkoztak. Talán a kettőjük természetében rejlő szöges ellentétek vonzották őket egymás felé: Dénes szolid, könnyen befolyásolható, csöndes magaviseletű fiú volt, aki arra teremtődött, hogy mások hasznára éljen, míg Kristóf nagyhangú, erőszakos, rámenős fickó lévén, a fél iskolát uralma alatt tartotta. Dénesnek roppantul imponált, hogy az iskola vezéralakja éppen őt választotta bizalmasának és fél sem merült benne, hogy a szerepe gyakorlatilag nem több, mint afféle szaladj ide-szaladj oda kisinas. Nem csoda, ha hamarosan ráragadt a gúnynév: *Famulus*. Így hívta az egész gimnázium, maga Kristóf is, de ő nem bánta, sőt kitüntetésnek vette a megszólítást.

Az egyetemen szétváltak az útjaik: Kristóf mindenáron közigazdász akart lenni, a felvételit kirázta a kisujjából, míg Dénes a jogi pályát választotta – vesztére. Túl sok volt a jelentkező és hiába ért el maximális pontszámot, származása okán hátrányba került – nagyszülei földbirtokos múltja miatt osztályidegennek nyilvánították – és tanulmányait csak kétévnyi késedelemmel kezdhette el és akkor sem a jogon, hanem ugyancsak a közgázon.

Kristóf ekkor már az egyetemi KISZ-szervezet nagy hatalmú elnöke volt, akitől a professzorok is rettegettek, és méltóságán alulinak tartotta egy gólyával barátkozni.

Dénes alázatos közeledését hűvösen, lekezelően fogadta. Ekkoriban vette fel a Füredi nevet, s amikor Dénes – gimnáziumi becenevén – Francinak szólította, kis híján felpofozta a sértésért. Hajszálon múlt, hogy az egyetemről is nem rúgatta ki.

Ettől kezdve Dénes nem erőltette a kapcsolatot. Voltak mások, akikkel barátkozhatott.

Évek teltek el az újabb találkozásig, akkor is egy véletlen hozta össze őket. Dénes befektetési és tanácsadói cégének ÁFA-visszaigénylését intézte az adóhivatalnál, mivel a könyvelője betegszabadságon volt és nem akarta, hogy kifusson a határidőből. Rengetegen voltak, az épületen kívül is huszonöt méteres sor állt. Órákba tellett, amíg sikerült belülré vergődnie. Amikor már nagy nehezen sorra került volna, arra figyelt fel, hogy a szomszédos ablaknál éktelen viháncolást hall, az ügyintéző kislányok vígan kacarásznak egy pikáns viccen, mire öblös nevetés válaszol. Ismerősnek tűnt a hang, kíváncsian odapillantott és majd hanyatt esett a meglepetéstől, amikor az elveszítettnek hitt barátot látta jókora pénzköteggel a kezében.

Kristóf itt is a régi magabiztosságával uralta a helyzetet, a hivatalnokok úgy pattogtak, ahogy ő vezényelt. Dénes ügyét egyetlen szavára soron kívül elintézték és legnagyobb ámulatára azonnal jóváhagyták a másfél millió forintos visszaigénylését és mosolyogva közölték, hogy a pénzt két napon belül átutalják a számlájára.

– Nem is tudod, mekkorát segítettél – hálálkodott Dénes a presszóban, ahová beültek egy kávéra. – Már attól tartottam, kölcsönt kell felvennem.

– Szóra sem érdemes! – legyintett fölényesen Kristóf. – Csak szólj, ha gondod van, öregem! Az ember a barátjáért mindent megtesz, nem igaz? Vagy már nem emlékszel a régi szép időkre, Famulus?

– De igen... – rebegette nagyot nyelve Dénes. Hiába, ez az ember semmit sem változik. Nagymenő világfí volt, életművész, és az is maradt. Hja, élni tudni kell, gondolta irigykedve, és feledve az egyetemen elviselt megalázó elutasítást, udvariasan megkérdezte: – Most mivel foglalkozol?

– Hát hogy is mondjam, pajtás, ismersz, én nyitott vagyok mindenre! Van egy szerteágazó érdekeltégű cégem, veszek és eladok, export-import, gabona, fűtőolaj, bor, ingatlan, minden, ami jön. Tudod, hogy van ez a mai világban. A pénz az utcán hever, csak meg kell tudni látni.

– Hát persze... Remekül nézel ki.

– Nem is panaszkodhatom, kérlek szépen, tele vagyok erővel, tervekkel, ötletekkel, a tyúkszar is arannyá válik a kezem alatt. Ha bármikor tehetek érted valamit, Famulus, csak hívj fel. Tessék, a névjegyem, tedd el, még jól jöhet. Apropos, én is kérek tőled. Nem árt, ha tudunk egymásról.

Címet, telefonszámot cseréltek és Dénes meg volt győződve arról, hogy újabb évek telnek el, míg a vak sors ismét egy helyre veti őket.

Nem így történt.

Füredi már két hét után jelentkezett és egy bomba jó üzletet ajánlott.

– Famulus, édes öregem, ha valamin, hát ezen csak nyerhetsz! Tizenhét vagon burgonyáról van szó. Bulgáriában felvásároljuk fillérekért, itthon eladjuk egy tételben kilónként negyvenért. Legkevesebbtízszerez haszon, adómentesen! Beszállhatsz egy millióig. Semmit nem kell csinálnod, mindent az én embereim intéznek, neked csak a pénzt kell bezsebelned.

Kristófnak igaza lett, az üzlet nagyon beütött, Kristóf számlájára egy hónap múlva megérkezett a közel tíz millió forint. Egész évi bruttó jövedelme alig haladta meg ezt az összeget – de mennyivel több munkával és kockázattal! Hogy Füredi sem járt rosszul, az nyilvánvaló, de ez nem rá tartozott. Nagyon fellelkedett és nem győzött hálálkodni a jószívű barátinak.

Kristóf hamarosan újabb ajánlattal állt elő. Ezúttal takarmánybúzában és kukoricában utazott és ötszörös hasznot ígért, amit be is váltott.

Dénes ettől kezdve jobban hitt Fürediben, mint önmagában.

Aztán elkövetkezett az első bukás. Nem sokról volt szó, mindössze három millióról. Dénesnek fogalma sem volt, ki az, aki átvágta őket, ki az, aki eltűnt a pénzzel. Mindezt Kristóf nem kötötte az orrára: – Jobb, ha minél kevesebbet tudsz! – mondta vigyorogva.

– Öregem, ez benne van a pakliban, ne is törődj vele – nyugtatta kedvenc szóhasználatával Kristóf két konyak között. – Majd legközelebb behozzuk. Csak nyugi, Famulus, ne izgulj, amíg engem láatsz! Mi is bepaliztuk a piacot az élesztőnek való krumplival, és senkinek nem volt egy szava sem, jobb hát, ha mi is tartjuk a pofánkat.

Dénes meghökkent. Az ő üzleti szótárából hiányzott a „bepalizás” kifejezés, s kissé zavarta, hogy a barátja ilyen könnyedén túlteszi magát a csaláson, de szólni nem szólt semmit. Igaz, minek szépítsük, ilyen világban élünk, próbálta nyugtatni önmagát: a fejlődő piacgazdaság farkastörvénye egyformán vonatkozik mindenkire. Ma neked, holnap nekem...

Nyílt a fülke ajtaja. Borotvátlan, izzadtságzagú kalauz lépett be és morózusan kérte a jegyet. Dénes átadta, a kalauz morgott valamit az orra alatt és kiment.

Ismét visszasüllyedt a gondolataiba.

A legközelebbi üzletnél már hét milliót veszített. Kristóf ekkor sem esett kétségbe és ezúttal sem volt hajlandó elárulni az ügyfél nevét.

– Én huszonkettőt veszítettem, kérlek, és mégse tojok a gatyámba. Látod ezt az aláírást, Famulus? Persze, persze, neked ez a név nem mond semmit, mert világ életedben mafla voltál. Nos, jól nézd meg, ez a név értékesebb, mint egy bankgarancia, ez a név testvérek között is kapásból öt milliárdot ér! Feltudod fogni, nagyokos, mekkora buliról van szó? Ott ül az emberünk a tűz mellett – nem a közelében, jól figyelj, hanem mellette, hogy ne mondjam, ő fújja a paraszat – és most koncesszióba kapom tőle Magyarország létező legnagyobb üzletét! Hogy pályáztatás...? Hát persze! Az lesz, már hogyne lenne! Kötelező! Már, ahogy Móricka képzelet! Még ki se írják, tudni lehet, ki a nyerő. És most én leszek az, erre mérget vehetsz, Famulus, az életedet is ráteheted, olyan biztos. Természetesen tejelni kell, méghozzá előre, nincs mese, de ez nem megy másként, ezt még te is beláthatod a csöppnyi eszeddel. Nem, ne faggass, most még nem mondhatok részleteket, hétpecsétetes titok, de annyit megsúghatok, hogy féléven belül milliárdos lehetsz, ha vállalod a magad részét. Igen, igen, most mit nézel úgy, mint a ma született bárány? Olyan értetlenül bámulsz rám, mintha még sose hallottál volna kenőpénzről. Naná, hogy jattolunk, különben más kapja az ületet. Pályázat! Ne röhögtesz! Hol élsz te, édes fiam, Famulus? Mondtam, lesz pályázat, már hogyne lenne, méghozzá akkora, hogy csak úgy füstöl, a sajtó egyébről sem fog írni, a látszatra adni kell, a törvény előírja, de már most borítékolva van minden, a legapróbb részletig. Ez mindig így megy! Csak egy a baj...

– Mi a baj? – kérdezte Dénes aggódva.

– Nem vészes! Tudod, én az összes mozdítható tőkémeket beforgattam egy másik, majdnem ilyen jó üzletbe, amiből természetesen neked is meg lesz a hasznod, a dohány viszont azonnal kellene. Nem nagy összegről van szó, mindössze öt millióról! Te könnyebben lépsz, mi az neked, nem tart semeddig, felszabadítasz ennyit és keresel rajta százszor annyit.

– Sajnos, most nem megy a dolog – próbált kitérni az ajánlat elől megszeppenve Dénes. – Pillanatnyilag magam is csehül állok. A dolgozóim bérére kölcsönt kellett felvennem, mert a kintlévőségeim késnek. Ami készpénz van, a számlámon, ahhoz nem nyúlhatok, mert gyakorlatilag nem az enyém, hanem a húgomé, tavasszal építkeznek, számukra van lekötve kamatra és bármelyik pillanatban kérhetnek előleget.

– Na és? – tárta szét a karját csodálkozva Füredi. – Mi ebben a nehézség? Hol van még a tavasz! Ahogy annak idején csináltuk, az elveszett kamatot duplán számítva hozzáírjuk a tőkéhez, annyival többet kapsz vissza, a húgod is jól jár, a pénz neki is pénz, nem beszélve arról, hogy egy hónapon belül az a rongyos öt millió már ötszáz millió lesz. Na ne szarakodj, haver, inkább azt mondd meg, mikor mehetek a

pénzért. Négy hétről van szó, a húgod csak annyit fog észrevenni, hogy valamiért több a pénze, mint ami járna neki a szokásos kamat után. Tudod mit, nem is duplán, hanem háromszorosan számoljuk neki, hadd örüljön a leányzó. Minden perc drága. A konkurencia a többszörösét is boldogan letenné.

Dénes elgyöngült és beadta a derekát.

Másnap a gorillái kíséretében megjelent Füredi a banknál az előre elkészített, kézzel írott szerződéssel, rajta a két félelmetes külsejű testőr macskakaparásával.

– Pénteken felhívlak! – mondta ekkor Kristóf, aztán bevágták magukat a BMW-be és eltűntek.

Ez hat hónappal ezelőtt történt.

Azóta Füredit lehetetlenség volt előkeríteni. Időközben Kati, Dénes húga egy milliót kért építőanyagra, merthogy állítólag januártól annak is felmegy az ára, és most még le tudnák foglalni, viszonylag olcsón, egy barátjukon keresztül. Dénesnek választania kellett: vagy bevallja, hogy a húga pénzét másnak adta kölcsön, vagy a saját cégétől von el egy millió forintot, ami nagyon rosszul érintette, de nem tehetett mást. Fizetési haladékokat kért üzletfeleitől, így átmenetileg sikerült kimásznia a csávából, csak hogy Kati újabb kéréssel állt elő, ezúttal két milliót kért, azonnalra.

Dénes kétségbeesésében Kristóft hajkurászta, közben kénytelen volt uzsorakamatra felvenni kölcsönt, hogy hűgát kielégítse, de nem tudta időben visszafizetni.

Az uzsorás nem ismert kíméletet. Vagy fizet azonnal, vagy holnap küldi a behajtókat, de akkor az Isten irgalmazzon neki!

Újabb kölcsönök és újabb késedelmek – s innen már törvényszerűen következett a csőd, majd a végső felszámolás. Tovább nem titkolózhatott a testvére előtt. A lány zokogott, a férje perrel fenyegetőzött. Dénes, hogy mentse a családi békét és saját becsületét, eladta büszkeségét, a vadonatúj zuglói házát, autóját, kifizette a hűgát és az összes egyéb tartozásait. A maradékból egy tizedik emeleti, lerobbant kétszobás panelt előlegezett le Újpalotán úgy, hogy havi részletekben törleszti a vételárat. Változatlanul remélte, valahogy majd csak kihúzza, amíg a titokzatos koncessziós üzlet pörögni kezd, addig is az egyik volt alkalmazottjánál vállalt könyvelést.

– Létezhetetlen, hogy Kristóf cserben hagyja! – hajtogatta mániákusan, egyre nyugtalanabban.

Ilyet sose tenne vele, a legjobb barátjával! Bizonyára lassabban dökög a szekér, mint Füredi gondolta, valaki átmenetileg keresztbe tett, és szégyell eléje állni a számár.

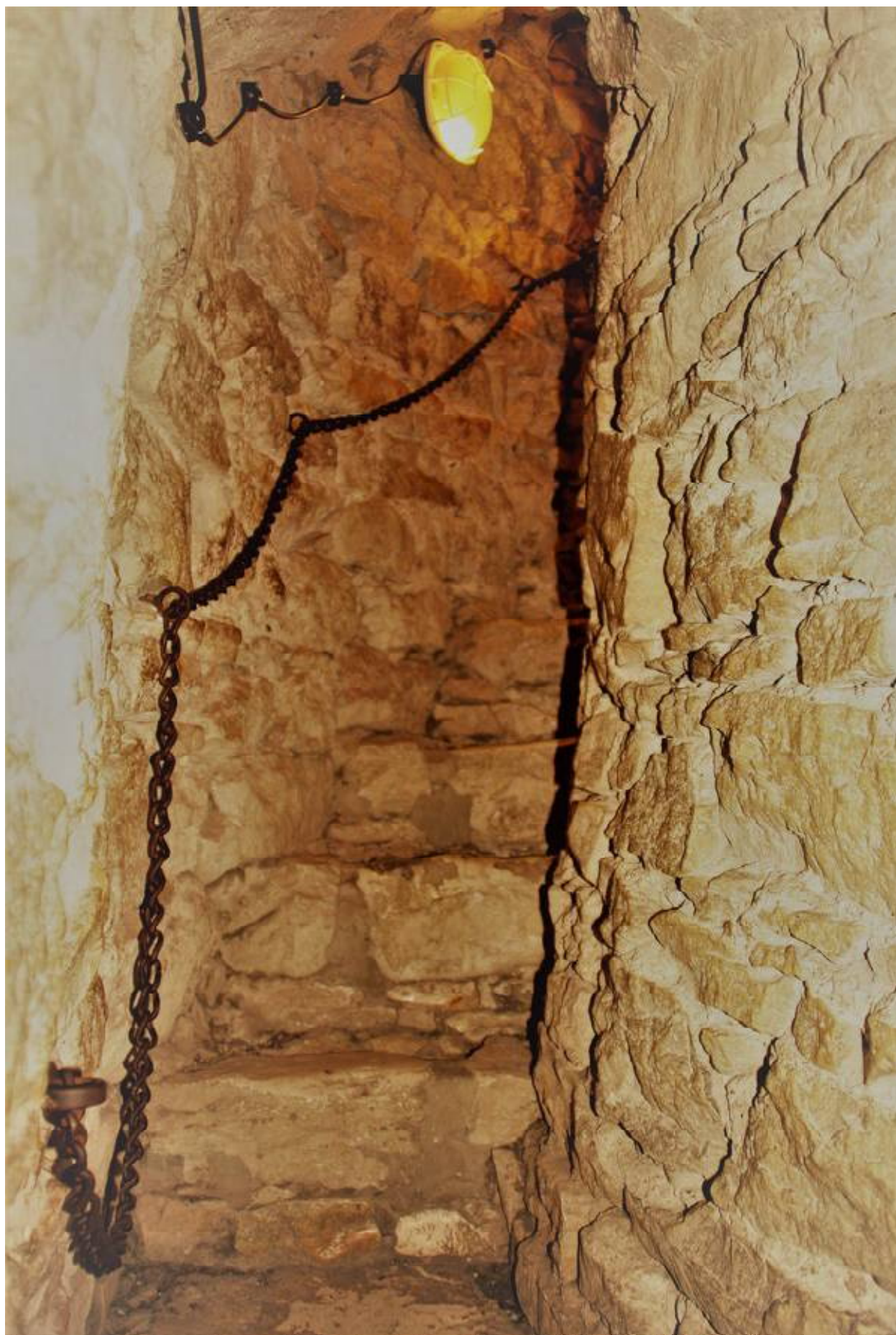
Csak hogy sem Füredi nem volt elérhető, s a keresztbe-tartozások miatt az a cég is tönkrement, ahol dolgozott és Dénes egyik napról a másikra az utcán találta magát, mint munkanélküli. A lakástörlesztésről szó sem lehetett, a szerződés értelmében az összes eddig beleölt pénzét elveszítette, azonnal ki kellett költöznie, ráadásul az elmaradt részletek fejében a tulajdonos minden holmiját – bútorait, ruháit, számítógépét, s egyéb értékeit – visszatartotta.

Ott állt kisemmizve, tönkremenne, egy szál öltönyben, és nem volt hol aludnia.

Utolsó, maradék pénzből még leutazott Szegedre, hátha sikerül legalább a pénze egy részét visszakönyörögnie – és most üres zsebbel, lakás nélkül, minden nélkül, úgy érkezett vissza a fővárosba, hogy tudta: a húga nyakára akkor sem menne szégyenszemre koldulni, ha éhen pusztulna...

Nem maradt más lehetőség számára, mint az aluljáró.

HÖRÖMPŐ GERGELY

Évszakok

Elszállt a nyár, az élet. Túl hirtelen.
-És senki nem maradt velem.-
Úgy kell csinálni, mintha
minden jó lenne,
mosolyogni, hogy meg ne
háborodjon az elme.

Elszáll a tél is. Fölenged a fagy.
Kicsirázik, mi fagyban megmaradt.
Tavasz szelében mosolyog a Föld,
ősi mosoly világít rád,
dermedt szíved dobogni kezd,
mert az élet valahogy örök.

És mi van, hogyha mégis? Nem örök?
Örökre fed enyészet és a "rög".
Nincs feltámadás, s ...reinkarnáció...
Amiket kutat mai náció...

Az ablakon benéz a régi Krisztus...
várlak, öcsém, mondja. A dunaparton.
Tudod, bennem van mind a hajnal,
- mind az alkony.

H. TÚRI KLÁRA

MIELŐTT KHÁRONNAL ÚTRA KÉL

Hold s víz tükrözésben
a későesti parkban kettesben
ballagunk kutyám s én

agyamban lassún lüktet a vér
kétoldalt
mintha jöttünk várnák a fák
mind nyugalmat ringat
gyúl' a pislá horgászmécs-láng
pihenni térnek a madarak
szürkés szunnyadat az ég
a tón terjengő homály
egy surranó-bogár
ciccen s elszalad

fűszál szorong lépteim alatt
penge-fény sötéttel alél
villan mint gondolat
majd virradattal
visszatér

a nap maszkabálja véget ért
izmom lazítja esti áhítat
s természetvalóm mint édes gyermekét
dajkálja el az éji nap

mint kisgyerek ha
néha csíny után
anyjához simulva hagyja hogy
haját simogassák
könnyű csókokkal borítsák
hagyom hogy lázas sejtelmek múltán
bensőm égi fények uralják
s mint kint a világ
én is bent
lecsillapuljak

hagyom
bennem az utcazaj
hogy
lecsendesedjék
hagyom csak hagyom
hogy tőlem jó s rossz cselekedetek
hősies lét-csaták
messzire tűnjenek
világnagy Éjben a bogarak a vágy a hang
volt utak s múlt hitek
Charon ladikján alásuhanjanak
s a
Léthe vizén elpihenjenek

Napba-öltözött színmosoly Hold
ragyogj csak ragyogj
messze világító fényednek
sejtjeimben
illattal derűvel
s boldog reménnyel
míg meg nem halok
szüntelen
szerelmes emlékekkel áldozok

KŐ-SZABÓ IMRE

Halálos gázolás

Egyenletes léptekkel ment a járdán. Ez az egyenletes, könnyed járás nem volt rá jellemző. Vagy sebesen ment, de egyenetlenül, vagy csak úgy bandukolva. Az egyenletes járás légzését, mégis felgyorsította. Izgatott volt. Az események hatottak rá.

Vágó Lajos még vidám is volt. Örült a szerencséjének. Valóban annak, mert tényleg szerencséje volt. A kollégák a műhelyben rábeszéltek, vegyen egy lottószelvényt. Az a pár forint már nem számít. Elköltött ő már ennél, több ezerrel is többet. Ki tudja mire? Már nem tudná megmondani. Még talán a nagyobb kiadásokat sem. Mert ugye ilyen nem volt. Megnősült, úgy harmincéves korában. Nem akart ő asszonyt a házhoz. Megvolt egyedül is. De a szomszéd feleség úgy látszik szívéen viselte a sorsát. Kommandált neki egy asszonyt a közeli faluból. Belátta, talán jobb lesz kettesben. Ez a mostani négyes találat, azzal a másfél millióval, kibillentette egyensúlyából Ennyi pénzt még nem látott együtt, ez különös érzéssel töltötte el. Feldobta, könnyű volt minden, nem is tudta megmondani, mikor érzett ilyet. Duzzadt az erőtől.

Ez a könnyed légiesség arra ösztönözte, hogy fusson egy kicsit. A léptei is olyanok voltak, mintha nem ő irányítaná. Valami más erő kényszerítene erre. De aztán mégsem jött össze a futás. Mit szólnának ahhoz, hogy egy rozzant hatvanas, csak úgy fut az utcán. Ez égő lenne, jobb is, ha nem fog neki. Csak piano, mértékkel, szépen, lassan.

Odaért a térhez. Fociztak Iskolás gyerekek rúgták a bőrt. A pattogó labda hangja felvillanyozta. Mikor is rúgott ő bőrfociba? Van vagy húsz éve. Ilyen srác volt, mint ezek a téri gyerekek. Mégis milyen lenne, ha így felnőtt fejjel közénk állna? Közeledett a buszmegállóhoz. Talán, még a látómezőben ott vibrált a környező házak sziluettjei is. Meg az út, ahol szemben egy piros autó jött. A megállóban több ember állt. A labda feléje gurult, úgy előtte két méterrel. Gyorsan, pattogva tört utat magának a fűben. Oldalt látta a srácokat. Kombinált, mérlegelt, utána fusson, mutassa meg foci tudását? Kezelje le a labdát és szép ívvel rúgja vissza a srácokhoz? A labda kigurult az útra, az utána futás, már a lábában volt. A fej még nem adta ki a parancsot a futásra. Ő maga is csodálkozott, miért nincs meg a készítés a mozgásra? A labda már az úttest közepén volt.

Érezte a zajból, hátra nem nézett, csak a labdát figyelte, de mégis kétfelé koncentrált, hogy egy busz közeledik. A busznak menetközben különös zajai vannak. Vágó Lajos sokat utazott Volán buszokkal, azzal járt a közeli faluból dolgozni a gyárba. A busz, amikor megiramodik, a sofőr a gázra lép, vagy amikor már lendületből közeledik, tompa, váltakozó, öblös hangokat ad. A többi bár nyomást tartalmazó kerekek gumijai, gurulnak az aszfalton. Persze ehhez hozzájárul az út egyenetlen felülete is. A zaj, ismerős volt. Tudta, hogy ez nem lehet más, csak egy csuklós busz. Menetrend szerint közlekedik, ott a megállója. Előre tekintett. Azt is észlelte, hogy a hang hatására a megállóban eddig egykedvűen álldogálók tömege, megbolydul. Helyezkednek, hol lehet egyszerűbben felszállni, még akkor is, ha az irány már előre kijelölve. Csak a sofőr első ajtaján! Mégis próbálkoznak más ajtónál, hátha nekik sikerül.

A labda után akart futni.

Érezte, hogy az a bizonyos, nagy sárga tömeg, ijesztő lendülettel oldalba kapja. A bal karjába éles fájdalom hasított, aztán a lába is fájni kezdett. A becsapódó lendülettől az úttestre zuhant. A sárga testről úgy lefolyt alakja, mint az eső. Most már a jobb oldala is fájt. A busz tolta maga előtt, cipői leestek a lábáról, hirtelen a fájdalomon túl, a lába is fájni kezdett. Egy durranást hallott, mintha kipukkadt volna

valami. A labda volt. Aztán nagy forróság futott végig a mellén, még látta, hogy a vér előnti testét. Aztán a feje koppant az aszfalton. Innentől kezdve elsötétült minden. Még egy éles sikolyra emlékszik, amely olyan volt, mintha mindent kettévágna. Csak a sötétség maradt meg számára, pedig tudta, másnap a sajtó közli: „A Zöldfa utcai buszmegálló előtt, féktávolságon belül az úttestre lépett egy hatvan év körüli férfi. A csuklós busz halálra gázolta.”

Eltelt vagy öt perc, amikor derengeni kezdett. Ott állt az út szélén, lábai nem akartak engedelmessé válni. Meg sem tudott mozdulni, olyan volt, mintha cipője ólomból lenne, ha most oldalra szeretne dőlni, nem tudna, mert oda van cövekelve. Előre tekintett. A sárga busz végét látta, amint balra indexelt. A kipufogója sűrű, kékes füstöt eresztett a távolodó monstrum mögé.

FETYKÓ JUDIT

„és megmarad a látszat”

... az élethez való ragaszkodás hitében – József Attila haláláról VII.

Könnyű, fehér ruhában
Ignotus Pálnak

Mindent, mi nem enivaló,
 megrágtam és kiköptem.
 Magamtól tudom, mi a jó
 s hogy egyremegy, szappangolyó,
 vagy égbolt van fölöttem.

És tudom, mint a kisgyerek,
 csak az boldog, ki játszhat.
 Én sok játékot ismerek,
 hisz a valóság elpereg
 és megmarad a látszat.

Nem szeretnek a gazdagok,
 míg élek ily szegényen.
 Szegényeket sem izgatok,
 nem állok én vigaszuk ott,
 ahol szeretni szegény.

Megalkotom szerelmemet...
 Égitesten a lábam:
 elindulok az istenek
 ellen - a szívem nem remeg -
 könnyű, fehér ruhában.
 1937. jún.

Ez a vers kb. középen van az 1937 év versei között.

Négy versszak, háromban szabályos abaab rímek, melyek megmaradnak az utolsó versszakban is, de itt már tisztarím főmájuk módosul.

Az első versszakban a gyermekből kinövő lélek ismeretrágása, a gyerekkori mindent megrágástól a felnőtté válás során az élet dolgainak megtapasztalása, megrágása, és használhatatlanságuk miatt kiköpésére, elutasítására utal, a gondolatsor végén pont van, tehát ezt közli és lezárja. A folytatásban a „Magamtól tudom, hogy mi a jó” az előzőek tapasztalása utáni tudást is jelentheti, de mivel JA verseiben többször utal önmagával kapcsolatban az állati lét felé, az ösztönlény felé, itt akár azt a nem tanulható, kollektív, vagy ösztönös tudást is jelentheti, ami az állati létben az ehető és mérgező dolgok közt különbséget tud tenni. A versszak további részében az önmaga feletti dimenzió lényegteleniségére utal, szinte leértékeli, (korábban sokszor a csillagmindenséggel, a végtelen ürrel [mint anyahiánnyal] jellemezte az ég végtelenjét), ám itt

szinte az anyagi világ egységében előforduló formák elhelyezkedésének módjára, és szinte hányavetin jegyzi meg. „... egyremegy, szappangolyó, / vagy égbolt van fölöttem.”

Az első versszak indításában már a gyerekkor felismeréseit idézi fel, a második versszakban az „És tudom...” kezdettel, épp az „és” kezdettel az előzőnek folytatásaként, tudásként, felismert dologként közli, hogy a gyermekkor, majd később a felnőtt élet boldogsága is a játékok (gyermekkorban a gyerekjátékok), felnőttként a felnőttek sikeres szerepjátékainak a következménye a boldogság. „Én sok játékot ismerek” – mondja, s ezt a sort egyes versmondók gyakran ki szokták emelni, mintegy önálló mondatként értelmezve – mégsem tekinthető annak, a sor végén nem is törli meg a gondolatot József Attila, hiszen nem pont, hanem vessző jön. A játékok ismeretének következményeit is levezeti, a játék folyamata után valami más jön; ismerhet bár sok játékot (szerepjátékok, szerepek: gyerek, felnőtt, férfi, költő, szerelmes, stb. – és az ezekkel járó szerepfeszültség...), mégis, ha a játék (szerep) épp véget ér, vagy szünetel, (nincs ideírva, hogy a játéknak vége, hanem a szövegből következik a következmény), tehát a szerep-játék után valami olyan következik, ami nem történt meg: „és megmarad a látszat” – minden szereplő a maga szempontjából láthatja a történést, a játékot, már nem is az, ami eredetileg volt, hanem az egyének emlékei által átírt valami, a látszat van/marad csak meg belőle.

A harmadik versszakban két ténymegállapítás van, melyek azonban még sok mást is mondanak a pusztán tényeknél. Az egyik tény: a gazdagok nem szeretik a szegényeket, itt a költőt nem szeretik, mert szegény. A másik, a szegényekkel való kapcsolata, akiknek a szintén szegény költő (művész) nem tud mit adni. „Nem szeretnek a gazdagok, / míg élek ily szegényen.” – JA életének során számtalan alkalma volt megtapasztalni, hogy a gazdagok szeretetéből nem jut annak, aki nem tartozik közéjük. A közeg, ahol József Attila él, a társadalom rétegei közötti átjárást nem szívesen fogadja, aki mégis kitör belőle, az hatalmas szellemi, fizikai áldozatok árán tudja ezt elérni. Ott áll már több szegénységből jött és művészetével kiemelkedett alak József Attila ismereteiben, akik bár eljutottak a gazdagnak nevezhető állapotba (ténylegesen anyagi, vagy művészi gazdagságban), mégsem lettek tőle boldogok. Semmi nem biztosíthatja József Attilát, hogy neki ez valaha sikerül; sem az szellemi meggazdagodás ténye (ami valójában létezik: élete során csak ez van, a költői tehetség), sem az, hogy ha sok pénze lesz, vagyis hétköznapi értelemben gazdag lesz, akkor elnyeri a gazdagok szeretetét. ... A másik állítás, a szegényekkel való kapcsolat lehetősége. Szörnyű a megállapítás: „nem állok én vigasznak ott, / ahol szeretni szégyen.” – és ez a szörnyűség nem a vigasznak állás szükségességét, mások igényének hiányát jelzi. Valami olyat mond, ami akkor (de ma is) jellemző a társadalom szegényeire: a közülük kitört és tanult, vagy csupán jóindulatú vigasztalóra nincs szükség; ahol a szeretet léte/kimutatása szégyen (talán mert gyengeség jele), ott valami visszavonhatatlanul torzulásnak indul; a szegénység kiöli rengeteg emberből azt a képességet, hogy vigaszt tudjon elfogadni, a lelki vigaszt hiába is adná a költő, mert a szegényeknek (de ezt József Attila maga is jól tudja), bizonyos helyzetekben a vigasz épp az étel, a meleg ruha, mert ezek nélkül a lélek megkérgesedik, és csak a túlélésre gondol, nem holmi lelki vigasztalásra. Ahogy az első versszakban a minden megrágására és az elfogadhatatlan kiköpésére utal „mi nem ennivaló”, úgy tudja azt is, hogy az ő vigasza itt mit sem ér: „Magamtól tudom, mi a jó”, a szegényeknek nem a verbális vigasz a jó, amire szükségük lenne, abban maga József Attila is szegény (anyagi többlet, melyből adhatna). Ezért nem tud nekik segíteni kenyér híján a hit és a prédikáció sem. ... Elvész a szeretet kimutatása, a játékok közt valahol a szégyellni valók közé kerül „ahol szeretni szégyen”, ott a látszat van csupán, amelyet valamely érdekek/szükség miatt fenn kell tartani. [Fenn kell tartani?...] (a mai nincsteleneket vajon kis szereti? ki vinne az utcán, a téren élő, padon alvó [József Attila is aludt nyári éjszakákon parkban, padon...] hajléktalannak ennivalót, beengedné-e a lakásába mosakodni, stb... – míg napjaink nincstelenné válásának szinte „ismétlődő” kora/jelene be nem következett, aligha van/volt érthető a teljesen nincstelen kifejezés. ...)

A negyedik versszakban felülemelkedik az eddigieken, de felülemelkedik korábbi más verseiben történt megállapításokon is. Alkot, érzést alkot, melyről nem lehet tudni, hogy a nő iránti szerelem, vagy a gyermek anyja iránti szerelme, vagy a világmindenség egységének szeretet/szerelme. [vajon élő emberi lény képes-e ezt a kritériumot teljesíteni? Mint szerelmi társ, stb.] József Attila maga alkotja meg, önmagának, olyan léptékkal mérve, hogy a biztos pont, ahonnan kiindul, nem holmi közönséges küszöb, vagy kapu; „Égítsten a lábam” – csak egy ilyen nagyságrendű pontja lehet a csillagmindenségnek az, ahonnan elindul, biztosan

elindul, mert nem tesz hozzá semmi olyat, ami ezt az indulást bármiben visszatartathatná: „elindulok az istenek /ellen”. Az/azok ellen, akik a világot ilyenre teremtették, akik akár az emberarcúak lehetnek, akik szabad akarattal az isteni képmásra teremtett magukat és társaikat ilyen életre kárhozzatják „ahol szeretni szégyen”, s ebben az ellen-indulásban már semmitől nem fél, nem szorong, mindennel leszámolt „a szívem nem remeg” – ott van már a letisztult tudás: „Magamtól tudom mi a jó”, s ennek birtokában számot vetve saját és mások helyzetével (a korral, amiben él, s korának emberszereplőivel) megpróbál harcolni valamiért, valami ellen, mely neki nem hozott boldogságot, de még a hétköznapi viszonylagos anyagi-emberi biztonságát sem. Rendkívül összegző az egész vers, az utolsó sor azonban a pusztulás lehetőségét is számba veszi. Mivel már mindent tud, a könnyű fehér ruha a biztos ponton álló, szerelmét megalkotott, mindenre elszánt, a tisztán induló harcos ruhája (is) lehet, de lehet a gyász színe is, mintegy a halálra felkészülve, annak lehetőségét sem kizárva indul. Vajon valóban a fizikai megsemmisülés felé menne? Vagy olyan harcra utal, ahol vagy sikeres költő lesz, és az égitestről olyan lökéssel tud elrugaszkodni, mely meghozza számára a költői elismerés mellett az anyagi biztonságot, vagy?... vagy a költészetet letéve közönséges halandóként él, ahol a fehér ruha a mindennapi megélés gondjaihoz való alkalmazkodás gyászának sugallata, és nem az élet tényleges végének gyászruhája?

A vers négy szakasza a felnőtt férfi metaforikus gondolatformálása, az első és az utolsó versszak akár közvetlenül egymás után is következhetne. A szappangolyótól (apja emlékének bevillanása? a szappan, mint a szappanfőző munkás fiának apja emlékét idéző tisztítószert, vagy csak úgy épp felmerülő szó... vagy mindegy, hogy mit ír, mert mindegy, mi az, amitől elindul a távlathoz, a távolságot adja meg a tól-ig) ugyan rendkívüli lépték az égitesten való fix pont, ám József Attila számára az egységes világegyetemben szabad a mozgás...

(Majd csöndbe fagynak a dalok...)

Majd csöndbe fagynak a dalok,
a hősiség eloldalog,
irgalmat kérnek a balog
és kapzsi szenvedélyek.
Ugye jobb, hogyha nem csalog?
És mert én úgyis meghalok,
azt se kívánd, hogy éljek.
1937. jún.

A *Majd...* és *Kiknek adtam a boldogot...* (melyből a *Majd* „lett”) előtt ez a vers hasonló hangulatú, közel azonos témájú. Szabad asszociációk hatására jött létre ez a vers is, „irgalmat kérnek a balog / és kapzsi szenvedélyek.” Miféle irgalomra van itt szükség? A gyermekkor elmúltával a múlt „halott” idő lesz, még akkor is, ha az emlékekben él. Ebben a gondolatsorban a töprengőnek különböző szélsőséges gondolatai vannak, az „És mert én úgyis meghalok, / azt se kívánd, hogy éljek.” irreális, általában a meghalás tudata minden felnőtt emberben ott van, a mindeneken tovább élés lehetetlensége szintén. József Attila töpreng, verset ír, inkább irkálgat. ... Életének felét már leélte, ezt valószínűleg tudja, hatással lehet ezekre a versekre ez a gondolat.

Nem tartom kidolgozott és befejezett versnek ezeket a darabokat; csak arra alkalmasak, hogy József Attila mindenároni halálvágyát lehessen igazolni velük.

Az eztán/ezek után következő versben, a *Gyönyörűt láttam* címűben nyoma sincs ilyen gondolatoknak(!)

Majd...[*József Attila összes versei*, Bp., 1992, Századvég KönyvkiadóA kritikai kiadásra épül]*Majd eljön értem a halott,ki szült, ki dajkált énekelve.És elmulik szivem szerelme.A hűség is eloldalog.A csöndbe térnek a dalok,kitágul, mint az úr, az elme.Kitetszik, hogy üres dologs mint világ visszája, bolyogbennem a lélek, a lét türelme.Széthull a testem, mint a kelme,mit összerágtak a molyok.S majd összeszedi a halott,ki élt, ki dajkált énekelve. 1937. jún.*

(Kiknek adtam a boldogot...)[József Attila összes versei, Bp., 1954, Szépirodalmi Könyvkiadó]Kiknek adtam a boldogot,alvó arcukról éjjelente,mint a viharba került lepke,elrántatnak a mosolyok.Mert eljön értem a halott,ki szült, ki dajkált énekelve.Kitágul, mint az úr, az elme.A csöndbe térnek a dalok.A hűség is eloldalogs elmulik szivem szerelme.Kitetszik, mily üres dolog,mily világ visszája bolyogbennem, mint lélek, a lét türelme.Széthull a testem, mint a kelme,mit összerágtak a molyok.[Változata a Majd....]

A *Majd* című vers a legújabb kritikai kiadás szerint az időrendi sorrend darabja, mely a (Kiknek adtam a boldogot...) változataként van jelölve, hangulatában sokkal negatívabb hatású, mint kibővített változata. A sorok felcserélése nem hozza azt a hatást, amit az (általam) eredetinek tekinthető vers. Olyan ez az átszabás, mintha direkt arra a törekvésre szánták volna, hogy a lehető legrosszabbat sugallja a befejezése...

A „Kiknek adtam a boldogot” egy szerep működését mutatja, a családtagét, a költőtársét, stb.

Mindkét versben azonos szavakkal van felsorolva az én és világ kapcsolata, „Kitetszik, mily üres dolog, / mily világ visszája bolyog / bennem, mint lélek, a lét türelme” egyforma mindkét változatban. A „lélek, a lét türelme” azonban pozitív, bár itt a világ visszajaként, tükörképeként említi (az önmagába való visszatükrözés más kapcsolatokkal több versében előfordul.)

Gyönyörút láttam

Gyönyörút láttam, édeset,
elképzelttem egy gyenge rózsát.
Elbáméskodtam s rám esett,
mint nagy darab kő, a valóság.

Ám ez a kő is képletes.
A legjobb, ha mindent kimondok.
Igy oktatnak ügyeletes
és tanulságos napi gondok.

Lám, ösztönöm helyes nyomon
járt, amikor bejött az ember.
“Kikapcsolja a villanyom” -
ez zúgott bennem, mint a tenger.

A kés ott volt az asztalon
- éppen a ceruzám hegyeztem -
ha ezt az embert leszurom,
tudom, mindennel kiegyeztem.

El voltam keseredve. Hát.
Minden sötét és szomorú lesz.
Állat védheti otthonát;
hanem másfajta háború ez.

Fegyvert ragadni gyengeség:
megöl az ellenség és megver
s elszáll rólam a kedves ég.
Jogállamban a pénz a fegyver.

A hadviselés itt ma más.
A hős a kardot ki se rántja.
Bankó a bombarobbanás
s mint fillér, száll szét a szilánkjá.

Igy okoskodtam s jónapot
kivánva elhuzódtam oldalt
s este a nyájas csillagok
rámnevettek a teli holddal.
1937. júl.

Szokásos nap, ahol elképzelni, elbáméskodni lehet, aminek kellemes képét, hangulatát megszakítja a díjbeszedő érkezése. Hétköznapi gondjai vannak József Attilának – mióta a Szántó Judit-féle gondoskodás megszűnt, neki kell ügyelnie a számláira, a hétköznapi élet szürke történéseit kénytelen követni. Az elkeseredés érthető, nincs pénze, mégis a felmerülő lehetőség, „ezt az embert leszurom, / tudom, mindennel kiegyeztem” képzelgő és gyerekes, hiszen jól tudja, hogy a törvény lesújt, ha megteszi. A helyzet tudomásul vétele, a gazdasági mechanizmus gondolatai és a helyzet tudomásul vétele után visszazökken a nyájas csillagok képhez, melynek hangulata semmi levertséget nem jelent: „rámnevettek a teli holddal”.

Megjegyzem: ez a vers a *Tudod, hogy nincs bocsánat* utáni (!), a helyzet változatlan: akkor sem volt kenyérkereső munkája, most sincs, semmi világvége, önmaga-vége marcangolás nincs benne.

„Költőnk és kora”

Hatvany Bertalannak

Ime, itt a költeményem.
Ez a második sora.
K betűkkel szól keményen
címe: „Költőnk és Kora”.
Ugy szállong a semmi benne,
mintha valaminek lenne
a pora...

Hatvany Bertalan hosszú ideig volt emberi és anyagi támogatója József Attilának, e vers írása idején ő fedezi a Siesta-beli tartózkodást (teljes ellátást [melyben még a levelezés is benne van], valamint az ápolónő díját, aki József Attilához volt beosztva). A *Szép Szó* várja a következő József Attila-verset, a költő állapotának javulását szintén.

Kemény vers készül, az írás folyamatában azonban a K betűkre építhető keménység, keménykedés a címre korlátozódik. A kezdés első négy sora szinte a kézirat asztalra dobásával ér fel, mintha letenné, lecsapná a verset, hogy: na tessék, itt van, megmutatom, mit tudok. Aztán el is tűnik ez a szándék, megjelenik a jellegzetes József Attila-i gondolat: „Ugy szállong a semmi benne, / mintha valaminek lenne / a pora...” – az a por, ami egyszerre semmi és valami, a költemény része.

Ugy szállong a semmi benne,
mint valami: a világ
a táguló űrben lengve
jövőjének nekivág;
ahogy zúg a lomb, a tenger,
ahogy vonítanak éjjel
a kutyák...

Ennek a semminek sok alakja van, az elérhetetlen távoli hiányokat jelentő úr, és az egészen hétköznapi környezet mind beletartozik. A semmi soha nem semmi, abban vagy legalább valaminek a pora van, vagy az a valami maga világ, lebontva a hétköznapi részeiig; látvány- és hangingereivel együtt.

Én a széken, az a földön
és a Föld a Nap alatt,
a naprendszer meg a börtön
csillagzatokkal halad -
mindenség a semmiségbe',
mint fordítva, bennem épp e
gondolat...

Az egészen kicsitől indul tovább a kozmoszba: „Én a széken, az a földön / és a Föld a Nap alatt”. A csillagzatok börtönként viselkednek, ahogy az egész lét valahova tartozása is kötött; „mindenség a semmiségbe’, / mint fordítva, bennem épp e / gondolat...” a semmitől a mindenig jut el, és a mindentől vissza a semmibe. A gondolat képes megtenni ennek a fordítottját: azaz a semmiből a mindenségbe jutni – a teremtő, gondolkodó ember különleges képességei határtalanok.

Úr a lelkem. Az anyához,
a nagy Úrhöz szállna, fönn.
Mint léggömböt kosarához,
a testemhez kötözöm.
Nem való ez, nem is álom,
ugy nevezik, szublimálom
ösztönöm...

Az „Úr a lelkem. Az anyához, / a nagy Úrhöz szállna, fönn. / Mint léggömböt kosarához, / a testemhez kötözöm” egyik úr a másikhoz szállna fönn. De nem száll, hanem szállna. Nem azt írja, hogy fönn száll, csak feltételes módban beszél. A valóságkontroll azonban a saját lelkét a testéhez köti, mely nélkül a léleknek nincs bizonyított léte, érdeke tehát, és túlélésének feltétele, hogy „a testemhez kötözöm”, azaz megállítom a testnélküli lebegés felé vezető úton, a testet saját súlyával húzza le/vissza a valóságba. A zárásban egyértelmű a pszichoterápia hatása, annak szakszavát használja (az alantas dolgok magasabb, nemesebb szintre való átvitelét jelentené a szublimálás...).

Jöjj barátom, jöjj és nézz szét.
E világban dolgozol
s benned dolgozik a részvét.
Hiába hazudozol.
Hadd most azt el, hadd most ezt el.
Nézd ez esti fényt az esttel
mint oszol...

Ez egy különleges hatású versszak. Nem lehet tudni, valójában hol a valóság, hol a valós világ; József Attila hova hívja a megszólított személyt, vagy épp önmagát: „Jöjj barátom, jöjj és nézz szét. / E világbandolgozol / s benned dolgozik a részvét.” Mért ne sajnálhatná önmagát, mért ne sajnálhatná őt, magát egy külső szemlélő. A lélek titkaiban van mit szemlélni, elsősorban a személynek, aztán mindenkinek, aki ilyen-olyan úton beleláthat... az „E világban dolgozol” utalhat különleges, belső lélekmunkára, változások okozta krízis belső munkáira a lélekben. De lehet akár egészen hétköznapi értelmű... a „Hiába hazudozol.” kijelentés lehet külső személynek szóló, akinek szavait már nem hiszi el, de önmagának is mondhatja, hiszen az e

gyéni igazságok, emlékek is aszerint igazak vagy hazugságok, hogy minek a hatására idéződnek fel, példa erre a *Csak most...* című versben apja életsorsának aktuális megértése, amely azonban csak József Attila szerelmi érzésével átítatva lehet igaz és megértett történet; (ennek következtében az igaz válhat tévessé, vagy épp hazuggá, a megítélések közti beszéd hazudozássá...) A „Hadd most azt el, hadd most ezt el” az ürbe repítő, vagy épp a valósághoz kötő részek arányainak megtalálására biztat, felidézi a tényleges esti tájképet, lerakja a lélek termékeit, a valóságra fordul vissza. A történet önmagával oldódik meg, önmagából kap megoldást: „Nézd ez esti fényt az esttel / mint oszol...”, ezt a „megoldást” más verseiben is alkalmazza.

Piros vérben áll a tarló
s ameddig a lanka nyúl,
kéken alvad. Sír az apró
gyenge gyep és lekonyúl.
Lágyan ülnek ki a boldog
halmokon a hullafoltok.
Alkonyúl.
1937. szept.

A tarló, a lanka képe rendkívüli színorgiában vált a piros, a kék között; a véralvadás valós színváltozásait hordozza. A *Jön a vihar* című versben a „nyúl” szó már halmozottan előfordult: „S ameddig ez a lanka nyúl, / a szegény fűszál lekonyúl, / fél, hogy örökre alkonyúl.” – itt a természeti erőket túléli a környezet. „Sír az apró / gyenge gyep és lekonyúl” itt még nem fűszálról beszél, hanem csak gyenge gyepről. Az alkony sötét foltjait hullafoltoknak nevezi, az alkony megállíthatatlan, hiszen ez az utolsó szava a versnek: „Alkonyul”.

Mégis, ebben az utolsó versszakban, bár eliszonytató is lehet a vér és annak alvadó színeivel, a hullafoltok szó használata olyan, mintha a kezdeti K betűs keménykedést akarná a zárásba belevinni, és bele is viszi. „K betűkkel szól keményen / címe: „Költőnk és Kora.” – mert kemény akar lenni, mint a kor. A vers zárása ehhez a kezdethez alkalmazkodik, az alvadó vér színhatásában, az első négy erősen *lág*y képi sor után a táj boldog halmain mással nem is lehet ezt a rendkívüli és kemény hatást elérni, mint a hullafoltok emlegetésével.

(Folytatás a következő számunkban. A Szerk.)

KISS - SIMON MIKLÓS

A fogadás

Hej, micsoda hangulat vót abba a ceredi kocsmába . Ott e , még az árva gyerek is siratott örömben . Vagy lehet , hogy kacagott . Ki emlékszik már arra . Rég vót ’ . Igaz se vót ’ .

De csak igaz vót ’ , ha még máma is emlegetik , vissza – vissza sírják azokat az idöket . No , nem az asszonyok , az is igaz . Akkoriban a fehérség még nem járt iszogatni , de nem is dülöngélt a szesztől , mint mostanában . Oda – oda lopakodott egyik – másik az ura után , hogy „ – Gyüjjon má ’ haza kend , ne igyon többet ! „ , vagy csak leskelődött befelé az ablakon , oszt ha szerencséji vót ’ , nem kapott egy rendes pofont se . Szép idök vótak , no .

Egy teji kocsmánál nincs szebb látvány a kerek egy világon . Az maga a gyönyörűség . Az a zsvaj , az a messzi földre elhallatszó dongás , duruzsolás , döngicselés . Szebb zaj az a fülnek , mint a zene . Olyan szimfóniát még nem írt egyetlen zeneköltő se , mint a kocsmabúgás . A tótújfalusi fűrésztelep , a gypűsvögyi disznó karics , meg a falusi szalmafonó üzem együtt nem adott ki akkora hangoskodást , mint az a teji kocma . Huuú , az a sok tudományos ember egy helyen . Oszt beszé mindegyik egyszerre , próbálva túlkiabálni a másikat . Már ahogy közeledsz feléje az is milyen izgalmas , azt hiszed valamiféle marha nagy méhkahez érsz nemsokára . Oszt az is , ha belegondolsz , csak itt ember darazsak zümmögnek , zsongadoznak – bzzzmmm , bzzzüümmmm . Beszéjk azt a sok okosságot , bölcsességet , tudományos dolgot , megváltó igét . Micsoda falakat feszítő tudás , teljesítő képesség , munkakedv tud egyszerre bezsúfolódni egy szürke hétköznapon is , a hétvégéről , vagy ünnepnapokról nem is beszélve .

Mennyi akadémikus gondolat elhangzik , mennyi megoldás születik megoldhatatlannak gondolt problémákra . Hányféle munkát elvégeznek , mennyi szakmai bravúr születik , mekkora sport teljesítmények , rekordok , győzelmek sikerülnek . Felfedezések , találmányok pattannak ki a hűdenagy koponyákból . Pillanatok alatt feljutnak a Holdra , elröppennek új galaxisokra , megoldják a világbékét , teljesítenek egyetlen este három Ötéves Tervet kétszáz százalékra , kitermelnek négy bányányi szenet , visszaállítják a három tenger mosta dicsőséges határait (sőt , kitojják egész az Óceánig , leigázva a barbár nyugatot) , gyógyítanak , kuruzsolnak , hisznek , hitetlenkednek . No meg hát , férfi népről lévén szó , világra szóló szexuális teljesítő képességek derülnek ki , megy a csecserészs , farfogdosás , szoknya alá nyúlás , miegymás , de még a Csicsolinának is rendesen ellátják a szükségletit . (A művésznő filmjeit nézve érdemes lesz a férfi szereplőket is bámulásznyni , hátha valaki ismerős , ceredi forma tűnik fel a széles vásznon) .

A pulthoz szinte lehetetlen odaférni , akkora mértékű rendelés zajlik tömött sorokban meg összevissza . A korcsmárosné és férjeura úgy sereg – forog a kimérésben , mintha az új táncot , azt a rock and rollert nyomtatnák . Bor , sör , pálinka , málna szörp és jaffa hektó számra fogy minden este . Utóbbi kettő persze csak módjával , kísézőnek . Különleges márká nevek röpködnek a zsvajban : „ , matröz rumot , vegyi gyümit , szecsát , törkölyt , kisüstit , tripli szeget , zöldszilványit , fröccsöt , korsót , pikolót , munkást , kosútót , fecskét „ , meg a nehesség tudja miféle mámorító terméket kiáltanak egyszerre a csapos páros felé . Csuda – e , ha előfordul ekkora zsvajban , füstben (a tengeralattjáró nem csiná akkora ködös nehességet , mint a ceredi kocsmafüst vót) , hogy hébe – hóba felcserélődnek a rendelések . Minek úgy türelmetlenkedni , no . Egyszerre kérné mindegyik a mámorítót , de mingyá , azonnal . Hát magára vessen a paraszt , ha rum helyett kevertet kap , szecska helyett sligovicát , pikoló helyett korsót , ha nem tetszik má mehet is , mert erre felé reklamációnak helyi oszt nincs . Kocsmárossal haragba lenni , az maga a

sivatagi szomjúság önkéntes felvállalás . Aki emberfiára az egyszer meharagszik az akár jövő Karácsonyig is ott kiabálhat a tülekedésben , ha ózonlyuknak tűnne a füstben , akkor se venné észre .

A tetőpont , a csúcra járatás délután három órakor kezdődik , a gyári buszok megérkezésével . Innentől aztán csak fokozódik , emelkedik a hangulat egészen a bányász járat kiürüléséig . Közben betérnek a helyi mesteremberek , az Oskola , Költségvetési üzem , Téesz dolgozói , a Párt és a Tanácsháza funkcionáriusai , egyszerű munkások , parasztok . Végül is munkás – paraszt hatalom vóna , vagy mi a vereskakasos nyavalya , nem ? Öt órára összeáll az ulti parti és sakkjátszma a félemeleten . Ez kiemelt hely az italboltban . Négy lépcsőfok választja el csupán a nagyteremtől , de szellemiségében egyenesen Olümposzi magaslat a pórnép földszintjéhez képest . A négyfős ultipartiban maga a vébétikár elvtárs , az Oskola matek , fizika szakos tanár bája , a plébános atya és a helyi focicsapat intézője cserélgeti egymást kaszáló irányú forgással . Egyikük mindig talonban van , mint a letett lapok . Mellettük a sakkparti két helyi géniusza , a Megye Fogyasztóvédelmi Ellenőre és az ÁFÉSZ bérelszámoló hadakozik a sötét és világos bábukkal . Itt még a kibicek között is csak Párt tagok , munkásörök és falusi magisztrátusok , az erdőkerülő , halór , marhapásztor található . A kibicnek kuss van egyébiránt . Ez a csendparancs érződik is a kisterem decibeljein . Csak egyetlen vörös damasztfüggöny választja el a két helyiséget egymástól , de itt csend szaga van az intellektuális burjánzásnak . Kell is a csend efféle szellemi munkához kérem , ahol vezérek , királynők , lovak , futárok lépéseit kell irányítani parasztok között , hogy a piros terített rebetli kijátszását szubkontra mellett most ne is említsük . A játékosok nem vesződnek sorban állással kérem . Kortyolnak egyet a folyékony doppingból és már szalad is valaki a kibicelők közül pótolni a muníciót , amit persze soron kívül küldenek fel a félemeletre .

Hát így telik egy – egy délután estébe , s olykor éjszakába nyúlóan a ceredi kocsmában . Zajjal , füsttel , egyéb szagokkal és rengeteg mámorító folyadéknek az ember nevű gépezetbe töltésével , mely átszűrve aztán a néhány méterre csordogáló Tarna – patakban hirdeti a Párt és a Fizika anyag megmaradásáról szóló törvényét , le egész a Fekete – tengerig .

Azon a nyári napon is így folydogált a kocsmáélet és vele a sokféle nedű lefelé a gígakon , bele a gyomrokba , át májakon , veséken , már lepárolt állapotban tartálykocsikban útnak indulva az erekben , hogy végül az agyokban kössön ki , tudománnyá , bátorsággá , virtussá transzfórmálódva , az egyed számára az anyaméhet idéző , tartozom valahová ebben a világban megnyugtató , boldog érzésévé .

És azon a bizonyos napon , ilyen hangulatban , az általános eufóriában , délután 5 óra 17 perckor történt valami . Kifogyott a csapolt sör a hordóból . Persze minden nap kifogy az a sör az akós alumínium hordóból , sőt az is előfordul , hogy többször is kifogy és új hordót kell felütni . Most azonban ez a mindennapi eset – egy egyszerű hordócsere a pincében – az egész kocsmá és falu hangulatára meghatározó következményekkel járt . Úgyis mondhatnánk , hogy történelmi hordócsere történt . Két bányász ember , olyan izmos forma – persze nem a mai típus , a kigyúrt , kopasz , tetkós pirszinges , karikás orrú , kocsonyamasszával feltöltött agyalapi mirigyű – hanem olyan , aki munkában szikárosodott és szedte össze az erőt , kitartást és izomrostokat , szóval ezek jöttek éppen vissza a pincéből és panaszosan sóhajtoztak , hogy bizony majdnem kifogott rajtuk az a hordó és alig bírták megtartani , ahogy a gurítón engedték le a pincébe .

„- Igaz – e komám , ha nem kapom el , ahogy megindult az a hordócska , elütötte vóna a lábado . „
„ Úgy úgy , ahogy mondod haver . Most – e má ’ a doktoré kellene rohanni . Biztos összetörte vóna a térgyem kalácsát , vagy a combomot „

Már a tömegem haladtak át a csapszék felé , a megérdemelt ingyen söröcskéért , ami automatikusan jár a segítségért , amikor egymással beszéltek meg az esetet , kissé felmagasztosítva saját szerepüket . Egy náluknál sokkal vékonyabb kollégájuk mellett mentek el , amikor az nem állta meg szó nélkül ezt a nyavalygást

„ - Két híres erős legény . Tán csak nem nehezebb az a hordó egy teji csillénél ? Én bizony egyedül legurítanám . „

„ - Nagy a szád Girhes – mert bizony így hívták a vékony bányász embert , aki már négy adag decis vegyi gyűmin is túl volt ekkor alig egy óra alatt – csak azt ne mondd , hogy fel is kapnád egyedül a tejihordót !

„

„ - Nemcsak felkapnám , de elvinném hazáig is , ha utána megihatom ami benne van . „

Erre a kijelentésre már többen felkapták a fejüket és odafigyeltek a beszélgetésre . Felelőtlen hengegésnek tűnt első hallásra egy hordó sörrel sétálni egy kilométert . Aki azonban ismerte Girhest a munkahelyén – márpedig a két bányász bizony ismerte – az első kézből nem söpörte asztal alá a mondottakat , bármekkora képtelenségnek is hangzott . Ők nem is kezdtek el vitatkozni ezen , mert aki egy szénnel teji csillét képes egyedül eltolni , azzal azért csak módjával illik erő dolgában vitába szállni . Persze a többség nem ismerte a vékony ember munkahelyi virtusait – például azt az esetet , amikor egy liter pálinkáért megemelte a csillét úgy , hogy az lefordult a sínekről . Márpedig akik nem ismerték , látva a sovány t estét , a pálinkagőzös fejet , a meg – megbillenő járást , azoknak ez a kijelentés egyenesen nevetségesnek tűnt .

A sokaság szélén , a fal mellett állott egy kevély tartású , gögös képű ember , akinek a Picsogó vót ’ az egyik beceneve , mert képes vót ’ elsírni magát férfi létére , mint az asszonyok , ha valami nem a szája íze szerint alakult . A rendes nevi meg Bobec vót ’ , ezért mindenki csak Bobinak hitta a szemibe , mert hát ugye a Bobecre nem rímelve mégsem a Csarli . A Bobi nevű kutyák nem örültek ennek a druzsáságnak a faluba , sőt egyenesen kikérték , amikor keveredés adódott belőle . A háta mögött meg zsugori Picsogónak hitták , mert világhírű egy zsugori alak vót ’ . A kocsmába soha nem kért senkinek még egy stampedli málnaszörpöt sem , de még magának se . Képes vót ’ órákig egy pohár vízzel a kezibe ott állni és hallgatni a sokféle beszédet . Nem is szólt az senkihez , mert még a szóval is zsugorian bánt , azt is sajnáta másoktól . A hüvelyk és mutató ujjai mindkét kezén folyamatosan dörzsölték egymást – tán még álmában is - , a forintocska nemzetközi jelét mutatva a világnak . Úgyis nézett ki , ahogy a zsugori emberek kinéznek . Hegyes orr , fákószürke apró szemek , elálló fülek , vékony száj , az összeszorított pofájába meg acélfogak váltakoztak az eredetivel . Szép fogra sajnáta a pénzt , pedig , ha valaki , ő megengedhette vóna még az aranyfogat is magának . „ Összekarcológyik , minek az ? „ mondta , ha felvetették neki . Több pénzi vót ’ , mint az egész kocsmának együtt , de hát azért vót ’ zsugori a pizok . Állandóan a pénzen járt az eszi . Most is azt számolgatta , hogy máma öt üveg sört és öt felest spórol meg legalább , de ha nagyon elengedné a haját hetet is megihatna . No most aztán , hét sör és hét feles ára mehet szépen a Takarékbba , mert ott szaporodik ám , egymás mellett a sok apró forintocska . Táncoztak a szemi előtt azok a szaporodó foıntok és má ’ éppen beleszédült a gyönyörbe , amikor meghallotta a hetvenkedő kijelentést . Girhes éppen hergelte a két megszólítottat :

„ - No , fogadni nem mertek haver , mi ? „

„ - Nagy a szád Girhes , de amilyen megátalkodott vagy te elgurítanád hazáig is azt a hordót .” – próbált kitérni a kihívás elől a két bányász .

„ - Aszonta , haza viszi , nem guríttya . „ - hallották a fal mellől a közbeszólást , melyen mindenki megrökönyödött , hiszen olyan történt , ami még soha : a Bobi szólalt meg és közben még a szokásosnál is jobban kihúzta magát . Mert ez olyan hegyesen járt ám mindig , hogy szaros pizskavassal se lehetett felérni az orra hegyit .

„ Jé , a Bobi ! „ - tátotta el a száját Girhes meglepetésében , de aztán odavágta : „ - Azt mondtam , amit mondtam . Elvinném egészen hazáig . „

„ - Olyan ember mé ’ nem született a világon se Girhes , aki egy teji hordót elvisz egy kilométerre , oszt egyszer se teszi le . Csak hengegzs a sok pájinkátó ’ .”

Ez már sértés volt a javából ,még ha reális elemzésnek is tűnt .

Girhesnek ilyenkor bizony már gyakran eljárt a keze és kiosztott néhány pofont , de valószínűleg a meglepetés hatása miatt , most csak szavakkal válaszolt .

„Hát akkor fogadjunk Bobec . De a végén picsogni fogsz , mint ahogy szoktál . Vagy lesz , ahogy vót . Vagy máshogy . „ Ezt a bölcselkedést akkor szokta kezdeni mondogatni , amikor már bőven akadt a fejében a pálinkából . A lerészegedő Girhest jól ismerte a Bobi fiú , akit csak azért nem Dzsokinak becéztek a természete alapján , mert a Dallas – t még nem játszották akkoriban , meg tévé se nagyon vót ’ a faluban , csak a mozi . Bár soha életében nem fogadott még , mert az ugye kockázattal jár , de ez az alkalombiztos bevételnek tűnt . Sok kis forintocska táncolt a szemi előtt , amit holnap má ’ vihet is az asszony a Takaréka befele . Úriember ugye biztosra nem fogad , de a Bobec minden vót ’ csak úriember nem . Akkora a kísértés a biztosra , hogy ezt nem lehet kihagyni . Már csak a tét nagysága a kérdés . Azt azonnal végig gondolta a számító szürkeállománnyal , hogy kicsibe nem érdemes , nagyba meg nem tud , mert ez a Girhes egy csóró iszákos , akinek csak fizetés meg előleg napon van pénze . Ekkor már az egész kocsmá népe őket figyelte és a szokásos zshivaj is elhalkult .

„ – Oszt miből fizeted te ki azt a fogadást Girhes . Mer ’ én kicsibe nem adom . Mikor lesz neked ezer forintod . Én azalatt nem szoktam fogadni . „ Ezt olyan flegmasággal mondta , mintha minden este Monte Carlóban rulettenne és dobálná az ezreseket a zöldposztóra . Girhest már elvakította a düh a nyílt , lenéző provokálás miatt . Elővette az aznapi fizetési borítékot és elkezdte számolni a százásokat , de a tartozások megadása után bizony nem maradt abban csak nyolc darab százás . Így ezt dobta a kötekedő Bobec felé .

„ – Nyócszáz , te Picsogó . Ennyi van . Ennyibe fogadjunk . „

„ – Süket is vagy Girhes , nem csak kapatos . Most mondtam , hogy én ezer alatt nem adom . Punktum „ – ez bölcs megoldásnak tűnt , ha már kimondta amit kimondott , bár nagy volt a kísértés a potya pénzre . A kívülállóak viszont kellőképpen lázba jöttek az ingyen cirkusz lehetőségétől és többen is bekiabálták „ ezen ne múljon Bobi „ , sőt gyorsan össze is adták volna a hiányzó kétszáz forintot , de ilyen horderejű eseményekhez má ’ irányításra vót ’ szükség . A fogadás híre az elfüggönyözött félemeletre is gyorsan felért , mert a hír már csak ilyen , ha szárnya kél . Nem ismer akadályt , repül a maga útján , megtalálja a hallgatóságát , a megfelelő füleket , s azokban áthaladva üllön és kalapácson elvégzi feladatát . Fajsúlyos hír volt ez . A súlyát mi sem jelzi jobban , mint az eredmény , amit okozott a félemeleten . Olyan történt ott , a vörös plüssfüggöny mögött , a ceredi Olümposzon , ami a kocsmá ötven éves történetében soha . Akkor sem , amikor a még zsupfedeles italozó teteje kigyulladt , vagy mikor a fél falu leégett a nagy tűzvészben . Sem amikor a németek , vagy mikor az oroszok vették birtokba a falut . A félemeleten kérem szépen félbeszakadt az ulti parti . A sakkjátzma is , de az nem akkora ügy . Vébéitkár elvtársnak kijátszható piros ulti volt a kezében és éppen durchmarsra nyúlt a talonért . A levegő is megállt a kisteremben az est lapja láttán . A kibicek egymást böködték , de egy pissenés se hallatszott . Ilyen lapoknál nem illik mozdulni se . Ekkor rántották szét a függönyöket és minden illendőséget nélkülözve hárman is betódultak egymás szavába vágva :

„ A Bobec ... A Bobi .... A Picsogó .... A szugori ..... A sóher .... „ Látva Vébéitkár elvtárs elkomorodó tekintetét végre csak kinyögte egyikük , vagy lehet , hogy mind a három egyszerre : „ Fogadott . „

Vébéitkár elvtárs még a biztos piros ulti és a bizonytalan piros durchmars kockázatának hatása alatt nem értette meg azonnal a lényegét . Mert , ha azt kiabálták volna , hogy : - „ Tűz van , tűz van ... „ , arra egyszerűen csak annyit mond , mint tizenöt éve : „ – Majd eloltják . Ne zavarjanak az elvtársak . „

„ A Bobec ! Fogadott . Az . Fo – ga – dott ... „ – még egyszer rápillantott a kezében tartott lapokra ,

vágyódva gusztálta kicsikét, behunyta pillanatra a szemét, mint, aki búcsút mond valami soha vissza nem térőnek, valami megismételhetetlennek, ami jó az ember életében, majd bedobta középre: „– Passz, elvtársak. Ezt meg kell néznünk. „Mire leértek a nagyterembe nagyjából eldöntött kérdés lett a fogadás ténye. A kívülállók összedobták a hiányzó pénzt Girhesnek és a fogadás részletein kezdtek vitatkozni. Vébéitkár elvtársnak azonban utat nyitottak, aki most testközelből vehette számba a történéseket.

„– Miről van szó, elvtársak? „– kérdezte a hatalom helyi megszemélyesítője. Egymás szavába vágva adták elő a fontoskodó kívülállók – jó pontot remélve későbbi ügyeik elbírálásához – a lényegyet. A Girhes és a Bobec fogadott abban, hogy a Girhes egészen hazáig elvisz a kezében egy hordó teji sört. Ezer forint a tét. A Girhesnek nem vót ’annyi pénze, de összedobták neki a többiek. Maga Bobi fiú kezdeményezte a fogadást. Girhes akár tízezer forintba is fogadna, de a Bobi nem hajlandó, mert azt mondja, úgy se tudja majd megadni, ha veszít, márpedig veszíteni fog. Vébéitkár elvtárs azonnal kézbe vett az ügy intézését. Hiába, no, ezért van szükség vezetőkre. Amikor a pórnép tudományának fogata megáll, a tekintély önsúlyával is képes átlendíteni annak kerekét az előtte tornyosuló problémakupacon.

„– Tízezret is fogadnál Girhes elvtárs. Tudod, az nagyon sok pénz. Azért házat lehet venni. „

„– Tízet is. Tízet is, ha vóna. „

„– És te Bobec elvtárs? „, belenézett a fakó, pénzsóvár szemekbe. „, Te is állnád a tízezret? „

„– Állnám. Állnám én. Az má ’rendes suska „–és mindkét kezén, ujjait dörzsölésze mutatta a nemzetközi suska jelet. „ – De ennek sose lesz annyi pénzi. „

„– Meglátjuk Bobec elvtárs. Meglátjuk. „, Vébéitkár elvtárs alapvetően humoros ember vót ’, mégha a pozíció, amit birtokolt nagy komolyságot is igényelt. Bár ekkora pénznek a fele se tréfa, de ő is ismerte a nemzetközi méretű zsugoriság helyi megtestesítőjét, s nem vót ’ellenére a verseny kiváltotta többlet adrenalintól felajzott zsugori természet tanulmányozása.

A kívülállók folyamatos bekiabálásai a tömeg megosztottságára utaltak, ami természetes állapot forradalmak és fogadások esetén: „, Tízet Girhes, hadd sírjon a Picsogó. „, „, Összedobjuk azt a tízet Girhes koma, csak táncoltasd meg a zsugori fajtáját. „, „, Rámegy a gatyád is Girhes, oszt picsoghatsz te is. „, „, Ebbe beletörök a bicskád te szájhős. „, és hasonló vélemények hallatszottak ki a mindnagyobbá váló zsivajból. Muszáj volt a tekintély hangján véget vetni a fokozódó fegyelmezetlenségnek.

„– Csend legyen elvtársak! Csend legyen! „– dörrent el Vébéitkár elvtárs. „– Komoly dolog ez, ha nem is tréfa. „, Amikor alább hagyott a zaj azonnal szögezte lefelé a szabályokat, meg a lehetőségeket. Mert szabályok ugye azok, mióta egy meg egy mindig kettőre jön ki, kellene az ügymorálhoz. A lehetőség pedig mindaddig fennáll mindenki számára, amíg a Párt és az Egyház megengedi.

„, Hónap igényelünk neked lakás kölcsönt Girhes elvtárs. Tízezerért. Ha veszítesz abból megadod. Hónap este ugyanitt, ugyanekkor – ránézett a Vosztoz aranyozott karórájára (rosszakarók szerint valódi arany az imperialista nyugatról) – öt óra harminc ötkor a tízezer itt lesz a pulton „– mutatott a söntés felé. Hatalmas üdvívalgással köszöntötték a körülállók a fogadás megkötését és miközben megindultak kifelé, a pince irányába megkezdtek a kisebb tétben történő fogadásokat egymás között is. „, Ötven forint a Girhesre. „, Százat, hogy a Picsogó röhögni fog. „, Itt egy ötvenes komám, a zsugori vicsorgóra. „, „, „, és mindenki fogadott valakire. Még olyan is volt, aki – kihasználva a fórum kínálta közfigyelmet – a Megbonthatatlan szovjet – magyar barátság örökérvényűségére tette volna a vagyonát, de ezt a tétet diszkvalifikálta Vébéitkár elvtárs, ellenvélemény hiányában.

A pince lejáró előtt tornyosultak az alumínium sörös hordók három emelet magasra rakva. A start helyet nyilvánvalóan itt fogják kitűzni, annál is inkább mivel Lali (anyakönyvezve Lajos), a téesz földmérő specialistája is a helyszínen tartózkodott. „, Csak nehogy úgy jelöld ki, te Lali, mint nekem a háztáji határomot. „, „, „, meg nálunk a házhelyet „– hallatszott néhány minősítő bekiabálás.

Amikor a zsvij kezdett elhatalmasodni Vébéitkár elvtárs újra csendre intette a megjelenteket . Hiába , no vezetés nélkül a nép olyan esetlen , mint a repülő bagoly a kelő Nappal szemben .

A szabályokat ugye le kell cövekelni , mint a lagzis sátrat , mert a szabály az szabály . Ami nem szabály , az szabálytalanság . „ Vegyetek le a földre egy hordót elvtársak . „ , mindjárt neki is ugrottak vagy hamincan , hogy egymást majd fellökték , a hordók meg épphogy csak nem dőltek szanaszét . „ No , Girhes . Készen állsz – e ? „ – Vébéitkár elvtárs olyan magabiztosan irányította az eseményt , mint a Majka kutya az úrhajót a Holdra , vagy a kis Majka gyerek a celeb énekes műsorokat . „ Elluska elvtársnő drágaságom , hozzá mindenkinék azt , amit inni akar , a hétszázát . A vesztes fizeti a kört és azt is , amit a végén iszunk . „ Hatalmas üdviválgás köszöntötte az önzetlen felajánlást . Az első adagot Girhes kapta majd a Bobec , aki változó mimikával (egyestől a tízesig a tízes skálán , röhögéstől picsogásig) kísérte az eseményeket . Végig futott a szájában a nagy győzelem íze és olyat gondolt , amit korábban sosem : költötte előre a pénzt . A lányának vesz egy babát , az asszonynak meg egy pettyes surcot . Mióta rágják a fülit érte . Ez vót ’ az első gondolat , de menet közben gyorsan fékezte a pocsókolást . Nagy má ’ az a lány – három éves – mingyá eladósorba kerül , minek az a baba . Az asszonynak meg ott van a régi pettyes surc , ami a nagyanyjáié vót ’ , jó még az . Berakja inkább az összes forintocskát a Takaréka oszthadd fialjon csak újabb forintocskákat . ” Hööh „ még fel is röhögött hangosan , ahogy elképzelte a tízezres fialást . De aztán hirtelen az jutott eszébe , hogy mi lesz , ha ez a Girhes mégis haza viszi azt a teji hordót . Azonmód úgy elfehéredett , de a szívi is megállt egy két pillanatra . Nem , nem . Az képtelenség . A világon sincs olyan ember , te Bobi – nyugtatgatta magát és a bekiabálásokból is azokat sikerült kiszűrnie , amelyek az ő győzelmét ígérték . „ - Micsoda suska komám . Egy óra alatt micsoda suska . „ , Hinnye , de meghízik az a betétecske a Bobecnak , be se fér a Takaréka . ” Erre a megjegyzésre még el is mosolyodott a Bobi gyerek , olyan vidám képkockák ugráltak a szemei előtt .

Girhes nem gondolkodott ennyi felé . Őt olyan sértés érte , amiért már széttépte vóna ezt a gübbedt patkányt , ezt a bányát belülről sose látott paprikajancsit , ha nincs ez a fogadás . Ez lesz az ő nemes bosszúja , mert ha beledöglük , akkor is hazaviszi azt a nyavalyás hordót söröstől , mindenestől . Adüh megtriplázta az erejét és annak ki kell tartania , ha addig él is . Egyhúztomra bevágta a deci vegyes pálinkát , az ötödiket amióta a kocsmába betért és odavágta a poharat a zsupori képű elé , hogy ezer darabra hullott szét . Azzal a lendülettel már nyúlt is a tömeg közepére elhelyezett hordó felé , de Vébéitkár elvtárs megállította . „ – Csak lassan a testtel Girhes elvtárs , csak lassan . „ A tömeg már hurrogott , megkezdte a szurkolást , nehéz volt csendre inteni , pedig muszáj volt a csend , hiszen a legfontosabb kérdés még hátra vót ’ , nevezetesen a szabályokban történő megállapodás . De Pártitkár elvtárs úgy vezényelte a játékot , mint egy krupié . Szakszerűen , elegánsan . „ – Úgy vedd fel azt a hordót , hogy ha elhagyta a földet legközelebb már csak a portádon érhet megint a talajra . Akkor te nyertél Girhes elvtárs . „ A Bobec erre a kijelentésre elsárgult , mint a szerencse patkó , amikor a ló rálép . „ - De , ha a kapu előtt leteszed , a földhöz ér , vagy elejted , akkor a Bobi nyert . „ Ez visszahozta a színt a győztesnek megemlélt pofájára , de a szájzár még nem bírt kiengedni az izgalomtól . A vasfogak mágneses deit idézően záródtak a pofazacskóban . Pedig szólni akart , szólni ám nagyon , hogy időre kellene vinni azt a hordót , öt perc elég is lenne arra a kilométerre , meg , hogy megállni se volna szabad , futni kéne azzal a hordócskával , mosolyogva , közben valamilyen mozgalmi nótát énekelve , nemzeti dalt szavalva , mert csak így érvényes ám az a fogadás , de már elkésett . A kikiáltó képzeletbeli kalapácsa lecsapott , senki többet harmadszor és kezdődhetett a produkció .

Girhes forgatta kicsit a földön azt a hordót , még nem emelte el . Kereste a fogást rajta . Mindkét végén van ugyan pereme , de nem olyan egyszerű azt megmarkolni . Száz kiló , mit száz kiló , egy mázsa lötyögő lé van abban , ami minden mozdulatra billen , hintázik és ránt egyet a cipelőjén . Az erő önmagában nem

elég ahhoz , rutin , ész is kell , mert egyetlen rossz mozdulat és máris kiugrik az ember kezéből , vagy magával ránt a gravitáció nevű huncutságnak engedelmessé . Girhes jól tudta ezt , nem először bajlódott vele . Jól tudta , ha rosszul veszi fel már vége is a fogadásnak és megszegyenül itt a kocsmá előtt . Amikor fogást talált rajta , összeszorította a fogait és felrántotta a hasához . Ennek is megvolt az a veszélye , hogy akár hanyatt lökheti a lendülő folyadék , ha túl hirtelen rántja fel . „ Meg vagy piszok , enyém vagy „ morogta az orra alatt , amikor végre megállapodott a söröcske és ő stabilan állt a lábain . Ezer lépés józanon , ezerkétszáz kapatosan és ezzel a súllyal lesz ezeröttszáz is , de lehet , hogy kétezer , vagy három . Az elsőt megtette és lassú csoszogással , hogy a lábát el se bírta emelni a talajtól , a másodikat is . Ugye minden út az első lépéssel kezdődik . A tömeg hurrázott , óbégatott , kurjantott , a versenyszellemtől és egyéb serkentőktől lelkesülten . Elindultak hát előre , a hordó , Girhes , Bobec és a szurkolók , a kocsmá népe . Felülről nézve , ha egy Ufó éppen arra járt volna , azt láthatta , hogy a ceredi kocsmából egy hangyaboly elindul , lassan ráaraszol a Felszabadulás útra és azon halad felfelé , a falut lezáró sorompó , azaz Csehszlovákia irányába . Fentről jól kirajzolódott a Tarna – patak vonala , mellyel párhuzamosan , de a folyásirányával ellenkezően húzódott az útirány . Ha lejjebb ereszkedik az az Ufó láthatta a bolyközépén nyíló rést , melyben egy apró hangyácska cipel valami nehezét és , ha hall is az az Ufó bátya , hát hallhatta az éktelen , érthetetlen ordibálást , mely a jelenetet kísérte . A hangzavarra mind többen összegyűltek , asszonyok és gyerekek is . Látva a hordót cipelő emberhangya mozgását , erőfikéjtését lehetetlen vállalkozásnak tűnt a célbaérés . Nyolcszáz méter egyenesen előre a Felszabadulás úton , majd az Iskola után jobbra még kétszáz méter , irdatlan távnak tűnt száz kiló lötyögő sörrel .

Girhes azonban másképp gondolta . Miután úgymond pályára állt , biztos volt a dolgában és a sikerben . A súlyt bírja , a többi csak kitartás kérdése . Márpedig , ha valamiben , hát abban ő jó . Nagyon jó . Lépés lépés után . Ezer , kétezer ? Mindegy . Csak lépnie kell . Láb a láb után , a világ legegyszerűbb dolga ez . Még ha csoszogva is , a földet suskolva , csak tenni egymás után , balt a jobb , jobbat a bal után , megállás nélkül . Mert megállni nem szabad , ezt tudta . Tudta jól , ha megáll , nem bír újra elindulni .

Bobec a kezdeti kint , az indulás nehézségeit látva szintén biztos volt saját sikerében . A suska zsebben , vagyis a Takarékbán , könyvelte el boldogan magában . Aztán később be – belopózott a bizonytalanság kesernyés íze a győzelem finom aromájába . Mert ahogy haladt előre felé ez a Girhes , ez a gubbedt herezacskó , ugyan patakokban folyt róla a verejték , szinte összezsínálta magát kínjában , de csak ment és ment csúsztatva a lábait , elérte a Tűzoltószertárt , majd az Iskolát is és akkor már felrémlt neki a vereség lehetősége . Az Iskolánál már folytak a könnyei , hisz ezért volt a neve Pícsogó , így próbált a lelkére beszélni :

„ – Jaj Lacikám (még az életben nem hívta a vezeték nevén , eddig csak egy Girhes volt , amit szinte köpve mondott) , beleszakadsz abba a cipekedésbe . Megszakítod magad . Leszakad a veséd , nem ér annyit drága testvér . (testvérenek még senkit nem szólított soha) . Girhes persze se nem látott , se nem hallott . A külső világ megszűnt számára . Araszolt előre a megkezdett úton rendületlenül . „ – Tedd le nyugodtan barátom (csecsemő kora óta nem volt barátja) , nem kell megadni csak kilencezret , elengedek neked egy ezrest . „ Ez nagy szó volt tőle , s később még inkább , ahogy adta alább nyolc ezerre , hétre , hatra , s száz méterre a céltől már csak kétezernél tartott . „ – Pihenjél kicsit legalább lelkem . „ próbálkozott tovább , abban reménykedve , ha megáll , nem képes újra elindulni . Ekkor már patakokban folytak a könnyei , nem tudott mit tenni . Az egyik izzadt , mint a ló , a másik böngött , mint egy óvodás . Folyt az ember lé kifelé az anyaföldre . A tömeg , amely folyamatosan szaporodott és mind hangosabb lett , az esélyek alakulása alapján tette a megjegyzéseket , vette célba Bobecet . „ – „ No Bobi , búcsút inthetsz a suskának . „ „ – Pícsogó , nézd , hogy folyik a könnye . Oda a suska te zsupori disznó . „ Voltak ennél

csúnyább beszólások is , mert a tömeg magát szórakoztatta , miközben egyre közeledett Girhes házához . A cél előtt száz méterre aztán egy kátyú majdnem eldöntötte a fogadást , visszahozva a szint Bobec arcába . A súlyt cipelő Girhes nem vette észre az alattomos mélyedést , megroggyant amikor belelépett , oldalra billent és majdnem kiejtette a hordót a kezéből . Majdnem . De csak majdnem , ami ugye a még sem . Végül sikeresen ráfordult a kapujukhoz vezető bejáróra – ekkor már hurrá kiáltások , a győztesnek kijáró vastaps , közös , több száz torokból hangzó visszazámlálás hangzott : tíz , kilenc , nyolc . . . – majd a kapuhoz érkezett , ami viszont zárva volt . Girhes nem teketóriázott , azzal a lendülettel , ami erőt adott még az utolsó méterekhez a léckerítésnek vágta a hordót , mely könnyedén átszakította a korhadó fát és már az udvar területén landolt .

Picsogót ekkor már senki se látta , eltűnt a tömegből . Valaki volt olyan előrelátó és magával hozott egy hordónyító kulcsot , amivel azonmód megcsapolták a fogadás tárgyát . A felrázott szénsav az egekig csapott és habbal lett tele minden közelben lévő embertest , férfi , asszony , gyerek válogatás nélkül . Girhes pedig a nyílásra bukott és csak itta , itta , döntötte magába megállás nélkül a finom nedűt . Hát ilyen a győzelemittas ivó , a megérdemelt jutalom elnyerője .

Hogy meddig tartott a győztes ünneplése , hány liter alkohol fogyott közben , azt el lehet képzelni . Girhest a vállukon vitték vissza a kocsmába , hiszen a lábán nem is igen tudott volna visszamenni . Aztán , hogy mi lett a pénzzel , megadta – e a Bobec , ő maga , hogy élte túl , arról sokféle mendemonda hallik . Persze az ilyenek túlélnek mindent . Néhány évvel később , (tízzel , hússzal ?) amikor elkezdték játszani a Dallast a tévében pár rész után már nem Bobizták többé a faluban és a bányában sem , hanem új becenevet kapott . „Ott jön a Dzsoki . „ mutattak rá , mikor égbe meredő szemekkel , rátarti büszkeséggel elhaladt valamerre . A Bobi nevű kutyák így megnyugodtak a faluban végre , visszakapták becsületüket , nem kellett szégyenkezniük többet , ha valaki szólította őket .

JANESKÓ GYÖRGYI**Bazsó**

A kisfiú állt a kapuban. Hatalmas cumi takarta el az arca egy részét. Két kézzel kapaszkodott a kerítésbe. Apró léptek surrantak, óvatosan, halkan, hogy meg ne sértsék az utca csendjét és elrejtse tulajdonosa titkát.

- Bazsi! Bazsóká! Kisfiam!

Fiatal, gyermeknek tűnő asszony szűrte a szavakat fogai közt, halkan, guggolva, az arcát a kerítésen át kukucskáló gyermek arcához szorítva. Kezével igyekezett megérinteni a kis orrcimpákat, a buksi fejcskét. Úgy simult az anyai tenyérbe a gyermek, mint pihe puha kotlós tolla alá a kiscsibe. Ajtó csapódott, az anya megrezzent, hirtelen elhúzta a kezét. A kisgyermek hangosan sírva fakadt, a mézédés dédelgetést követelve.

- Takarodj innen! Takarodj te kurva, mert rád eresztem a kutyákat! Takarodj az anyádhoz, ide ne merd tolni a pofádat még egyszer! Megmondtam, hogy ne keresd a kölyköd!

Hatalmas termetű férfi szórta szitkait, pattogott a kavicsoson a düh, az asszonyhoz vágva a félelmet. Futott is szegény, de még susogott halkan gyermekének, mint a nádi szél!

- Minden reggel gyere ki, amikor mennek tanulni az iskolások! Én is itt leszek.

Futott az asszony, vitte magával szigorúan hátrakötött copfjában a reményt. Vissza-visszanézett. Bazsó már nem sírt. Kapaszkodott tekintete az anya illatába, érintésébe.

Másnap reggel, amikor a diákok kiabáltak, iskolatáskával birkózva riasztották a macskákat az útszélén, Bazsó már a kapuban álldogált. Az apja azt hitte, a gyerekeket nézi, és benn szürcsölte a kávéját. Az asszony kis termete beleilleszkedett az iskolások alkotta mozaikba. Kezében csokoládé, igyekezett a kapu felé. Gyorsan lehajolt a gyermekéhez, a kapu tömör vaskalodája most eltakarta. Benyúlt feljebb a keskeny réseken és megsimogatta a fia arcát. Apró érintések, szuszogások jelezték, a túloldalon fogadja valaki az anyai szív közeledését. Az édesség éppen átfért a cirádákon..

- Holnap is eljövök. A csokit dugd el és úgy edd meg, hogy apád ne lássa. Holnap is jövök.

Gyorsan felegyenesedett, és újra az iskolások közé olvadt, mint a cukor a tejbe, megfoghatatlanul.

Bazsó elbújt a ház sarkánál. Majszolt elégedetten. Beburkolta az anyai hajszálaból font fészek melege, vérének pulzálása, ölelő szavai. Közben a bokrok ágai közt fecsegték a verebek, ki tudja kinek adva igazat.

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Illatokból

voltam, és vagyok, ok a gagyog,
zöldfűlű, tükröm mondta, -ja,
... most és mindörökké,
újra feldolgozott,
hulladék,
és újra,
gyarló hatalom lomja, tette,
csak széttúrom a halmazt,
és szétdobálom,
kimagzott, és mind felmagzott,
szél, szél, szélre,
újra újra hasznosulok,
mutató,
azt hiszem, mert anyagi tudásra
nem bízhatom, az újjászületést

ha karma vár rám, ha-vár-ia

*

érezem, bennem a világ,
rejtőzhetek, zsombékosomba,
nádasaimba jézusi halaimhoz,
életfám belül
koronává bomlik hozzád,
ágamról, hogy felérjelek,
fel, maholnap

majd, ha a pilláid nyílnak

*

évszakok váltanak hangot,
szélorgonáikra hangoltak
napjaink, hogy
milyen időt számítunk, mindegy

mert illúzió, szellemi játékunk,
isteni

Itatóspapírra

valami eltűnt
észre sem vettem
szerettem
a gyöngybetűk között
a szálkásakat
hangulat
a meleg színekből
a fagyottakba
vagy a ködökbe
ha nyári záporosó
áztat ősz lombokat

csoszog a sarkam
kezem már portalan
összegzem
mit nem láttam
nem hallottam
tintám pedig kiömlött
ő vert vissza
minden képet
róla se meséljek
hogyan zárta a világ
ritkán ment
mindig öl
merre repüljek

amiről beszélhettem
egy maroknyi rózse
hogyan hoz világra
partokat
nem tudom
tüze pattog
szó nélkül világtalan

körzésem
pólusok közé zavarodtak
nincs Ararát

BEMUTATJUK**A fényképek elé...**

A nevem Pásztor Péter. Ipolyságon születtem, jelenleg is a határ menti kisvárosban élek. A fotózással mintegy öt évvel ezelőtt a munkámból kifolyólag ismerkedtem meg. Jelenleg a Felvidék.ma szlovákiai magyar hírportál munkatársa vagyok. Újságíróként és szerkesztőként dolgozva a munkám szerves részévé vált az események megörökítése. Kölcson fényképezőgépen tanultam meg a fotózás alapjait.

A rendezvényekre fókuszálva a környezetünkben lévő megbúvó rejtett kincsekre is felfigyelek. Megörökítem őket. Részben azzal a céllal teszem mindezt, hogy megmutassam másoknak, mi minden vesz minket körül. Objektíven keresztül mutatom be, milyennek látom a világot, az életteremet.

Lencsevégre kerülnek tájak, épületek, a környezetünkben fellelhető csendéletek. Külön örömmel kutatom, s örökítem meg a koncerteken „ottfelejtett” hangszereket. Az utóbbi időben emberek is megjelennek a felvételeken, bár többségük a csendéletet részét képezik.

Számtalan felvételemen szülővárosom valamint az Ipoly menti táj jelenik meg. Kirándulások, tanulmány- és szolgálati utak során is lefotózom a táj szépségeit, a környezet egyedi és különleges mozzanatait.

2016-ban több kiállításon is bemutatkoztam. Márciusban nyílt meg az ipolysági MyHont Café irodalmi kávézó emeletén Jarmila Šiškovával közös kiállításunk. Május elsején az Ipoly mente profi művészeit és műkedvelő művészeit felvonultató Ipolysági Májusi Szalonon jelent meg három fotóm. Majd Jarmila Šiškovával közös kiállításon, május folyamán a nagytúri kultúrházban voltak láthatóak az alkotásaink.

Fontosnak tartom az önképzést. Részt vettem fotós szakemberek által vezetett nyári fotós táborban. Fotópályázatokra is jelentkeztem. A Magyar Közösség Pártja Szülőföldem, Felvidék című fotópályázatán két ízben, 2015-ben és 2016-ban is részt vettem.

A Börzsönyi Helikon hasábjain megjelenő fényképekkel igyekeztem hűen bemutatni a művészi látásmódomat. Az objektíven keresztül én így látom a körülöttem lévő világot ...

SZABÓNÉ BABIK ERZSÉBET**Kicsi autistám!**

Kicsi autistám, nehéz ez az élet!
És, hogy mi lesz veled, én naponta félek.
Sok-sok erőt kérek tehozzád és néked
utadon, angyalod lehessen, míg élek!
Gyönyörű-szép gyermek, lassan felnősz nékem,
az élet értelmét, lám veled átélem.
Lehetsz mégoly más is, mint a többi gyerek,
nekem így vagy tökély, nekem így vagy remek!
Édes, kis-virágom, fénylő napsugaram,
úgy ragyogsz szívemen, színed fehér-arany!
Mindennap csak veled lehet mindig kerek,
szeretlek, te drága, autista gyerek!
Szébb vagy a felhőknel, szébb a kék egeknél,
ó, bár mindig csak itt, csak velem lehetnél,
de mivel te szél vagy, jöttél és elmehetsz,
ajándék minden nap, ajándék életed.
Szívemből éledtél erre a világra,
melletted oszlott fel a lét bús homálya,
csillagra gyújtottad életem sötétjét,
s világos lett tőled, mint nappal, a kék ég.
Édes autistám, vigyázzlak, míg lehet.
Érezned kell azt is, anyukád mily szeret!
Érted remeg szívem nappal és éjjelen,
ezért kérlek téged, hogy fogadj szót énnekem!
Nem adjuk fel harcunk, küzdelem az élet,
csatákban telnek el felettünk az évek,
s a háborúnk, bizony áldozatokkal jár,
hol neked, hol nekem, de érezzük, hogy fáj.
Mégis hősök leszünk, az élet hősei,
kiknek életútját könnycsepp szegélyezi,
s lehet, hogy elbukva, mégis oly emelten,
egymásért maradunk örök szerelemben!

HAÁSZ IRÉN

Éjszakai járat

...nem félni már,
csak eltűnődni,
széthullt bizalmat egybeszőni,
csak rakosgatni össze újra
riadtan
jog hitébe bújva,
illesztgetni, mint
tört cserepet
a megállóban igyekezett
a busz sofőrje,
aki látta
felszálláskor a kosarába
simulni a kék mázas kancsót.
A darabkák
nagy része megvolt,
de csőstül szakadt rá a mennybolt
az asszonyra, kit
gyúrt kopaszok
eltorlaszolva hátsó ajtót
előbb lökdöstek,
majd míg sírva
kérlelte őket hagynák békén –
lelkét, s kancsóját összetörve
kirabolták
durván röhögve.

Penge is villant!

Esti járat...
Utas alig, az is beszárad
saját kis magány-gubójába,
strucc módján
feszeng ültében mindahány.
Fülek és szemek tágra zárva...
Le is pattantak,
nyomban, amint
megállóban az ajtó kinyílt...
A kopaszok is elinaltak,
és tükrében a buszsofőr
észlelte a megroskadt nőt,
kosarát is,
ami kidőlt
és tört cserepek halmazát...

De vér, az nem folyt legalább...

BORSI ISTVÁN

Hol itt, hol az „ott”?

Egy este önfeledten
otthonom kerestem.
Csillagot nézem
ami rég nincs is ott
hisz a fény millió éven át
hozzám utazott
onnan visszanéz a felém a Lét
tudja, hogy nézőként
már itt sem vagyok.
Rög, mi most e percben
a lábnymomba görög
az valós én-világom
ráállok most, rajta! Vagyok!
S a talpamon visszanyom.

DOBROSI ANDREA**A kiöregedett légtornász**

Az élet sodorta el,
mint októberben falevelet a szél.
Érzi, mint zörögnek csontjai,
oda már a kép, a fiatalkori,
ahogy az ifjú menyecskével ropja.
Már a sírban is nehezen forogna,
a mai derekával nem derék legény,
ki a patikában is csak feltartja a sort,
mert kezében megannyi kártyalap a vény.
Ilyen, ha az elmúlás neszére moccan,
sunnyin és titokban,
hisz ízületei megfeszültek,
akár Jézus azon a nagypénteken.
Ő se lát mást, csak szürkeséget.
De nem nyavalyog,
pedig fojtja hályog és tályog,
reuma az ötödik evangéliuma,
reszketőn vet keresztet.
Először laborba megy,
aztán jön a napi betevő,
hiába visszeres lába,
meg hát megszokott nála a strúma.
Hol van már az a hajlékony gerinc,
a szaltók, a manézs, a trapéz-világ?
Csak hangtalan kiált: jer gerontológia...
s örül, ha mindennapját megtalálja,
ismert neki a rendelő ajtaján a kilincs,
az a last minute út járókerettel.
Az élet sodorta el.

B. TÓTH KLÁRA

„Idegenvezető” csöves a hatoson

Itt lenni Parlament, itt lenni Lánchíd,
a vár fölött van ég olyan sötét,
a fények égni és a sok-sok árnyék
vetít a híd alá megannyi lényt.

Itt lenni én magyar, hazám a házam,
habár a kosz, szemét halomban áll,
a sok magyar egymás szemét kívájni,
szakadt kabát, én társra nem talál,

döcögni végig nagykörút hatossal,
enyém az út, a sárga villamos,
lyukas cipő, enyém lábujj kikandít,
a jégeső talán tisztára mos,

itt lenni kell, nem szünni szívdobogni,
s ha elkövetkezik a fagyhatár,
a hókupac hegyére felfeküdni,
s ha fagyni kell, a lélek készen áll.

VÉGH TAMÁS

Vonalkódok

I.

Tejes mesetálba borultok arccal,
Pávatollú semmiségetek a szó.
Szívetek örök rózsaszínben játszik,
S mint üres lakás, folyton kiadó.

II.

Hibátlan pedigre, fértelen ércfény.
Kegyeltek körében a legelső elme,
S folyton Istent oktatná jó modorra,
Mielőtt még kegyelméből kiesne.

III.

Témád, mint hajléktalan akcióhős,
Az utca porát nyalja fényes délelőtt,
Régi zsírfolt csillan vitézlett vértjén,
S szinte látszik: milyen is volt azelőtt.

IV.

Dekadens májusok örök optimistái
Túllobogják a nyárelő zászlait.
Kiglancolt kirakat-iram fut ezerrel,
Hogy megvalósítsa mások álmait.

V.

Béke-zaj suhog, s a rend elpihen,
Szőlőindák inaiba búvik el az este.
Öröklétébe kapaszkodik az ember,
Mint hegymászó, sziklarepedésbe.

BÖRZSÖNYI ERIKA

Karácsonyi képeslap, havas esőben

Karácsony előtti napokban postára menni napjainkban embert próbáló vállalkozás. Kígyózó hosszú sorok, fülledtség, nyugtalanul várakozó, türelmetlen emberek.

Néhány éve még én is köztük álltam.

Többek között ezért szoktam le a szép karácsonyi képeslapok küldéséről, ma már szeretteimnek szinte kizárólag elektronikus üdvözlőt küldök. Nem jó ez, mert igaz, hogy az ember megússza a sorbaállást, a bélyegnyalást, de nem lehet eltenni, évek múltán is elővenni, rácsodálkozni a szép lapokra, és némelyik bélyeg is kész műalkotás.

Ezúttal azonban nem képeslapok miatt járok a postán, hanem rendes havi csekkjeimet feladni, ez még amolyan régimódi szokásom. Egybevárom a feladnivalót, aztán rászánok egy órácskát és elintézem. Van, hogy hamarabb végzek és akkor a dolog egy hónapra le van tudva.

13. vagyok a sorban, nézelődöm, várok a soromra.

A biztonsági őr nagyon fiatal férfi, a sarokban látszólag tétlenül ül és megsajnálom, ritka unalmas munkájáért. Ülve is látszik rajta, hogy magas, széles vállú, erőteljes testalkatú férfi, valószínűleg innen a harmincon. Persze tudom, nem unatkozik, hanem figyel, és a mi szempontunkból az a jó, ha az ő műszakja eseménytelen.

És ekkor betipeg a külvárosi postára egy mesebeli anyóka. Hosszú kabát van rajta, félretaposott, csámpás cipő, fejkendője alól zilált fehér hajtincs kandikál elő. Kezében kissé meggyúrt karácsonyi képeslapot szorongat, amivel sorra megszólítja az útjába akadó embereket.

- Segítsen megírni, kedves! – kérlel időset és fiatal, sorban állót és ablak mögött ülőt, de senki nem ér rá foglalkozni vele. Már azon gondolkodom, mikor ér el hozzám, és én leszek az, aki kérését nem tudja elutasítani, pedig sorban állok én magam is és már kezd melegem lenni.

De a néni meglegel a visszautasítások sorát, egyenesen a sarokban ülő fiatalemberhez megy és nekiszegezi kérését: - Segítsen nekem, fiam!

A fiatalember épp a legszélső sor mellett foglal helyet, ahol én is állok, pont az én magasságomban.

Nézem az arcát: vajon mi fúthat át most az agyán, mit fog tenni? - töprengök. Elküldi ő is, vagy segít? Magamban fogadásokat kötök. Kettő szól egy ellen, hogy nem vállalja, így érzem.

És akkor a fiatalember megszólal, kellemes bariton hangon: - Mit segíthetek, néni?

Minden szem rászegeződik, végre történik valami, míg a sorok előre araszolnak.

- Ezt a lapot kellene megírni, édes fiam – mondja a néni. Reszket a kezem, meg tollam sincsen.

És odatolja a fiatal őr elé az asztalon a képeslapot. Szokványos zsánerkép: fenyőág, rajta gyertya, téli fények...

- Mondja a feladót! – zengi a fiatalember. Megjegyzem, elsőre én sem értem, nemcsak a néni, hogy képeslapra miért kell feladót írni. De aztán megértem, hisz idegen kézírás lesz, kell, hogy a címzett biztos legyen, a lapot attól kapta, aki aláírta.

A néni, mint kiderül, nagyot is hall és a fiatal férfi arcán, a nyaka felől, a figyelő szemek kereszttüzeiben lassan elindul valami fura pirosság, mint első bálós lánykákén a nyitótáncnál. Elpirul.

De az anyóka, hozzá egészen közel hajolva, már mondja is készségesen a címét: Kovács Rozál Gyál, Tulipán utca 7.

Aztán szépen sorban jön a szöveg, mit az írástudó papírra vet, a szokásos, évtizedek óta ismételt jókívánság,

mit több ezer, gondosan megírt és azóta elfeledett képeslap hátára írtak először energikus, fiatal, majd megfáradt, remegő kezek.

Kellemes karácsonyi ünnepeket!

Nemrég egy lomtalanításnál egész bőröndre való karácsonyi képeslap került a birtokomba, melyekből egy számomra ismeretlen család több évtizedes legendáriuma bontakozott ki előttem, ahogy a lapokat időrendben szépen sorba raktam. A magyar valóság, 60 filléres bélyegtől napjainkig.

Ábrándozásomból a fiatalember hangja riasztott fel, aki akaratán kívül íródeákká lett:

-Tessék mondani a címet!

-Nagy Mihály Kerekegyháza – feleli akkurátusan szótagolva a néni.

Előre látom a fejleményt, ami be is következik, míg lassan araszolok csekkjeimmel az ablak felé, hisz a néni biztosan nem fog tudni irányítószámot mondani, mesebeli anyókák azzal éppenséggel nem rendelkeznek, de levél manapság anélkül el nem mehet.

És ekkor a fiatal biztonsági őr feltalálja magát, ablak mögött ülő kolléganője felé kérést intéz: nézze már meg neki azt a fránya irányítószámot!

A képeslapra a szükséges szám felkerül, anyókánk megnyugszik, miközben felé nyújtják a megírt képeslapot. Izzadó tenyerében szorongatott végig egy megfelelő címletű bélyeget, amit talán már felnyalnia sem kell, és a képeslap mehet, célja felé: Nagy Mihály, Kerekegyháza, boldog ünnepet!

Lassan én is sorra kerülök, s csak akkor érzem meg, amiért ez az írás néhány nappal később majd megszületik, hogy kicsike csoda történt, angyal szállt el felettünk.

Szánkó

Az alsós iskola messze volt tőlünk, sokat kellett gyalogolni a falu hosszú főutcáján végig, majd a templom mellett balra, hogy aztán az a másik út majd belefusson az iskola utcájába. Egyedül mentem, nem volt, aki elkísérjen. Anyunak, meg Nagymamának rengeteg dolga volt, ők nem jöhettek velem.

Apu azt a telet szanatóriumban töltötte, ahová csak leveleket lehetett neki írni, meglátogatni nem tudtuk, mert nagyon sokba került volna a vonatjegy. Rettenetesen hiányzott nekem!

Ha Anyu levelet írt neki, megengedte, hogy levele végére kis csillagokat rajzoljak, és melléjük írjam a frissen tanult betűvetés tudományát gyakorolva: csomagolt puszi, röviden csom. Pusz.

Nővéreim, az ikrek már a másik iskolába jártak, ahová a nagyok, ötödiktől nyolcadikig. Így aztán reggelenként egyedül ballagtam kis hátitáskámmal.

De a téli délutánok, amikor korán sötétedett, már nem voltak túl barátságosak! Ha a többiektől valamiért lemaradtam, és egyedül kellett hazamennem, bizony sokszor elfogott a félelem.

Így aztán érthető, hogy ünnepszámba ment, amikor Nagyapó elém jött a szánkóval. Zsebében forró, hajában sült krumplit hozott nekem, amit kesztyűs kezembe szorítva dugtam a zsebembe.

Gyí paci! – rikkantottam, és ő elindult hazafelé velem. Akkortájt már nyolcvanas éveiben járt, de szép szál, erős férfi lévén meg sem kottyant neki a szánkót, s rajta engem, a kicsinyke gyermeket húznia. Csizmás lábai alatt csikorgott a hó, s mint a mesebeli paripa, csakhamar hazaröpített.

Alig vártam az estét, amikor a finom meleg konyhán körülültük az asztalt, Nagymama mézes-mákos kukoricával kínált és hozzá mese dukált, a szánról, meg a farkasokról, amiket Jókai Mór írt meg regényben, hogy aztán a téli estéken Nagyapó nekünk felolvassa, elmesélje.

Nagyapó kilencvenkét évet élt. 1877-ben született, mint Ady Endre, nagy idők tanúja volt akaratlanul is. Alighanem az ő halálával kezdődött az én felnőtté válásom, de az már egy másik történet.

ELBERT ANITA**Az évszakok halála**

Olykor a szürkességbe vész
Tavasza, nyár, ősz és tél,
Az időjárás eltemeti a vágyat,
Feltámadjanak a holtak,
És elfogadásra intve fűj
A szél, esik, vagy mennydörög.
Mert ki ágál a természettel,
Rövidebbet húzza, ezáltal
Nyílván új fejezet a kozmosz
Történelmében. Mert ha csak
Bólogatna minden ember, s
Változtatásra egy se lenne kész,
Belenyugodna ember a változatlanba,
S az események egymást ismételnék.
De azért van merészség, hogy
Egyedül legyen képes ember
Eljutni azon fázisba, mely után
Már az idő és a tér belefördül
A végtelenbe, s körözve képes
Mindig más arcát megmutatnia.
Mert nincs két egyazon tavasz,
Sem nyár, sem ősz, sem tél,
Mindegyik egyedi, másokkal
Össze nem hasonlítható, ugyanis
Egy magasabb logika szabályai
Szerint jár el. Belefördül
A sokadalomba a vándor,
Oly sziporkázik a változás,
Mivel bár ő egy helyben marad,
A természet azonban örök
Körforgásban van.
Szorgalmazza leplét
A mindenségnek az idő,
Lepereg vállairól a múlt,
Belenéz a jövő szemébe,
Bátorságát gyűjtve a jelen idő.
Olyan zúzmarások a reggelek,
Minden oly szabályos, de
Felborult a rend, mely
A létet ringatja, halotti csendben.
Még haltak az évszakok,
Az évszakok halottak.
A jégkorszak páncéljai következnek.

PROGRAMAJÁNLÓ

Meghívó

A Móricz Zsigmond Társaság,
a Dunakanyar Eszperantó Csoport és
a váci Madách Imre Művelődési Központ
szeretettel meghívja Önt és családját

Péter Péter

költő

80. születésnapja

alkalmából rendezett

IRODALMI MŰSOR^{ára}

2017. február 25 – én, szombaton, 17 órára
a váci Madách Imre Művelődési Központ
Végh Dezső termébe.

Ünnepi köszöntőt mond

Steidl Levente

Vác Város Művelődési és Oktatási Bizottságának elnöke.

A nyugdíjasok nevében

Kovács T. István ny. újságíró,

a Dunakanyar Eszperantó Csoport nevében

Újhelyi Ferenc elnök

köszönti az ünnepeltet.

Közreműködők:

Heinl Éva, Csernák Zsuzsa, Kocsis György,

Cserekllye Károly Zoltán és a szerző

Zenei közreműködő

Kocsis György (népdal)

A műsor szervezője

Székelyhidi Ferenc

— *Belépés díjtalan* —

PROGRAMAJÁNLÓ

KÖTELEK

VÁCI MŰVÉSZEK KIÁLLÍTÁSA
2017. január 14-február 9

Megnyitó:

2017. január 14. szombat du 5 óra
A kiállítást megnyitja:
Fördős Attila
Vác város polgármestere

Látogatható:

2017. február 9-ig
telefonos bejelentkezés után
06 30 342 3251

Adorján Attila

Garay Nagy Norbert

Fekete István

Kis Sándor

Koltai-Dietrich Gábor

Lehotka László

Magyar János

Molnár László József

Németh Árpád

Orvos András

Óvári János

Tumbász András

Zalubel István

ARTÉZI
GALÉRIA

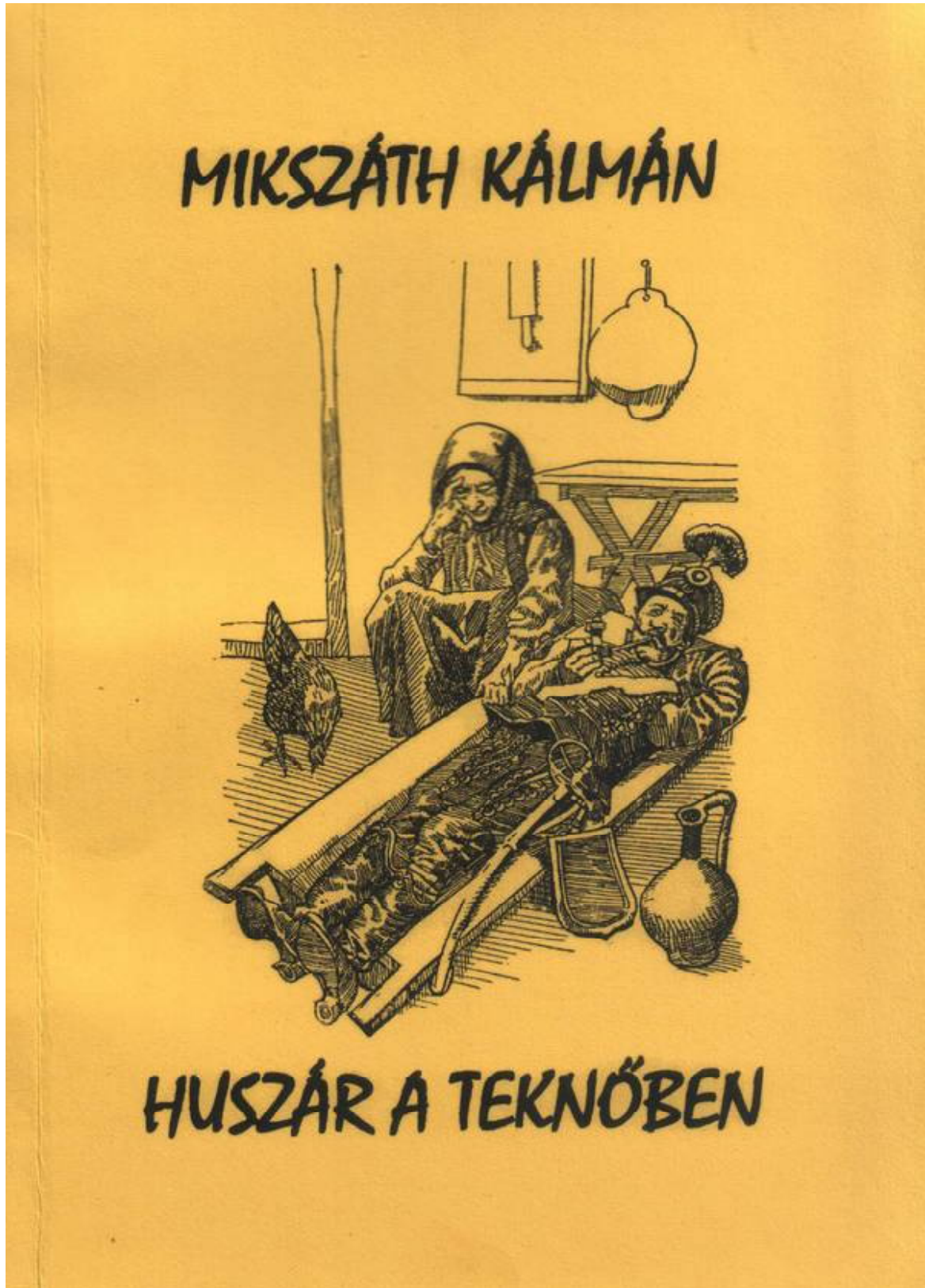
1037 Budapest, Kunigunda u. 18.

<http://www.artezi.hu>

galleria@artezi.hu

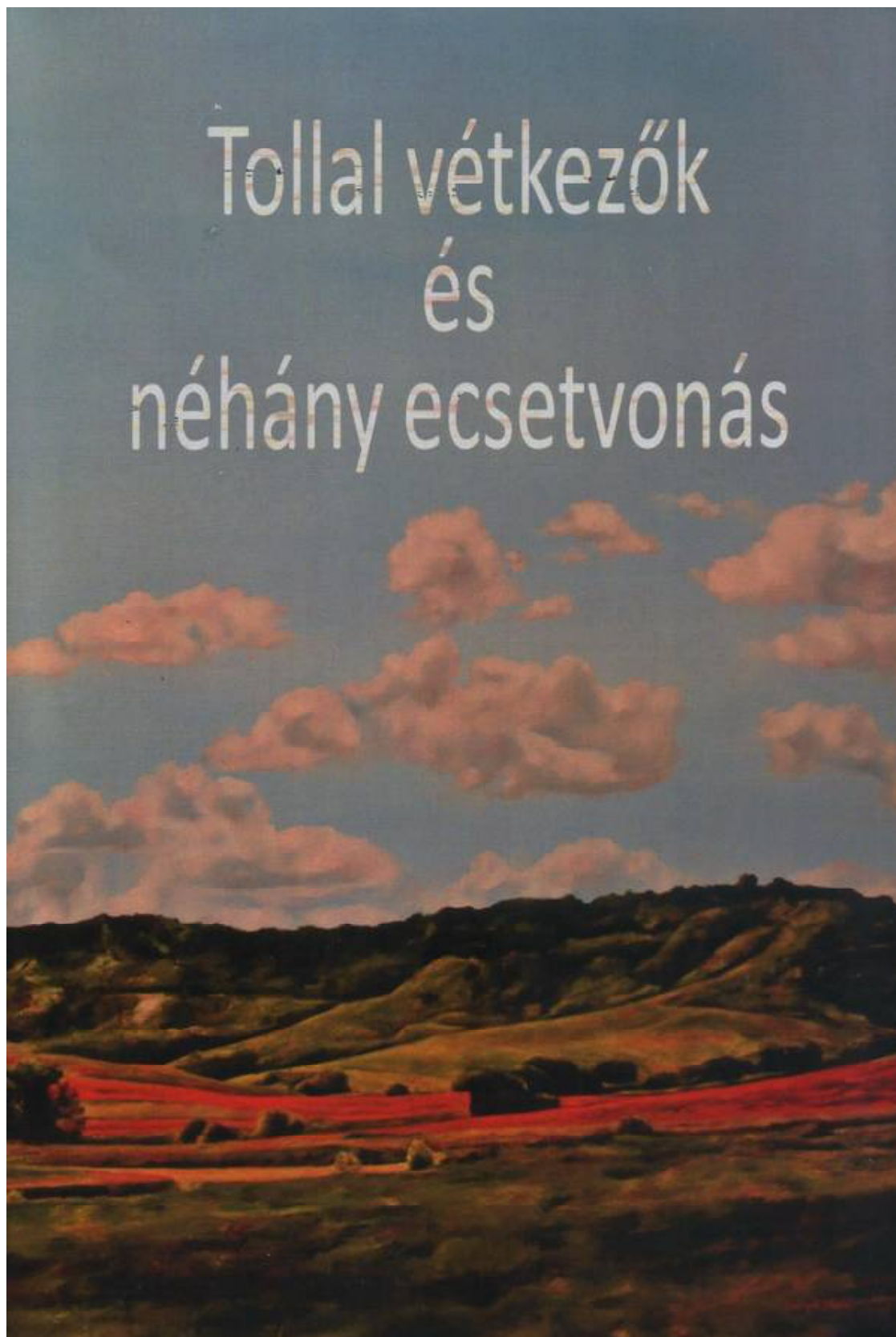
KÖNYVAJÁNLÓ

Mikszáth Kálmán születésének 170. évfordulójára időzítve reprint kiadásban, *Barnaföldi Gábor Archivum* gondozásában megjelent a **Huszár a teknőben** című kötet. Felelős kiadója Barnaföldi Gábor. A kötetből Horpács lakossága az Önkormányzat jóvoltából családonként egy-egy ajándékpéldányt kapott. A Szerk.

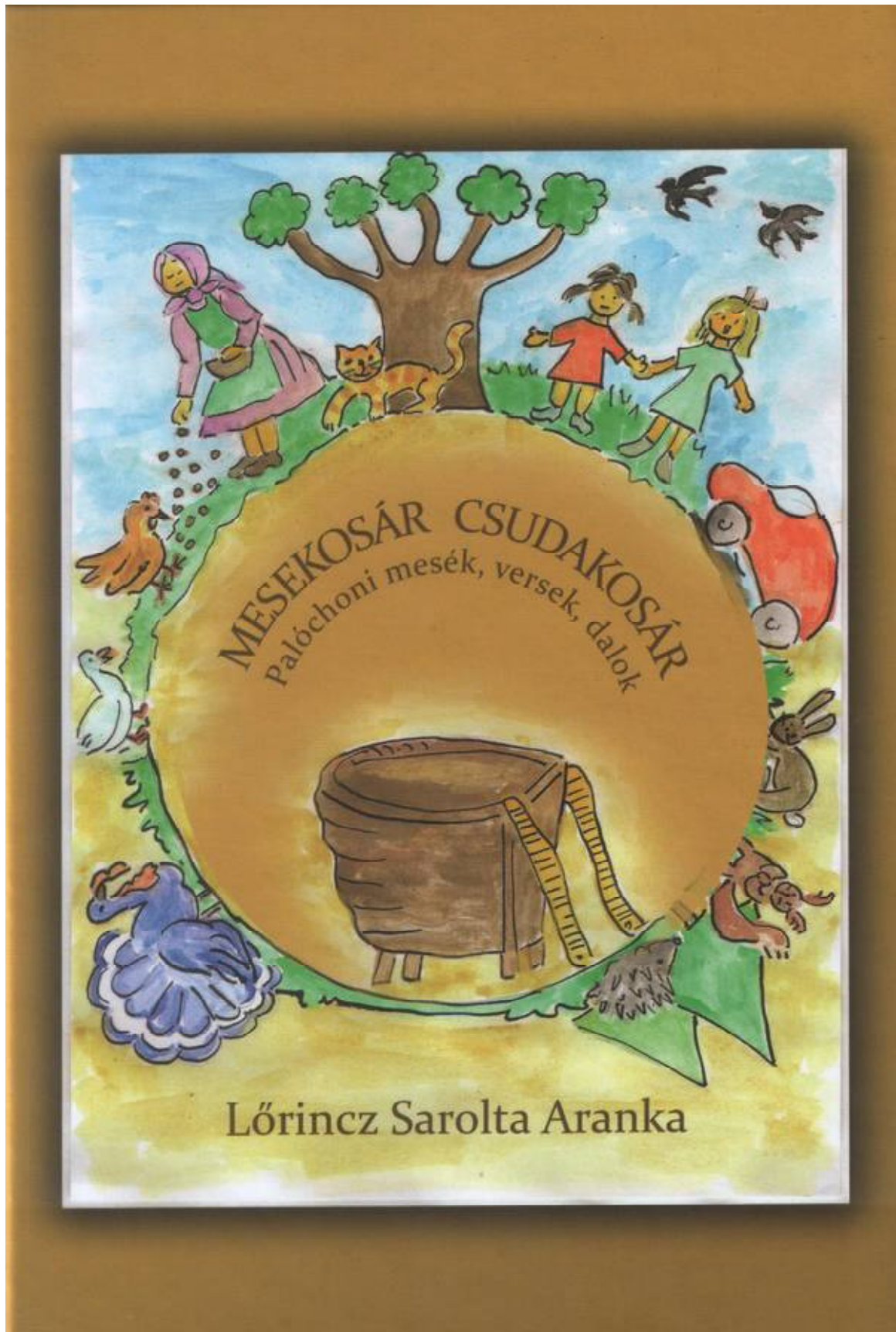

A Balassi Bálint Asztaltársaság gondozásában megjelent a *Tollal vétkezők és néhány ecsetvonás – Ceredi alkotók antológiája* című kötet. A könyvben **Cene gál István** festőművész alkotásait, **Gyuresó Gyula** verseit és **Kiss-Simon Miklós** írásait-verseit kapják kézhez az olvasók. *Felelős kiadó: Orbán György János, nyomdai előkészítés: Handó Péter, felelős vezető: Bencze Péter. A Szerk.*

CD melléklettel jelent meg az Ipolybalogon élő és alkotó Lőrincz Sarolta Aranka legújabb könyve, a Mesekosár csudakosár – Palóchoni mesék, versek, dalok című igen szép kiállítású kötet! A könyv megvásárolható a szerzőnél, vagy lapunk email címét használva. A Szerk.

PÁLYÁZAT

A rétsági Spangár András Irodalmi Kör pályázatot hirdet vers és prózairók részére.

A pályázaton korhatár és a témakör megkötése nélkül, minden alkotó részt vehet.
Kizárólag máshol meg nem jelent írásművekkel lehet pályázni!

Az írásokat digitálisan (CD, DVD) is kérjük mellékelni. A pályázatok terjedelme nem haladhatja meg az öt gépelt oldalt. (Word, Times New Roman, 12 pont, 1,5 sortáv) A jelíges pályázatok mellé, zárt borítékban kérjük mellékelni annak feloldását.

A pályázatból kizárásra kerülnek a későn beérkező és a digitálisan nem beküldött, valamint a nem a kiírásban megjelent feltételeknek megfelelő pályaművek.

Egy jelígehez maximum három írásmű tartozhat.

**Az írásművek feladási határideje:
2017. JANUÁR 31.**

Cím: *Spangár András Irodalmi Kör*
Városi Művelődési Központ és Könyvtár
2651 Rétság, Rákóczi út 26., Pf.: 24.

A legjobbnak ítélt alkotás elnyeri a díszes kivitelű Spangár András emléklakettet. A szakmai zsűri által arra érdemesnek ítélt írásokat megjelentetjük a Kör 2017. évi antológiájában és a Kör honlapján is.

Elérhetőségünk:
06-35/550-163
konyvtar@retsag.hu, konyvtar.retsag@gmail.com

E havi számunk szerzői:

Ádám Tamás (Balassagyarmat, 1954)

Budapest, költő

Borsi István(Budapest, 1957) Diósjenő,

szellemi szabadfoglalkozású, író

Börzsönyi Erika (Pásztó) Budapest író, költő

Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság,
helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató

Dobrosi Andrea(Budapest, 1970) Budapest,

költő, szerkesztő

Elbert Anita ( ) Veszprém, tanár, író, költő

Haász Irén (1954 Budapest) Budapest, költő

Horti Zoltán (1965) Dunakeszi, mesemondó, író

Horváth Ödön (Budapest, 1938) Kismaros,
költő

Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác,

2007) református lelkész, költő

Janecskó Györgyi (Vác, 1965) Kétfodony,

író, költő

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce,

nyugdíjas köztisztviselő, költő

Kiss-Simon Miklós ( ) Baglyasalja, író, költő

dr. Koczó József (Perőcsény, 1950)

Vámosmikola, helytörténész, ny. iskolaigazgató

Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác,

újságíró, író

Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író

Németh Péter Mikola(Diósgyőr, 1953)

Vámosmikola, költő, esszéíró, performer,

szerkesztő-rendező.

Pribojszky Mátyás (Okány, 1931- Tata, 2014)

citera-tanár, zenész, író

Szabóné babik Erzsébet (1972) Érsekvadkert,

költő

B. Tóth Klára (Budapest, 1955) Budapest,

költő, restaurátor

H. Turi Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő

Végh Tamás (Gödöllő, 1960) Isaszeg, költő,

nyomdász

Székács László (Budapest, 1946) Budapest,

nyugdíjas mérnök, költő

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:

Karaffa Gyula

Helytörténet:

Végh József mkl.

Képzőművészet:

Konczili Éva

Szerkesztőség címe:

2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:

+3630-383-5385

Email cím:

karaffagy@ gmail.com

Weblapok:

www.karaffamese.freewb.hu

www.karaffagy.freewb.hu

www.karaffaboros.freewb.hu

www.retsag.net

**Terjesztés: kizárólag ingyenesen
letölthető PDF formátumban.**

**Internetes lapunkra is vonatkoznak a
szerzői jog védelmének szabályai,
ezért a Börzsönyi Helikonban
megjelent bármilyen anyag más
felületen, lapban való
felhasználásához az érintett Szerző
előzetes engedélye szükséges!**

**A Börzsönyi Helikon 2012. március
27.-től tagja az Ipoly Eurorégió
Határon ÁtnyúlóEgyüttműködés
egyesületének.**

Pásztor Péter fotója